

**RESMİ İLKÖĞRETİM OKULLARINDA
YÖNETİCİ, REHBER ÖĞRETMEN, SINIF ÖĞRETMENLERİNİN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE REHBERLİK UYGULAMALARI**

Asuman Özaydın

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Sevinç Peker

113717

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

**İstanbul
Yıldız Teknik Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eylül-2002**

ÖNSÖZ

İlköğretim dönemi hayatın ilk yıllarında önemli bir yere sahiptir. Çocuğun burada kazandığı bilgi, beceri ve davranışlar bir ömür boyu etkilerini gösterecek niteliktedir. Bu dönemde psikolojik danışma ve rehberlik etkinlikleri eğitimin ayrılmaz bir parçası olmanın yanı sıra gelecekte alınacak kararlarla ilgili de basamak oluşturmaktadır. Bu nedenle ilköğretim döneminde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri çocukların kişisel, sosyal, akademik ve mesleki gelişimleri için çok önemlidir.

Bu araştırma ilköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre ne derecede uygulandığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Başarılı ve mutlu bireylerin yetiştirilmesi ve ilköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin niteliğinin artırılması çalışmalarında kaynak olması umut edilmektedir.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde destek ve yardımlarını esirgemeyen, yüksek lisans dersleri ve tez çalışması sırasında bana katkılarından dolayı bölüm başkanı Doç.Dr. Ali İlker GÜMÜŞELİ ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Sevinç PEKER'e, Araş. Gör. Banu SAYINER ve Yusuf İNANDI'ya, bilgisayar ve çeviri alanlarında destekleri için yeğenlerim Ömer Şener ve Volga Yılmaz'a, kendi tez çalışmasının yoğunluğu içinde bana kaynak sağlayan kardeşim Salih Özaydın'a, değerli arkadaşım Sevgi Hilton'a, maddi ve manevi desteklerini her zaman hissettiğim aileme, anketleri yanıtlamak için vakit ayıran ilköğretim okulu yöneticileri, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerine teşekkür ederim.

Eylül 2002
İstanbul

Asuman Özaydın

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLolar LİSTESİ.....	v
ÖZET	xii
SUMMARY.....	ix

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Amaç.....	10
Araştırmanın Önemi	11
Sayıtlar	13
Sınırlılıklar.....	13
Tanımlar	14
Kısaltmalar	14

BÖLÜM II

OKULDA PERSONELİN PDR HİZMETLERİ İLE İLGİLİ GÖREVLERİ.....	15
Okul Yöneticisinin Görevleri	15
Rehber Öğretmenin Görevleri	18
Sınıf Öğretmenlerinin Görevleri	21
Rehber Öğretmen- Sınıf Öğretmeni İlişkisi	24
İLKÖĞRETİM OKULLARINDA PDR HİZMETLERİ	24
İlköğretimin Amaç ve görevleri	25
İlköğretimde Rehberlik Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi	26
İlköğretimde Rehberliğin Amaç ve İlkeleri	27
İlköğretim Okullarında Rehberlik Programı	29
İlköğretim Okulu PDR Hizmetlerinin Özellikleri	31
Gelişimsel Rehberlik Anlayışı	32

İlköğretimde Rehberlik Programının Yönetimi	35
İlköğretimde Mesleğe Yönlendirme	36
İlköğretimde Rehberlik Hizmetlerinde Konsültasyon	39
PDR Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımı	41
PDR Hizmetlerinde İşbirliği Ve Katılım	42
Danışmanın Eğitimi ve Yetiştirilmesi	44
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	45

BÖLÜM III

YÖNTEM	61
Araştırmanın Modeli	61
Araştırmanın Evreni	61
Örnekleme	61
Veri Toplama Aracı	62
Veri Toplama Aracının Güvenilirlik ve Geçerliliği	62
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu	65

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM	67
Genel Olarak İlköğretim Okullarında PDR Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Gerçekleştirildiğine İlişkin Bulgular ve Yorum	67
İlköğretim Okullarında Çalışan Yöneticilere Göre PDR Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Gerçekleştirildiğine İlişkin Bulgular.....	73
İlköğretim Okulu Rehber Öğretmenlere Göre PDR Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Gerçekleştirildiğine İlişkin Bulgular ve Yorum	78
İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmenlerine Göre PDR Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Gerçekleştirildiğine İlişkin Bulgular ve Yorum	85

Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum	91
Rehberile İlgili Hizmet İçi Eğitim Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum	92
Kıdem Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorum	94
Konum Değişkenine İlişkin Bulgularve Yorum	96

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER	98
Sonuç.....	98
Öneriler.....	100
Uygulamacılar İçin Öneriler	100
Araştırmacılar İçin Öneriler	102

KAYNAKÇA	103
-----------------------	------------

EKLER	111
EK 1. Anket Uygulama İzin Yazı ve Onay Örnekleri	112
EK 2. Anket Formu	114

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo No

Sayfa

1. Anket Madelerinin Cronbach Alfa Değerleri 63
2. Araştırmanın Örneklemini Oluşturan Okullar ve Anket Sayıları 64
3. Genel Olarak İlköğretim Okullarında Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Gerçekleştirildiğine İlişkin Görüşlerin (Yönetici, Rehber Öğretmen, Sınıf Öğretmeni) Ortalama ve Standart Sapması 67
4. İlköğretim Okullarında Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Gerçekleştirildiğine İlişkin Yöneticilerin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapması 73
5. İlköğretim Okullarında Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Gerçekleştirildiğine İlişkin Rehber Öğretmen (psikolojik danışman) Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapması 79
6. İlköğretim Okullarında Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Gerçekleştirildiğine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapması 85
7. Cinsiyete Göre Deneklerin İlköğretim Okullarında Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin T-Testi Sunucu 92

8. Rehberlikle İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılıp Katılmadıklarına Göre Deneklerin İlköğretim Okullarında Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Görüşlerin T-Testi Sonucu	93
9. Kıdeme Göre Deneklerin İlköğretim Okullarında Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Görüşlerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	94
10. Kıdeme Göre Deneklerin İlköğretim Okullarında Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Görüşlerin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	95
11. Konuma Göre Deneklerin İlköğretim Okullarında Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Görüşlerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	96
12. Konuma Göre Deneklerin İlköğretim Okullarında Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Görüşlerin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	97

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; resmi ilköğretim okullarında yönetici , rehber öğretmen ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre rehberlik ve psikolojik danışma uygulamalarının ne derecede gerçekleştiğinin belirlenmesidir.

Araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma evreni İstanbul ili Kadıköy ilçesinde rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunan 43 okuldur.

Veriler anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmada kullanılan anket araştırmacı tarafından, beşli likert tipinde hazırlanmış, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Anketle 31 yönetici , 33 rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve 84 sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 148 kişinin görüşleri alınmıştır.

Veriler, aritmetik ortalama ve standart sapma ile değerlendirilmiştir. Yönetici , rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmeni görüşlerini ayrı ayrı ele alınarak görüşler aritmetik ortalama üzerinden karşılaştırılmıştır. Ayrıca tüm deneklerin ilköğretim okullarında rehberlik uygulamaları hakkındaki görüşleri; cinsiyet, rehberlikle ilgili hizmet içi eğitime katılıp katılmama durumuna göre farklılık gösterip göstermediği t- testi yapılarak incelenmiştir. Konum ve mesleki kıdeme göre, farklılığın kaynağını tespit etmek için varyans analizi (F-testi) yapılmıştır.

Araştırma sonucunda, ilköğretim okullarında, genel olarak rehberlik uygulamaları “çok” ve “kısmen” düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Tam ve hiç uygulanmayan etkinlikler bulunmamaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar ile üniversitelerle işbirliği yapılarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma “ az” düzeyde gerçekleşen etkinliklerdir.

İlköğretim okullarında, yöneticilerin görüşlerine göre rehberlik etkinlikleri “çok” ve “kısmen” düzeyde gerçekleşmektedir. Çok gerçekleşen maddelerin içeriği

incelendiğinde yöneticilerin görev alanlarına giren etkinliklerin fazla olduğu görülmektedir. Rehber öğretmen (psikolojik danışman) görüşlerine göre rehberlik uygulamalarının gerçekleşme düzeyi, “tam”, “çok”, “kısmen”, ve “az” düzeyde dağılım göstermekle birlikte, çok ve kısmen düzeylerinde gerçekleşen etkinlikler fazladır. Tam gerçekleşen etkinlikler rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) temel görevleri içinde bulunan sınıf öğretmenlerinin rehberlik uzmanı ile rahatça konuşabilmeleri ve rehberlik servisine gönderilen öğrencilerle yeterince ilgilenilmesidir. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre rehberlik hizmetleri “kısmen “ düzeyde gerçekleşmektedir, “az”, “kısmen” ve “çok” uygulanan etkinliklerde yönetici , rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin paralel olduğu gözlenmektedir.

İlköğretim okullarında rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerin ne derecede gerçekleştiğine ilişkin yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmeni görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Rehberlikle ilgili hizmet içi eğitime katılıp katılmama durumuna göre katılanlar lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Deneklerin kıdem ve konumlarına göre fark anlamlı bulunmamıştır.

Araştırma, ilköğretim okullarında rehberlik uygulamaları hakkında varolan duruma ışık tutmuştur. Az ve kısmen uygulanan etkinlikleri kapsayacak iyileştirme çalışmalarının yapılması, okul personeline hizmet içi eğitimler düzenlenmesinde yarar görülmektedir. Bu araştırmanın, ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin niteliğini artırma çalışmalarında kaynak olması umut edilmektedir.

SUMMARY

The aim of this research is to investigate the delivery of guidance and counselling services at state elementary schools (covering ages 6 - 14) according to head teachers, school counsellors and classroom teachers.

The research is done using the 'scanning' method. The area of the research is the 43 state elementary schools in Kadıköy, Istanbul which have a school counsellor.

The datum of this research has been collected by a questionnaire. The questionnaire is prepared in Likert form by the researcher and the validity and reliability studies of it have been made.

A total of 148 people's opinions – 31 head teachers, 33 school counsellors and 84 classroom teachers – have been processed by mathematical average and standard deviation methods. Head teachers', school counsellors' and classroom teachers' opinions were separately evaluated and the results compared with each other on a mathematical average basis. All respondents were investigated using t-test to see if their opinions about guidance and counselling work carried out in the schools vary according to gender and whether they have had in-house training in counselling services. Also, F-test (variance analysis) is used to see if respondents' status and years served in the job are relevant factors to questionnaire responses.

According to the research in the schools, the delivery of guidance services is 'good' and 'reasonable'. The results show that there are no cases where the application of guidance services is 'excellent' or 'poor'. The research shows that seminars and conferences on psychological counselling and guidance are rated as 'poor', as are collaborations with universities in order to follow and benefit from new developments in the field.

According to the head teachers, the delivery of guidance services in the schools is 'good' or 'reasonable'. The responses also show that service delivery in the 'good' range is mainly in the area of head teachers' job descriptions.

In school counsellors' opinions guidance the delivery level of guidance and counselling services in the school cover the four response ranges, 'excellent', 'good', 'reasonable' and 'poor'. The emphasis is clearly on the 'good' and 'reasonable' options. Classroom teacher and school counsellor communication is reported as 'excellent', and students sent to the school counsellors are considered well looked after.

The research shows the head teachers, classroom teachers and school counsellors' opinions are parallel in respect of the delivery of guidance and counselling services in the schools: 'poor', 'reasonable' and 'good'.

The research has not found any meaningful gender difference in the opinions of respondents about the delivery of guidance services the elementary schools. There has not been shown any significant difference between those who have and have not undergone in-service counselling training, nor also was there any meaningful difference according to status and time served in the job.

This research has shed light on the current situation on guidance and counselling services offered in the primary schools today. It would be beneficial to concentrate on services in the schools of which the delivery is considered reasonable or poor, and to programme in-service training for the school staff. It is hoped that this research might serve as a source for new efforts to improve the guidance and psychological advice services in schools.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amaç, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Çağdaş yaşamın gereklerine uygun olarak eğitim anlayışı ve eğitime den beklentiler de değişmektedir. Çağdaş dünyada eğitimin amacı, bireyi sadece zihinsel yönden bilgi ve becerilerle donatmak değildir. Eğitim anlayışında öne çıkan nokta bireyin yeterince karmaşık ve problemlerle dolu dünyaya uyum sağlaması, etkili bir birey olarak yaşaması, kişisel, sosyal, duyuşsal ve bedensel yönden bir “bütün” olarak gelişmesidir. Bu sürecin gerçekleşmesinde, okulun diğer programlarının yanı sıra, iyi hazırlanmış bir rehberlik ve psikolojik danışma programının gelişimin en yoğun olduğu okulöncesi ve ilköğretim döneminde büyük önem taşımaktadır (Özgüven, 1999, s.299). Aynı yaklaşımla Başaran’a (1996) göre, çağdaş eğitimin amacı, eğitilenlere *sorun çözme becerilerinin* kazandırılması, çağdaş eğitimin görevi ise, eğitilenlerin *sorunlarının çözülmesine* yardım etmektir. Sorun çözme gücünü geliştirerek, şimdiki ve gelecek yaşama hazırlayacak eğitimin amaçları şunlar olmalıdır:

1. İletişim yeterliliği kazandırmak
2. İşbirliği yeterliliği kazandırmak
3. Öğrenme ve araştırma yeterliliği kazandırmak
4. Sağlıklı yaşama yeterliliği kazandırmak
5. Üretim ve tutumluluk yeterliliği kazandırmak

Çağdaş eğitim anlayışı yanında, Milli Eğitim genel amaçları “iyi insan, iyi üretici ve iyi tüketici yetiştirmektir” şeklinde özetlenebilir (Taymaz, 1997, s.4). Milli eğitimin genel amaçları aynı zamanda rehberliğin de genel amaçları kapsamındadır. Eğitimle rehberlik arasındaki ilişki eğitime bakış açısıyla değişme göstermekle birlikte, son yıllardaki eğilimlere göre rehberlik eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir. Tan’a (1992, s. 54-55) göre, modern eğitimin amaçları, rehberliğin de ulaşmaya çalıştığı amaçlardır. Rehberlik çocuğun “kişi” olarak bedensel, zihinsel ve sosyal, bütün yeteneklerini geliştirmesine, kendine en uygun mesleği edinmesine, çevreyle olumlu ve etkili ilişkiler kurabilen, iyi bir vatandaş olmasına yardım etmektir.

Milli Eğitim Temel Kanunu’nun “yöneltme” başlıklı maddesinde “ Fertler eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara ve okullara yöneltilerek yetiştirilir. Milli Eğitim Sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır” (Kantarcioglu,1987, s.4). Rehberlik hizmetleri, yöneltme, ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre okullara yerleştirme etkinlikleriyle eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası durumundadır.

Yönetmeliğe göre (Milli Eğitim Bakanlığı, 2001) Türk Eğitim Sistemi’nde rehberliğin amacı, Türk Eğitim Sisteminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri temelde; öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine, eğitim sürecinden yetenek ve özelliklerine göre en üst düzeyde yararlanmalarına ve gizil güçlerini en uygun şekilde kullanmalarına ve geliştirmelerine yöneliktir.

Eğitim sistemi içinde uygulanan rehberlik etkinliklerinin özellikleri, uygulanan rehberlik hizmetlerinin niteliğine göre aşağıdaki gibi belirtilmektedir.

Eğitsel rehberlik, her öğrenciye kendine özgü yetenek, ilgi, mesleki değer, başarı ve motivasyonu oramında eğitim –öğretim uygulamalarıyla uyum sağlaması, özellikleri ve gelişimine uygun programlara yönelmesi için gerekli hizmetler verilir.

Mesleki rehberlik, eğitim süresince her öğrenciye; mesleki tercih yapması, kendine uygun mesleğe yönelmesi, iş yaşamına ve mesleğe hazırlanması için gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilir.

Bireysel rehberlik, öğrencinin bireysel ve sosyal gelişimini desteklemek, duygusal sorunlarında yardımcı olmak üzere gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilir.

Bireyi tanıma, eğitsel, mesleki ve bireysel rehberlik hizmetlerinin sistemli, sağlıklı ve öğrencinin özellik ve gereksinimlerine uygun şekilde verilebilmesi için bireyi tanıma çalışmaları yürütülür.

Grup rehberliği etkinlikleri, eğitsel ve mesleki rehberlik ile öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimlerine yönelik olarak grupla rehberlik etkinlikleri düzenlenir. Bu etkinlikler, öğrencilerin gelişimsel gereksinimlerini de karşılayacak şekilde bilimsel standartlara uygun olarak programlanır, uygulanır, değerlendirilir ve geliştirilir.

Grup rehberlik etkinliklerinden, bilgi verme gibi uygulanması özel uzmanlık gerektirmeyenler, rehberlik saatlerinde sınıf rehber öğretmenlerince uygulanabilir. Söz konusu etkinliklerden uygulanması, alanında teknik beceri ve uzmanlık gerektirenler ise psikolojik danışmanlar tarafından uygulanır. Halen eğitim sistemimizde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri genel olarak şu konularda toplanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 1995):

- İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki eğitsel ve mesleki rehberlik faaliyetleri,
- Eğitim-öğretim kurumlarındaki öğrencilerin özel sorunlarına ilişkin bireysel psikolojik yardım hizmetleri,
- Özürlü öğrencilere ve ailelere yönelik rehberlik çalışmaları,
- Normal okullarda kaynaştırma yoluyla eğitim gören özürlü öğrenciler için bu okullarda yapılan çalışmalar,
- Tüm bu çalışmalarla ilgili uygulamaları nicelik ve nitelik olarak iyileştirmek için çeşitli araştırma, geliştirme ve destek hizmetleri,

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’nda rehberlik hizmetlerinin örgütlenmesinin 50 yıllık bir geçmişi olmakla birlikte, işlevsellik ve eğitim örgütlerindeki önemi,

okullardaki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi, hizmet verenlerin niteliği, sayısal yeterlilikler açısından henüz istenilen düzeye gelememiştir.

Kepçeoğlu (1989) seksenli yıllarda rehberlik hizmetlerinde gelişme beklenirken duraklaması ve gerilemesini; okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları için maddi desteğin sağlanmaması, uzman personel sayısındaki azalmalar, rehberlik merkezlerinin konusunda gerekli çaba ve girişimde bulunmaması ile açıklamaktadır. Bu nedenlere ek olarak olarak Doğan (1996) Milli Eğitim Bakanlığı'nın psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili olarak ulusal düzeydeki politika ve yaklaşımlarının açık olmaması, bakanlık düzeyinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin bağımsız ve güçlü bir yapıya kavuşturulamamış olması, resmi doküman ve yönetmeliklerde yer almış olmasına rağmen eğitim sisteminin içine tam olarak yerleşememesini göstermektedir.

Özdemir (1999) ise, henüz yeterli düzeyde olmasa da Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik alanında olumlu bir gelişme olduğunu belirtmektedir. Bunun nedenleri arasında her ilde Rehberlik ve Araştırma merkezlerinin kurulmasını, bazı ilköğretim ve orta öğretim okullarında rehberlik servislerinin bulunmasını, üniversitelerin mediko sosyal merkezlerinde psikolojik danışma birimlerinin oluşturulmasını, üniversitelerin lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde psikolojik danışma ve rehberlik eğitimi vermesini, öğretmen yetiştiren kurumlarda rehberlik derslerinin verilmesini ve hizmet içi eğitim etkinliklerini saymaktadır.

İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrencileri yaş ve kişilik özellikleri dolayısıyla rehberlik hizmetleri daha çok önem taşımaktadır. Son yıllarda sekiz yıllık eğitimin devreye girmesiyle, rehberlik hizmetlerinin önemi, eğitim sistemi içindeki yeri ve ayrıcalığı daha fazladır. Sekizinci sınıfların daha sonraki yıllarda eğitimini sürdüreceği okulların seçimi, öğrencileri yönlendirme etkinlikleri, üniversite kapılarında yığılmaları önleyecek, öğrencilerin kişilik ve yeteneklerine uygun eğitim alacakları, sevdikleri, başarılı olabilecekleri iş alanlarında çalışmalarını, mutlu ve verimli olmalarını sağlayacaktır. Sekiz yıllık eğitimin başarılı olabilmesinin en temel dayanağı etkili rehberlik hizmetleridir.

İnsandaki potansiyelin en üst sınırına kadar geliştirilebilmesi ancak ona çok erken yaşlarda sağlanan imkanlarla mümkün olabilir. Bu nedenle çocuğun ilk yıllarındaki eğitimin, çocuğun içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevrenin onun gelişmesinde çok önemli bir rolü vardır. Okul öncesi yıllar ve ilköğretim çağı bu bakımdan hayati bir öneme sahiptir (Oktay, 1999, s.22). Okul öncesi eğitim ve ilköğretimde, rehberlik hizmetleri genel olarak; öğrencinin kendisi, öğretmeni/öğretmenleri ve ailesi tarafından yetenek beceri ve diğer özelliklerinin fark edilmesine, bireysel ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesine, etkili öğrenme ve çalışma becerileri ile motivasyonlarının artırılmasına, ilköğretim sonrası eğitime ve orta öğretime devam edemeyecekler için mesleğe yönlendirmeye yöneliktir.

İlkokul yılları çocuğun kişilik gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu dönemde, özgüvenin gelişimi, kendini kabul, benlik tasarımı, içsel denetim gelişmesi gibi boyutlar bireyin mesleki gelişimi açısından da bu dönemin sağlıklı bir şekilde yaşanmasının gereğini ortaya koymaktadır (Dinkmayer, 1973 Aktaran: Yeşilyaprak, 1996, s. 97). Özellikle geleneksel aile baskıları, eğitimdeki baskı ve yanlış tutumlar, küçük yaşlardan itibaren çocuklarımızda güvensizlikler meydana getirerek; sağlıklı iletişim kuramama, utangaç, içine kapalı, uyumsuz, bencil, saldırgan ve girişimden yoksun bir kişilik geliştirmelerine yol açmaktadır (Yıldırım, 2001, s.3). Bu tür problemler ilköğretim döneminde sağlanan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile önlenebilir. İlköğretim döneminde sağlanan rehberlik hizmetleri, daha başarılı ve mutlu nesillerin yetişmesi, bireylerin kendini gerçekleştirme ve mesleki yönlendirme basamaklarının ilk adımıdır.

Temel eğitimin sekiz yıla çıkarılmasıyla, ilköğretim okulu öğrencileri zorunlu eğitim süreci sonunda akademik veya mesleki eğitime yönelmek durumunda olacaktır. Yani meslek seçimi ile ilgili eğitim tercihini yapmak durumundadır. Ya da eğitime devam etmeyip çalışma yaşamına erken girmek zorunda olabilir. Bu nedenle temel eğitimdeki mesleki rehberlik hizmetleri kritik bir öneme sahiptir. Bir başka nokta da temel eğitim zorunlu olduğu için bu dönemde sağlanan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ulaşabildiği hedef kitle çok daha büyüktür (Yeşilyaprak, 1996, s.98). Bu

nedenle, ilköğretim okullarında öğretimin yanısıra rehberlik hizmetleri de temel gereksinim olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlköğretim okullarının birinci yılın başından beşinci yılın sonuna kadar olan bölümüne birinci kademe , altıncı yıldan sekizinci yılın sonuna kadar olan bölüme ikinci kademe denmektedir. Okul öncesi, birinci kademe ve ikinci kademedeki çocukların bedensel, bilişsel, cinsel, duyuşsal ve toplumsal gelişim özellikleri ve rehberlik hizmetleri ile ilgili ihtiyaçları farklılık göstermektedir. Bu nedenle ilköğretim okullarında verilecek olan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri her kademe için farklı özellikler göstermektedir. İlköğretim okullarında, sekiz yıllık temel eğitime geçilmesiyle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri daha fazla önem kazanmıştır. Bunun nedeni, gerek öğrencilerin yaş özellikleri gerekse temel eğitimin zorunlu olması dolayısıyla daha fazla sayıda öğrenciye ulaşılmasıdır. Shetzer ve Stone (1981), ilkokul rehberlik hizmetlerine olan ihtiyacı şu nedenlere bağlamaktadırlar:

- İlkokul öğretmen ve yöneticilerinin gittikçe artan problemlerle başa çıkabilmek için değişik servislere ihtiyaç duymaları.
- Velilerin okul yıllarının, çocukların okul dışı ve ilkokul sonrası gelişimleri için temel oluşturduğunun farkına varmaları.
- Ruh sağlığı otoritelerinin problemleri erken teşhis etmenin veya gerekli önlemleri almanın çocukların gelecekteki ruh sağlıkları açısından çok önemli olduğunu belirtmeleri (Aktaran: Engin, 1996, s.163).

Türkiye’de ilköğretimde rehberlik hizmetlerinin gereği ve önemi üzerine yapılan araştırmalarla, bu alandaki ihtiyaç saptamaları ve beklentilerin belirlenmesi düzeyinde çalışmalar yapıldığını belirten Yeşilyaprak (2001, s.37-38), ilköğretimde rehberliğe neden ihtiyaç duyulduğu, bu hizmetlerin önemi ve gerekçeleri konusunda aşağıdaki noktalara dikkat çekmektedir:

- Dünyaca kabul edilen gelişim kuramcıları (örneğin: Freud, Ericson, Piaget gibi) çocukluk döneminin önemine dikkat çekmektedirler. Bu dönemde sağlıklı ve uygun bir öğrenme ortamı yaratılması çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimi açısından olduğu kadar sosyal ve psikolojik gelişimi açısından da son derece önemlidir.
- Temel eğitim yılları, çocuğun kişilik gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir. Araştırma bulguları özgüven gelişimi, kendini kabul, benlik tasarımı, içsel denetimin

gelişmesi gibi boyutlar açısından bu dönemin en iyi şekilde yaşanmasının gereğini ortaya koymaktadırlar.

- Çocuğun ev ortamından çıkarak ilk kez yeni bir sosyal ortam olarak okul ortamına girmesi, onun kendini "toplumsal bir varlık" olarak kabul etmesini sağlama açısından bu ortamın insancıl, demokratik, sağlıklı olması son derece önemlidir.

- İlköğretim, bireyin tüm yaşamındaki eğitsel başarısını etkileyecek temel davranış ve alışkanlıkların kazanıldığı yıllardır. Bu dönemde eğitsel rehberlik etkinlikleri içinde kazandırılacak zamanı iyi kullanma, planlama, verimli ders çalışma gibi alışkanlıklar bireyin sonraki eğitim kademelerindeki başarı düzeyini önemli ölçüde etkileyecektir.

- Son 30-40 yıl boyunca, mesleki gelişim ile ilgili yapılan araştırmaların bulguları, yaşam boyu süren mesleki gelişim süreci ve meslek seçiminde çocukluk döneminin anlamlı bir yeri olduğunu göstermektedir. İlköğretim döneminde sağlanacak mesleki rehberlik hizmetleri çocuğun mesleki gelişim görevlerini başarması ve ileride başarılı bir meslek elemanı olmasının temel taşlarını oluşturmaktadır.

- Bilindiği gibi 8 yıllık temel eğitim "yöneltilme" eksenine oturtulmuştur. İlköğretim okulunu bitirdikten sonra hayata atılmak isteyenlerin, yetenek ve ilgilerine uygun bir işe; eğitime devam etmek isteyenlerin ise orta öğretimde kendilerine uygun bir okula ve programa yönelmeleri gerekmektedir. Bu yöneltilmenin yapılabilmesi rehberlik hizmetleri kapsamında mümkündür.

- Gerek yönlendirmenin isabetli olması, gerekse tüm olarak gelişimine yardım için ilköğretim süresince öğrencinin tanınması ve onun kendini tanıyıp kabul etmesi gereklidir. Bir bakıma ilköğretim döneminde rehberlik hizmetlerinin amacı öğrencinin kendisini tanımasına yöneliktir.

- İlköğretim, öğrenciler arasında bireysel farkların çok görüldüğü bir eğitim düzeyidir. Bu farklar fiziksel, zihinsel, sosyal gelişim düzeylerinin ortalamaya göre geri ya da ileri olmasından kaynaklanacağı gibi, ilgi, yetenek ve kapasite farklılıkları da olabilir. Ayrıca özürli öğrenciler bulunabilir. Sosyo ekonomik düzey bakımından dezavantajlı gruplar olabilir. Tüm bu grupların göz önüne alınarak ilköğretimde bireysel farklılıklara duyarlı uygun gelişim ve eğitim ortamlarının sağlanabilmesi için rehberlik hizmetlerine gereksinim vardır.

İlköğretim döneminde rehberlik hizmetlerinin gerekliliğine yönelik olarak Tuzcuoğlu (1995), henüz ilköğretimde rehberlik servisleri yer almamışken, özel bir okulda rehberlik servisi kurarak, ilköğretim düzeyinde öğrencilere ve velilere yönelik çalışmalar yapmıştır. Bu çalışma sonunda ilköğretim düzeyinde de rehberlik çalışmalarına yer verilmesinin öğrenci başarısı ve problem davranışlar üzerinde olumlu etkisini ortaya koymuştur.

İlköğretim rehberliğinin gerekliliği ve ihtiyaçları ile ilgili Engin (1996), tarafından yapılan bir araştırmada, öğretmen ve velilerin ilköğretim okulunda rehberlik hizmetlerinin gerekliliği konusunda hem fikir oldukları, en önemli üç hizmet alanının ise psikolojik danışma , bireyi tanıma, araştırma ve değerlendirme olduğu

görülmüştür. Bu araştırma kapsamına alınan bütün rehberlik alanları gerekli bulunmakla birlikte bazı hizmetlere daha önem verilmesinin gerekliliği sonucuna varılmıştır. Bunlara dayanılarak yapılması gereken etkinlikler şöyle belirtilmektedir:

1. İlköğretim okullarında hazırlanacak bir rehberlik programında psikolojik danışmanın amaçları belirlenirken problem merkezli psikolojik danışmaya biraz daha ağırlık verilmelidir.
2. Bireysel ve grupla psikolojik danışma yapılarak, öğrencilerin problem çözme becerileri geliştirmelerine yardımcı olunmalıdır.
3. Genel olarak ilköğretim rehberlik programı öğrencinin gelişimsel ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde hazırlanmalıdır.
4. Akademik becerilerin yanı sıra ilköğretim öğrencilerinin başkaları ile sosyal ilişkiler kurmak, başkalarını anlamak ve anlaşılacak gibi ihtiyaçlarını da karşılamasına yardımcı olacak bir program hazırlanmalıdır.

A.B.D.'de rehberlik servisinin etkililiği üzerine yapılan bazı araştırmalarda, "konsültasyon" çalışmaları en yararlı hizmet olarak ifade edilmektedir. "rehberlik uzmanı ile çocuğun eğitimi ya da yetiştirilmesi ile ilgili bir ya da daha fazla kişinin işbirliği içinde , çocuğun gelişmesine yönelik olarak kurulan bir yardım ilişkisi " olarak tanımlanabilecek konsültasyon çalışmaları, ilköğretim okullarında rehberlik uzmanı ile öğretmen ve/veya anababa ve/veya yönetici işbirliği içinde gerçekleştirilmelidir. Bu tür çalışmalar yetişkinlere yönelik olmasına rağmen, öğrencilerin tutum ve algılarının değiştirilmesinde etkili olduğu sonucuna varılmaktadır (Akman,1992, s.318-319).

Milli Eğitim Bakanlığı düzeyinde rehberlik faaliyetlerinin örgütlenmeye başlaması ilkökul seviyesinde başlamasına rağmen daha sonraki yıllarda rehberlik çalışmalarının daha çok orta öğretim ve özel eğitim alanında yoğunlaştığı bilinmektedir. Erkan (1997) rehberlik ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik araştırmada ilk ve orta okul öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarının karşılaştırılması sonucunda elde edilen bulgular, ilkökul öğrencilerinin daha fazla rehberlik hizmetine ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. İlkokul öğrencilerinin velileri de velisi bulundukları öğrenciler için daha fazla rehberlik ihtiyacı belirtmişlerdir. İlkokuldan orta okula geçişte bir grup öğrencinin sistemden ayrılmaktadır. Sekiz yıllık eğitim uygulaması bu olasılığı ortadan

kaldırılmış olmakla birlikte, okuldan ayrılan öğrencilerin daha çok sorunlarının olması ve rehberlik hizmetlerine daha çok ihtiyaç duyanlar olması muhtemeldir.

Ancak, bugün ulaşılan nokta olması gerekenden oldukça uzaktır. İlköğretim düzeyinde rehberlik hizmetlerinin ihmal edilmesi, rehberlik hizmetlerinin daha çok orta öğretim düzeyinde ele alınmasından kaynaklanmaktadır. Her ne kadar ilköğretime yönelik olarak çalışan Rehberlik ve Araştırma merkezlerinin çalışmaları orta öğretim kurumlarından önce başlamış olsa da, bu kurumların etkinlikleri birincil olarak özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin belirlenmesine yöneliktir. İlköğretimde rehberlik hizmetlerine yönelik çabalar ancak zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılmasına ilişkin çalışmalar sonucunda yoğunlaşmıştır (Erkan, 1997, s.335).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri bir ekip çalışmasıdır. Okulda yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) , sınıf öğretmeni, veliler, öğrenciler ve diğer okul çalışanları bu ekibin doğal üyesidir. Okulda rehberlik hizmetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesi sıkı bir işbirliği ile mümkün olabilir

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, ilgili personel arasındaki koordinasyon sağlanarak, öğrenci merkezli bir yaklaşımla işlevsel hale gelebilir. İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin işlevselliği aynı zamanda okulda görevli personelin psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili rol ve işlevlerinin bilincinde olması, aktif olarak görev ve sorumluluklarını yerine getirmesiyle sağlanabilir.

Türkiye’de ilköğretim danışmanlığı, sekiz yıllık eğitimle birlikte daha çok gündeme gelmeye başlamıştır. İlköğretimde rehberlik ihtiyaçlarının belirlenmesi çalışmaları yanında okul müdürleri ve sınıf öğretmenleri tarafından okul danışmanlarının görevlerini nasıl algıladıklarına ilişkin araştırmalar yapılmıştır (Bozkurt, 1998; Paskal, 2001). Rehberlik çalışmalarında okul personeli ile işbirliği ortaöğretim ve ilköğretim düzeyinde ele alınmış (Akbaş, 2001), danışmanların yeterlilikleri (Yiyit, 2001), ilköğretimde rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi (Erözkan, 1997), rehber öğretmenlerin “ilköğretimde rehberlik” konusundaki görüşleri

(Kalın, 1999) vb. alanlardaki araştırmalar son yıllarda görülmektedir. Ancak rehberlik etkinliklerinin hangi düzeyde uygulandığına ilişkin çalışmalara rastlanmamıştır. Yapılan etkinliklerin değerlendirilmesi, az yapılan etkinlikler için iyileştirme ve geliştirme, düzeltme çalışmalarının yapılmasına ışık tutması açısından önemlidir. Çok yapılan etkinliklerin ise korunması ve daha da geliştirilmesi bakımından önemlidir.

Eğitimin her düzeyinde, sunulan rehberlik hizmetlerinin gelecekte sağlıklı bireylerin yetişmesine katkısı büyük olacaktır. Araştırma kapsamı dahilinde yer alan ilköğretim okullarındaki rehberlik hizmetlerinin ne dercede yerine getirildiğinin bilinmesi, varsa sorunların ortaya konulması ve gerekli çalışmaların yapılarak etkili bir rehberlik hizmetinin sunulması son derece önemlidir. İlköğretim düzeyinde rehberlik etkinliklerine yönelik uygulamaların ne dercede gerçekleştiğini bilmek; gelecekte yapılacak çalışmaları yönlendirmeye açıklık kazandırması, yeterince yapılan etkinliklerin korunması, az yapılan etkinliklere yönelik olarak geliştirme ve iyileştirme çalışmalarının yapılması, ilköğretimde rehberlik hizmetlerinin etkisinin artmasını ve eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesini sağlar.

Genel olarak rehberlik hizmetlerinin ne düzeyde gerçekleştiğinin belirlenmesi yanında, okullarda yönetim, öğretim ve rehberlik hizmetlerinin uygulayıcıları olarak, ilköğretim okullarında çalışan yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerinin, bu okullardaki rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi önemlidir. Bunun yanısıra deneklerin görüşleri, cinsiyet, kıdem, konum ve rehberlikle ilgili hizmet içi eğitim değişkenlerine göre de incelenmiştir. Amaç ve alt amaçlar aşağıda belirtilmiştir.

Amaç

Bu çalışmanın genel amacı, ilköğretim okullarında, okul yöneticileri, sınıf öğretmenleri ve rehber öğretmen (psikolojik danışman) algılarına göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerin ne dercede gerçekleştirildiğini belirlemektir. Bu genel amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Genel olarak ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinlikler ne derecede yerine getirilmektedir?
2. İlköğretim okulu yöneticilerine göre, okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinlikler ne derecede yerine getirilmektedir?
3. İlköğretim okullarında çalışan rehber öğretmenlere (psikolojik danışman) göre, okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinlikler ne derecede yerine getirilmektedir?
4. İlköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmenlerine göre, okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinlikler ne derecede yerine getirilmektedir?
5. İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerle ilgili görüşler cinsiyet, kıdem ve rehberlikle ilgili hizmet içi eğitime katılıp katılmamaya göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Türk eğitim sistemi içinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin 50 yıllık bir geçmişi olmasına rağmen henüz yeteri kadar hayata geçirilememiştir. Gerek ilköğretim çağı öğrencilerinin yaş özelliklerinden, gerekse eğitim öğretimin yapıldığı okul ortamlarından kaynaklanan birçok sorunu barındıran ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kaçınılmazdır. İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerindeki aksaklıklar, eğitim öğretim etkinliklerine doğrudan yansımaktadır. Rehberlik hizmetlerinin eksik ve yetersiz olduğu bir okulda, eğitim öğretimin hedeflerine ulaşmak imkansızdır.

İlköğretim programında eğitim öğretim ilkelerinden birisi, “ Eğitim ve öğretimde rehberlik esastır” hükmüne yer vermiştir. Ancak bugüne kadar bu hüküm yeterince uygulanmamıştır denebilir. Uygulamada rehberlik hizmetleri sınıf öğretmenlerinin sorumluluğuna bırakılmıştır. Sınıf öğretmeni kalabalık sınıflarda,

eğitim öğretimle birlikte yeteri kadar uzmanı olamadığı rehberlik faaliyetlerini sürdürmekte zorlanmaktadır. Her ilde ve bazı ilçelerde mevcut olan “ Rehberlik ve Psikolojik Danışman Merkezleri” ise, daha çok özel eğitim alanında ve orta öğretim kurumlarına hizmet vermektedir. İlköğretim okullarında rehberlik , “Eğitim Öğretim İlkeleri”nde öngörüldüğü halde, pratik olarak hayata geçirilememiştir. Bu nedenle ilköğretim okulunda öğrenciler sağlıklı eğitim almaktan uzak kalmışlardır (Yıldırım, 2001, s.3). Bununla birlikte zorunlu kesintisiz sekiz yıllık eğitimin devreye girmesiyle, ilköğretim dönemi öğrencileri hayata hazırlama, mesleğe yönlendirme, kişilik özelliklerini geliştirme bakımından önemli bir dönemdir.

Geleceğin yetişkinlerini oluşturacak olan çocukların ilk adım attığı eğitim kurumu ilköğretim okullarıdır. Bu dönemde kazanacakları yeterlilikler, beceriler, ilerdeki başarı ve mutluluğunu etkileyecektir. İlköğretimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hem ulaşılan kitle hem de ilköğretim çağı (6-14 yaş) özelliklerinden dolayı çok önem taşımaktadır. Ayrıca ilköğretim döneminde görülen gelişimsel, eğitsel, psiko-sosyal ve kişisel problemlerin çözülmesi daha başarılı ve mutlu nesiller yetiştirmenin koşullarındandır. Daha sistematik bakılırsa, ilköğretim çağında, problemler ortaya çıkmadan koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasıyla öğrenciler bir üst kuruma ve mesleğe yönlendirilerek etkili bireyler olarak yetiştirilebilir.

Bu araştırma sonunda elde edilen verilerin

- 1- Milli Eğitim Bakanlığı üst düzeyde karar verici yöneticilere rehberlik hizmetleri ile ilgili kararlarda ışı tutması,
- 2- İlköğretim okullarındaki uygulayıcılar olarak okul yöneticisi, sınıf öğretmenleri, psikolojik danışma ve rehberlik uzmanları, veliler ve diğer ilgililerin yararlanması,
- 3- İlköğretim okulunda rehberlik hizmetleri ile ilgili uygulama sorunlarının ve çözüm önerilerinin belirlenmesi,
- 4- İlköğretim okullarında uygulanan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin daha işlevsel olarak yürütülebilmesi,

- 5- İlköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin daha etkili yürütülmesinin sonucu olarak daha mutlu ve başarılı çocukların yetiştirmesi için kaynak olacağı umulmaktadır.

Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir.

- 1- Araştırma ile tespit edilmek istenen ilköğretim okulları psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili anket soruları gerekli verileri sağlayacak niteliktedir.
- 2- Anketin uygulandığı okullarda gönüllülük temelinde hareket edildiği için sorular var olan durumu yansıtacak şekilde yanıtlanmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma aşağıda belirtilen sınırlılık içinde değerlendirilmelidir:

- 1- Araştırma İstanbul ili Kadıköy ilçesi ilköğretim okullarından araştırmaya rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunan 31 okul katılmıştır. Araştırmaya katılan 31 okullardan elde edilen veriler, yönetici , rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve birinci kademe sınıf öğretmenlerinin görüşleri ve 2001-2002 eğitim – öğretim yılı verileri ile sınırlıdır.
- 2- Araştırmada kullanılan anket sorularının kapsamıyla sınırlıdır.
- 3- Araştırmada ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ne derecede uygulandığı sadece anket tekniği ile belirlenmiştir.

Tanımlar

Rehberlik: Rehberlik , yeterlilikleri ve yetenekleriyle en üst düzeyde gelişerek gereksinmelerini doyurmasında, benliğine uygun rol kavramları geliştirerek çevresindeki durumlarla ilişkisinde uyum sağlaması için gerekli problem çözme, karar verme bilgi ve becerisini kazanmasında; benlik kavramı ile bağdaşan doğal ve toplumsal “gerçeği” içinde bir öğrenen olarak anlamlı ve mutlu bir yaşam sürdürmesinde bireye profesyonel kimselerce yapılan bilimsel ve sistematik yardım sürecidir (Özoğlu, 1997. s.34).

Psikolojik danışma ve rehberlik: Kendini, çevresindeki olanakları tamması, gizilgüçlerini geliştirmesi, sorunlarını çözebilmesi ve kendini gerçekleştirmesi için kişiye uzmanlarca yapılan düzenli yardım sürecidir. Örgün eğitim kurumlarında, bu anlayış doğrultusunda bir psikolojik danışma ve rehberlik uygulanması beklenmektedir (Bakırcıoğlu, 2000, s.7).

Rehberlik ve psikolojik danışma servisi: Eğitim-Öğretim kurumlarındaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini yürüten servis.

Toplu Dosya: Rehberlik ve psikolojik danışma servisinde her öğrenci için ayrı ayrı tutulan dosya.

Rehber öğretmen (psikolojik danışman) : Eğitim-öğretim kurumlarındaki psikolojik danışma ve rehberlik servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personel. 24376 sayılı “ Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Ve Psikolojik Hizmetler Yönetmeliği”nde “rehber öğretmen “ ünvanı yerine “psikolojik danışman” unvanı kullanılmaktadır.

Kısaltmalar

PDR: Psikolojik Danışma ve Rehberlik

RAM: Rehberlik ve Araştırma Merkezi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM II

İLGİLİ KAYNAKLAR

Bu bölümde okullarda yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili görevleri ve sorumlulukları, ilköğretim düzeyinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin özellikleri ve ilgili araştırmalar yer almaktadır.

OKULDA PDR HİZMETLERİ İLE İLGİLİ PERSONELİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri okuldaki yöneticiler, sınıf öğretmenleri, sınıf rehber öğretmenleri, psikolojik danışmanın işbirliği, tüm personelin görev ve sorumluluklarını yerine getirmesiyle sürdürülebilir. Milli Eğitim Bakanlığı Psikolojik Danışma Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğine göre eğitim-öğretim kurumlarındaki psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin kuruluşu, görevleri ve işleyişine ilişkin esaslar ile bu kurumlarda çalışan personelin görevleri belirlenmiştir (Resmi Gazete, 17.04.2001-24376).

Okul Yöneticisinin Görevleri

Bir okulda, amaçların yerine getirilebilmesi için işgörenleri örgütleyen, emirler veren, çalışmaları yönlendirip, koordine eden ve denetleyen kişilere okul yöneticisi denir. Her okul yöneticisinin amacı, Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitim politikası ve amaçları doğrultusunda eğitim kurumlarını yaşatmak ve onu etkili bir biçimde işler durumda tutmaktır (Gürsel, 1997, s. 77). Okul yöneticisinin, okulun diğer alanlarda olduğu gibi rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri alanında da hedeflenen amaçlara

ulaşabilmesi için liderlik yapma, hizmetleri benimseme, imkan sağlama ve işbirliği içinde tüm personeli teşvik etme temel görevleri arasındadır.

Kuzgun (1997, s.189) okuldaki rehberlik programının etkililiği ve başarısını okul müdürünün konuyu benimsemesine bağlamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, rehberlik hizmetlerinin örgütlenmesi için gerekli yönetmelikleri hazırlayabilir, araç ve gereç sağlayabilir. Ancak okul yöneticisinin aktif katılımı olmazsa, dış destekler etkisiz kalabilir. Bu nedenle rehberlik ile yönetim arasındaki ilişkiler büyük önem taşımaktadır. Bakırcıoğlu (2000, s.226) okuldaki tüm eğitim, öğretim çalışmalarının baş sorumlusu olması dolayısıyla, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden de birinci derecede okul müdürünü sorumlu tutmaktadır. Bir okulda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının başarıyla yürütülmesi için müdürün psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin anlam ve önemini iyi kavramış olması önemli etkenlerden biridir. Wittmer'e (1993, s.12) göre, başarılı bir okul danışma programı uygulamasında, okul idaresinin anlayış ve desteği şu alanlarda sağlanmalıdır. Programın öncelikleri, okul çalışanları ve danışmanın yapması gerekenler, etkili bir programın maliyeti, gereken materyeller, vb. Müdürün rehberlik programın derinliğini anlaması ve okul danışmanının programa başlamadan önce müdürün desteğini alması önemlidir.

Kuzgun (1997, s.190) okul yönetiminin okulun amaçlarını gerçekleştirmek ve işleyişini kolaylaştırmak için var olduğu, okul yöneticisinin yasa ve yönetmeliklerin verdiği yetkileri kullanarak okulda eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için çalıştıklarını belirtmektedir. Okul yöneticisinin rehberlikle ilgili görevlerini şöyle açıklamaktadır:

Rehberliğin alanına giren faaliyetler de okulun temel işlevlerinden sayıldığından, okul müdürünün, rehberlik çalışmalarının başarısından sorumlu olması doğaldır. Okul müdürü, bunun için herşeyden önce, rehberliğin gereğine inanmalı ve çevresine bunu inandırmalıdır. Ayrıca müdür, rehberlik çalışmalarının, okulun diğer etkinlikleri ile bütünleşmiş olarak yürütülmesini sağlamalıdır. Hizmetler birbirini engelleyici değil, destekleyici şekilde yürütülmelidir. Programların öğrenci gereksinimlerine göre çeşitlendirilmesi, rehberlik bulgularından öğretmen ve velilerin yararlanmalarının sağlanması bu eşgüdümüne örnek olabilir. Okul müdürü öğretim etkinlikleri için olduğu gibi, rehberlik içinde araç, gereç ve personel, okulda yer ve programda zaman sağlamalıdır. Müdür ayrıca öğrencinin yurt, burs, yemek, kitap gibi gereksinimlerini karşılamak için kaynaklar araştırmalı, öğrencinin sağlığını korumak, boş zamanlarını değerlendirmelerini sağlamak için önlemler almalıdır.

Okul Müdürünün psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görevleri Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Hizmetler Yönetmeliğinde (17/04/2001 tarih ve 24376 sayılı Resmi Gazete) şöyle belirtilmektedir:

1. Okulda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sağlıklı şekilde yürütülebilmesi için, hizmetin gerektirdiği fiziksel şartları ve uygun çalışma ortamını hazırlar, kullanılacak araç ve gereci sağlar.
2. Rehberlik ve psikolojik danışma yürütme komisyonunu kurar, bu komisyona başkanlık eder.
3. Okulun rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yıllık program ve yürütme planının hazırlanmasını sağlar ve uygulanmasını izler.
4. Okulun psikolojik danışman ihtiyacını, öğrenci sayısını ve bu sayıdaki artışı dikkate alarak belirler ve bulunduğu il veya ilçe milli eğitim müdürlüğünün ilgili bölümüne bildirir.
5. Okulda birden fazla psikolojik danışman varsa birini koordinatör olarak görevlendirir.
6. Rehberlik ve psikolojik danışma servisinde birden fazla psikolojik danışman olması halinde; program, planlama, araştırma gibi birlikte yapılması gereken görevler dışında, hizmetlerin yürütülmesinde öğrenci sayıları, sınıflar, mesleki formasyon ve özel beceriler gibi ölçütlere göregerektiğinde psikolojik danışmanlar arasında iş bölümü yapar. Ancak bu iş bölümünün dengeli olmasına ve hizmetlerin gerektirdiği eş güdüm ve bütünlüğü zedelememesine dikkat eder.
7. Rehberlik ve psikolojik danışma servisiyle işbirliği yaparak okuldaki öğretmenleri her sınıfa bir rehber öğretmen olmak üzere görevlendirir. Zorunlu olmadıkça sınıf rehber öğretmenlerini öğrencilerin mezuniyetine kadar değiştirmez ve sınıf rehber öğretmenlerini bir zorunluluk bulunmadıkça yönetim işlerinde görevlendirmez.
8. Okuldaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ve bu konudaki programın verimli ve düzenli bir biçimde yürütülmesi için psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmenleri, öğrenciler ve veliler arasında eş güdümü sağlamak için gerekli zeni gösterir.
9. Öğrencileri yönlendirme çalışmalarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisi elemanları, öğrenciler, veliler, sınıf rehber öğretmenler, branş öğretmenleri ve diğer yöneticiler arasında iş birliği ve organizasyon ile değerlendirme sonuçlarının bir bütünlük içinde kayıtlarının tutulmasını sağlar.
10. Başka eğitim-öğretim kurumundan gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını, geldikleri eğitim kurumlarından ister ve rehberlik ve psikolojik danışma servisine iletir.
11. Rehberlik ve psikolojik danışma servisinde hazırlanan program ile yürütme planının birer örneğini ders yılının başladığı ilk ay içerisinde, yıl sonu çalışma raporunun bir örneğini ise ders yılının tamamlandığı ay içerisinde bağlı bulunduğu rehberlik ve araştırma merkezine gönderir.

Yukarıdaki yönetmelik maddelerinde de okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde müdürün en önemli rolünün; okulda, yönetici, öğretmen, okul psikolojik danışmanı, öğrenci ve veliler arasındaki işbirliğini sağlama, rehberlik etkinliklerinin planlanması ve denetlenmesi, yeterli sayıda psikolojik danışman sağlama, eğitim-öğretim etkinlikleriyle eş güdümün sağlanması olduğu anlaşılmaktadır.

Okul Rehber Öğretmenin (psikolojik danışman) Görevleri

Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarından sorumlu personel rehber öğretmendir (psikolojik danışman) . Rehber öğretmenin (psikolojik danışman) psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görevleri Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Hizmetler Yönetmeliğinde (17/04/2001 tarih ve 24376 sayılı Resmi Gazete) belirtilmektedir. Kepçeoğlu (1997, s.246-253) okul danışmanlarının görev alanlarını şu başlıklar altında toplamaktadır:

1. Psikolojik danışma ve rehberlik programını geliştirme ve uygulama alanındaki görevler
2. Psikolojik danışma alanındaki görevler.
3. Oryantasyon okula alıştırma alanındaki görevler.
4. Öğrencileri tanıma alanındaki görevler.
5. Bilgi toplama ve yayma alanındaki görevler.
6. Yerleştirme alanındaki görevler.
7. İzleme alanındaki görevler.
8. Araştırma ve değerlendirme alanındaki görevler.
9. Yönetici ve öğretmenlere müşavirlik (konsültasyon) yapma alanındaki görevler.
10. Çevre ve veli ile ilişkiler alanındaki görevler.

ERIC/CAPS (Educational Resources Informations Center / Counseling and Personnel Services) 1985 yılında ilkökul psikolojik danışmanının görev ve işlevlerini aşağıdaki 14 başlık altında belirtmiştir (Erkan, 2000, s.10-11; Engin, 1996, s.164; Özgüven, 1999, s.206-208 ; Miro&Kottman, 1995, s.8-9).

1. **Psikolojik Danışma:** Öğrencilerin kendilerini daha iyi anlamalarına, kendilerini kabul etmelerine ve öz-sorumluluk (self-responsibility) düzeylerini yükseltmelerine yardım etmek.
2. **Konsültasyon:** Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yönetici, öğretmen ve okuldaki diğer personel ile işbirliği yapmak.
3. **Öğrenciyi Tanıma:** Öğrenciler hakkında bilgi sahibi olmak ve bunları güvenilir şekilde dosyalamak, gerektiğinde bu bilgileri yorumlayarak özel yetenekli ve başarılı öğrencilerin özel programlara katılmasını sağlamak.

4. **Velilere yardım:** Ailelerle bireysel veya grup gürüşmeleri yapmak, onlara çocukların gelişimsel özellikleri, problem davranışları ve ilgili diğer konularda bilgi ve kaynak sağlamak.
5. **Sevk:** Öğrencileri okul içinde ve dışında uygun profesyonellere sevk etmek.
6. **Program yapma:** Rehberlik programının uygulanması ve geliştirilmesi için aile ve okul personelinin, diğer ilgili grupların çalışmalarını koordine etmek.
7. **Mesleki gelişim:** Rehberlik programının bir parçası olarak mesleklerin ve meslek seçiminin önemini kavramalarına yardımcı olmak. Aynı zamanda mesleki rehberliğin amaçlarını gerçekleştirmede öğretmenlerle işbirliği yapma.
8. **Değişim sağlama:** Okul atmosferinin öğrencilerin duyuşsal ve akademik gelişimini olumsuz yönde etkileyecek unsurlarını değiştirmek için çaba göstermek.
9. **Öğrenci danışmanı (ombudsmanlık):** Öğrencileri karşılaştıkları olaylarda destekleme ve savunma.
10. **Disiplin:** Öğretmenlere disiplin konusunda danışmanlık yapmak ve uygunsuz davranışları olan öğrencilerle ilgilenmek.
11. **Halkla ilişkiler:** Öğretmenler, öğrenciler, veliler ve okul toplumuna psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin önemini anlatmak.
12. **Yerel araştırma:** Öğrencilerin özellikleri, rehberlik programının değerlendirilmesi, öğrenci başarısı vb. konularda okul içinde ve yerel araştırmalar yapmak.
13. **Program geliştirme:** Akademik programın öğrencilerin özel ihtiyaçlarına uygun olarak yürütülmesini koordine etmek ve rehberlik programını öğrencilerin ihtiyaçlarına göre planlamak.
14. **Tarama (Screening):** Okula yeni gelen öğrenciler ve velilerle görüşmeler yaparak öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre doğru yerleştirilmelerini sağlamak.

Yukarıda belirtilen rol ve işlevlere ek olarak, ilköğretim okulu danışmanlarının rolü ve işlevini araştıran Wilgus ve Shellay (1988) ilköğretim okulu danışmanlarının işlevine aşağıdaki görevleri de eklemişlerdir (Miro & Kottman, 1995, s.8-9):

1. Anne-baba eğitimi: Anne-baba eğitimi dersleri düzenleyerek ebeveynleri eğitmek.
2. Rehberlik ve danışmaya yönelik toplantılar: Öğrencilerin duygusal, davranışsal ve gelişimsel süreçleriyle ilgili toplantılara katılmak.
3. Rehberlik ve danışma ile ilgili olmayan toplantılar: Öğrencilerin duygusal, davranışsal ve gelişimsel süreçlerinin dışındaki konularla ilgili toplantılara katılmak.
4. Bireysel danışma: Sorunlarını çözebilmek için bireysel olarak öğrencilere yardımcı olmak.
5. Grup danışma: Küçük grup etkileşimi yoluyla öğrencilerin sorunlarını çözmelerine yardımcı olmak.
6. Sınıf programları: Öğrencilerle sınıf içinde etkileşim kurarak rehberlik ve danışma etkinlikleri yürütmek.
7. Özel programlar: Özel ilgi gerektiren çocukları belirlemek için düzenli çabalar harcamak.
8. Çalışanlarla konsültasyon: Öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimi için okul çalışanlarıyla konsültasyon yapmak.
9. Bireysel test uygulama: Öğrencileri bireysel olarak değerlendirmek için testler uygulamak.
10. Grup testleri: Öğrencileri değerlendirmek için grup halinde test uygulama ve bunların koordinasyonunu sağlamak.
11. Çalışanların gelişimi: Okul çalışanları için hizmet içi programlar yürütmek.
12. Sınıf gözlemi: Sınıf gözlemlerine dayanarak okul çalışanları için geri bildirim sağlamak.
13. Ebeveynlerle ilişki kurma: Öğrencilerin sorunlarını ve belli başlı ihtiyaçlarını anne-babalarıyla tartışmak.
14. Diğer görevler: Yemekhane, oyun alanı vb. ile ilgili görevler.

Okul rehber öğretmenlerinin yukarıda belirlenen alanlarda etkili hizmet verebilmesi için aldığı eğitimin psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları yapmak için uygun ve yeterli olması gerekmektedir. İlkokul rehber öğretmenlerinin algılanan rolleri

ve eğitimi alanında araştırma yapan Carroll (1993) , rehber öğretmenlere uyguladığı anket sonucunda, en ideal rollerinin “bilgi vermek “ olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla beraber ailelere bilgi vermek ve okul personeli ile hizmet içi eğitim çalışmaları yapmada yeterli zaman bulamadıklarını ve aldıkları eğitimin yeterli olmadığını belirtmişlerdir (Aktaran : Bozkurt, 1998. s.29).

Öğretmenlerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik ile İlgili Görevleri

Öğretmenlerin ilköğretim rehberlik hizmetleri ile ilgili görevleri, aşağıda belirtilmiştir (Erkan, 2000, s.12):

- 1.Okul rehberlik programının planlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili etkinliklere katılmak
- 2.Okul rehberlik kuruluna katılmak
- 3.Sınıfta rehberlik hizmetlerinde kullanılabilecek materyali sağlamak
- 4.Öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarını ve bunların ne ölçüde karşılandığını belirlemek.
- 5.Çeşitli problemleri olan öğrencileri belirleyerek bunları rehberlik servisine sevk etmek.
- 6.Öğrencileri rehberlik servisinden yararlanmaları yönünde teşvik etmek
- 7.Rehberlik hizmetleri ile ilgili hizmet içi eğitim etkinliklerine aktif olarak katılmak.
- 8.Her bir öğrencinin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve fiziksel güçleri ile desteğe , özel ilgiye ya da dikkate ihtiyaç duyduğu alanlar ile ilgili ulaşabildiği tüm bilgileri toplamak ve bunları kullanmak.
- 9.Gerek öğrencilere gerekse velilere yönelik olarak, okul rehberlik programında yer alan önleyici, geliştirici ve bilgi verici grup rehberliği etkinlikleri konusunda beceri ve deneyim kazanmak ve rehber öğretmenlerle işbirliği içinde bu etkinlikleri yürütmek.

Bunlara ek olarak öğretmenler, okulda rehberlik öğretmeni tarafından yürütülen tüm etkinliklerde onu desteklemeli, rehber öğretmenin yardımına ihtiyaç duyduğunda yardım istemekte tereddüt etmemelidir. Böyle bir işbirliği gerek öğretmenlerin gerekse

rehberlik uzmanlarının ve okul yönetiminin varlık sebepleri olan, öğrencilerin tüm yönleriyle gelişmeleri için çok büyük katkı sağlayacaktır.

İlköğretimin birinci kademesinde “ders öğretmenliği” yerine daha çok “sınıf öğretmenliği” sisteminin uygulanması, öğrencileri daha iyi tanıma gözleme olanağı vermesi, az da olsa öğrencilerin problemlerine eğilebilme yönünden olumlu bir katkı getirdiği söylenebilir (Özgüven, 1999, s.302.) Okullarda rehberlik hizmetleri sadece rehber öğretmen (psikolojik danışman) tarafından yürütülmeyecek kadar kapsamlıdır. Öğretmenlerin rol almadığı hiçbir rehberlik hizmeti, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ne kadar başarılı olursa olsun, asla etkili olamaz. İlköğretim okullarında gelişimsel rehberlik yaklaşımının bir gereği olarak rehberlik çalışmalarının büyük bir kısmı sınıf öğretmenleri ile sıkı bir işbirliği içinde yürütülür. Bu nedenle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri etkin olabilmesi için ilköğretim okullarında çalışacak “öğretmenlerin”de rehberlik temelini oluşturan ilke ve teknikleri iyi kavramış olarak yetiştirilmeleri gerekir. Bu alanda yetişmemiş olanlarında yaz kursları ve iş başında eğitim ile yetiştirilmelidir. İlkokul öğretmenlerinin günlük işlerinin önemli bir yanı rehberlik hizmetleri ile binişik sayılır (Özgüven,1999, s.306). İlköğretim düzeyinde sınıf öğretmenlerinin rehberlik çalışmalarına katkısı çok önemlidir.

Bir okulda rehberlik örgütünün kurulması öğretmenlerin rehberlik sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Tersine iyi bir rehberlik uygulamasında öğretmenin rolü daha da önem kazanır (Kuzgun, 1997a, s.3). Öğretmenler psikolojik yardım hizmetleriyle ilgili oldukça önemli bir meslek grubudur. Özellikle eğitim kurumlarında ruh sağlığını koruyucu ve gelişimi kolaylaştırıcı ortam hazırlama konusunda çok geniş bir kitleyi etkileyebilmektedirler (Çam, 2000, s.14). İlköğretim okullarında rehberlik uygulamaları sınıf öğretmenlerin katılımı ve desteği olmaksızın yürütülmesi hemen hemen mümkün olmamaktadır. Ancak uygulamalar göstermektedir ki; rehberlik açısından öğretmenlerin rol ve işlevlerinin ortaya konularak, öğretmenlerde bu yönde görev algısı geliştirilmedikçe, bu yükümlülükler kağıt üzerinde kalmaktadır. Yönetmelikler ve yönergelerde öğretmenlere psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarıyla ilgili sorumluluklar verilmekle birlikte uygulama aşamasında hayata geçirilememektedir (Yeşilyaprak, 2002, s.1-6). Rehberlik çalışmalarında sınıf

öğretmenlerinin katılımının artması, uygulamalarda beceri kazanmaları, istekli ve destekleyici olmaları psikolojik danışma ve rehberlik alanında yeterliliklerine bağlıdır.

Öğretmenlere yüklenen rehberlik hizmetleri ile ilgili görevleri yerine getirebilmek için öğretmen yetiştirme programlarında buna yönelik dersler mevcuttur. Ayrıca resmi okullarda halen görev yapan yönetici ve öğretmenler için bakanlık tarafından zaman zaman bu konuyla ilgili kurslar ve seminerler düzenlenmektedir (Çam, 2000, s.14). Psikolojik danışma ve rehberlik alanında rol ve işlevleri yerine getirebilmek, hizmet içi eğitimlere katılarak, alanla ilgili bilimsel gelişmeleri, yeni yayınları takip ederek mümkündür.

Temel eğitimde, sınıf öğretmenin, öğretim etkinlikleri olarak nitelenen ders hazırlama, plan yapma, öğrenme yaşantıları düzenleme, ölçme ve değerlendirme gibi görevlerinin dışında; rehberlik açısından ondan beklenen işlevler aşağıdaki roller bağlamında analiz edilebilir (Yeşilyaprak, 2002, s.1-6):

1. Öğrenciyi Dinleme ve Nasihat etme
2. Öğrenciyi Kabul ve Havale Etme
3. Öğrenci Potansiyelini Keşfetme
4. Öğrencinin Mesleki Gelişimine Yardımcı Olma
5. İnsan İlişkilerini Geliştirme (Etkileşimi Kolaylaştırma)
6. Okul Rehberlik Programını Destekleme Ve Geliştirme

Öğretmenlerin okul rehberlik çalışmalarına katılımını Doğan (1999, s.216) şöyle belirtmektedir; öğretmenlerin %20'si okulda psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerine ilişkin rollerini hemen üstlenmektedir. %20'si hiç katılmamaktadır, %60'ı ise ancak özel olarak eğitildiği takdirde etkili olarak katılabilecek niteliktedir. Öğretmenlerin çoğu okul rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarına katılmada istekli olmasına karşın, rol ve işlevlerinin ne olduğunu bilmemektedir. Öğretmenlerin, hizmet öncesinde okul rehberlik ve psikolojik danışma programındaki rollerini anlayacak, kabul edecek ve bizzat yapmaktan zevk duyacak şekilde yetiştirilmeleri gerekir.

Rehber öğretmen (psikolojik danışman) – Sınıf öğretmeni ilişkisi

Öğretmenin rehberlikteki rolünün, rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman), okullarda görülmediği zamanlardan daha öncede var olduğu kabul edilmektedir. Öğretmen sınıftaki rolünü yerine getirirken, rehberlik felsefesini kendi öğretme uygulamaları ile birleştirir. Danışman, öğretmenin sınıf içindeki rehberliğine önemli ölçüde ilkökul rehberlik programı konusunda görüş alış veriş yapıarak (counsultive) katkıda bulunur. İlkokul rehberlik programı, sınıf öğretmeni ile danışman kademelerine dayanmaktadır (Ültanır, 1998, s.255-256). Okullardaki rehberlik çalışmalarında aynı ekibin üyeleri olarak rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenleri işbirliği içinde çalışırlar.

Rehberlik hizmetleri birinci derecede öğretmenler tarafından sağlanmalıdır. Ancak öğretmenlere hizmet öncesinde sağlam bir rehberlik anlayışı ve bilgisi kazandırılmalı ve hizmetlerini daha iyi yapabilmeleri için kendilerine sürekli olarak uzman desteği sağlanmalıdır (Kuzgun, 1992, s.42). Sınıf öğretmeni , sınıf içindeki rehberlik etkinliklerini ders etkinlikleri ile bütünleştirerek sürdürürken sınıf dışı rehberlik hizmetlerine de katılır. Bu hizmetler, okul rehberlik kurulunda görev alma, rehberlik programının hazırlanmasına katılma, rehberlik etkinlikleri için velileri yönlendirme, okul içinde ve dışında rehberlikle ilgili seminer ve bilgilendirme toplantılarına katılma vb. olabilir. Sınıf içi rehberlik uygulamalarında sınıf öğretmenin rolü büyük danışmanın rolü daha azdır, sınıf dışı rehberlik uygulamalarında sınıf öğretmenin rolü az, danışmanın rolü daha geniştir (Ültanır, 1998, s.255).

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK

Bu başlık altında ilköğretimin amaç ve görevleri, ilköğretim düzeyinde rehberliğin tarihsel gelişimi, amaç ve ilkeleri, rehberlik programı, rehberlik hizmetlerinin özellikleri, gelişimsel rehberlik programı, mesleki yönlendirme,

konsültasyon, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde teknoloji kullanımı, işbirliği ve katılım, danışmanın eğitimi konularına değinilmiştir.

İlköğretimin Amaç ve Görevleri

İlköğretim eğitim sisteminin temel taşıdır. bu eğitim kademesinde çocuğa toplum içinde diğer bireylerle uyum içinde yaşama kural ve becerileri ile yaşamlarını daha iyi biçimde sürdürmeleri için gerekli temel bilgi ve becerileri sürdürmeleri için gerekli temel temel bilgi ve beceriler kazandırılır. Bu nedenle tüm ülkelerde ilköğretim çocuklar için zorunlu hale getirilmiştir (Erden,1998, s.175-176). Ancak gerçek anlamda kesintisiz ve zorunlu 8 yıllık ilköğretime geçiş için gerekli yasal düzenlemeler 1997 yılında yapılarak, uygulamaya 1997-1998 öğretim yılından itibaren başlanmıştır.

İlköğretimin amaç ve görevleri 14.6.1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanununa göre şöyledir:

1. Her türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıklar kazandırmak, onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek.
2. Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünde yetiştirerek hayata ve üst öğretime hazırlamaktır.

Yeşilyaprak (2001, s.36) ilköğretimde süre kadar niteliğin de önemi üzerinde durmakta ve yeniliklerin yurt çapında yayılması ve demokrasinin yerleşmesi için ilköğretimi güç kaynağı olarak görmektedir. İlköğretimi siyasal, sosyal ve ekonomik sorunların asıl çözüm yeri olarak ele almakta ve ilköğretimin önemini şu açılardan vurgulamaktadır:

1. Öğrencilerin hızla artan bilgi ihtiyaçlarının temel eğitim tarafından karşılanmak zorunda olması.
2. Temel eğitimin, çocuğun ahlaki, devinsel, duyuşsal ve bilişsel davranışlarını bir bütün olarak geliştirmek için kapsamlı bir eğitim sağlaması.
3. Çocuğun bedensel, duygusal ve bilişsel yönlerden bir bütün olarak yetiştirilmesi, nasıl öğreneceğinin öğretilmesi, bilgileri ezberleme yerine özümlemesinin uzun zaman gerektirmesi.

İlköğretimin amaçları göz önüne alındığında, amaçların gerçekleşmesi için kapsamlı bir rehberlik hizmetlerinin gereği ortaya çıkmaktadır. İlköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin gereği, okulun amaçlarını gerçekleştirmenin yanı sıra birçok konuda önem taşımaktadır. İlköğretimin niteliğinin artırılması aynı zamanda eğitim sürecinde etkili rehberlik hizmetleri ile sağlanabilir.

İlköğretimde Rehberlik Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin gelişimine bakılınca, ilk örgütlü rehberlik hizmetlerinin ilköğretim düzeyinde başlatıldığı görülmektedir (Kuzgun,1992, s.39) Rehberliğin daha çok “düzeltici” ve “çare bulucu” işlevine ağırlık veren ve ilköğretim düzeyini çalışma alanı olarak seçen rehberlik ve araştırma merkezleri, Türk Milli Eğitim Sisteminde oldukça uzun bir geçmişe sahiptir. Bu merkezlerin kuruluşu okul programlarının bireysel gereksinimlere göre düzenlenmeye çalışıldığı 1950’li yıllara rastlamaktadır (Doğan, 1996, s.150). 1955 yılında Ankara Demirlibahçe ilkokulunda kurulan Rehberlik ve Araştırma Merkezini, kısa bir süre sonra İstanbul ve İzmir’de kurulan merkezler izlemiştir. Bu merkezlerin birincil işlevi, ilkokullarda öğretimi izleyemeyecek derecede özürlü olan öğrencileri teşhis edip bunları özel sınıflara veya okullara yerleştirmektir (Kuzgun,1992,s.39).

İlköğretimde rehberlik konusu geniş kapsamlı olarak XV. Milli Eğitim Şura (1996, s.120) kararlarında ele alınmıştır. Şura raporlarında “ilköğretim ve yönlendirme” konusuna geniş yer verilmiştir. Eğitimde rehberlik hizmetlerine ilişkin olarak; okullardaki rehberlik hizmetlerinin henüz yeterince yaygınlaşmadığı görüşüyle ve çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin önemi de göz önüne alınarak raporda aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

- Rehberlik hizmetleri; rehberlik ve psikolojik danışma alanında en az lisans eğitiminden geçmiş elemanlarca yürütülmelidir.
- Rehberlik hizmetleri kadrolarına dış alandan atama yapılmamalıdır.
- Ancak her okulda bir rehberlik servisi kurmak ve uzman bulundurmak güç olabilir. Bu nedenle RAM’ların sayısı çoğaltılmalı, bu merkezlere, psikolojik

danışma ve rehberlik alanında yüksek lisans eğitilmiş elemanlar atayarak öğretmenler sürekli desteklenmeli, özel ilgiye ihtiyaç duyan öğrencilere de rehberlik yapılmalıdır.

- Okullarda verilen rehberlik hizmetlerine daha gerçekçi olarak yaklaşılmalı ve gereken önem verilmelidir. Rehber öğretmen yerine psikolojik danışman ünvanı tercih edilmelidir.
- Okul öncesinden itibaren ailenin eğitimi önemli bir boyut olarak ele alınmalıdır.” Aile katılım programları” ve “ana-baba okulları” yaygınlaştırılmalıdır.
- Özel eğitim alanında gerekli alt yapı sağlanarak kaynaştırma, özel eğitim sınıfları gibi seçenekler düşünülmelidir.

Şura kararlarında belirtilen önlemlerden bir kısmı uygulamada yer bulmuşken bir kısmı henüz uygulamaya geçirilememiştir. Uygulama alanında şehir merkezleri ve taşra okullarında farklılıklar bulunmaktadır.

İlköğretimde Rehberliğin Amaçları ve İlkeleri

İlköğretim düzeyinde uygulanacak olan rehberlik hizmetlerinin, genel olarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ilke ve amaçlarıyla örtüşmekle birlikte, kendine özgü yönleri de vardır. Dinkmeyer ve Caldwell (1970) ilköğretimde rehberliğin amaçlarını aşağıdaki biçimde belirtmişlerdir (Aktaran:Erkan, 2000, s.6-7):

- 1.Çocuğun kendini anlama düzeyini artırmak. Yetenekleri, ilgileri, kişiliği, başarıları ve fırsatlar arasındaki anlayışını arttırmak.
- 2.Başkalarının ihtiyaçlarına duyarlılıkla beraber, sosyalleşme süreçlerini kolaylaştırmak. Sosyal ilgi ve ait olma duygusunu geliştirmek.
- 3.Çocuğun sorumlu ve amaçları olan bir birey olmasına yardım etmek. Çocuğun akademik başarı için gerekli olan içsel bir öğrenme güdüsü kazanmasına yardım etmek. Kişisel amaçlar oluşturmaya yardım etmek.

- 4.Çocuğun öz-yönelim (self-direction), problem çözme ve karar verme konularındaki düzeylerini yükseltmelerine yardım etmek. Eğitimsel süreçlere daha fazla katılmaya teşvik etmek.
- 5.Çocuğun kendisi hakkında olumlu kavramlar ve tutumlar geliştirmesine, kendini kabul düzeyini artırmasına yardım etmek. Yaşam görevlerini yerine getirme konusunda cesaretlendirmek.
- 6.İnsan davranışlarının doğasını anlamalarına ve insan ilişkilerinde olgunlaşmalarına yardım etmek.

Öğrencilerle, yukarıdaki amaçlara ulaşabilmek için öğretmenlerin ders içi ve ders dışı etkinlikler düzenleyerek, uygulamalı olarak gerekli davranışları kazanmaları sağlanmalıdır. Bu tür çalışmaları yaparken okul danışmanının müşavirliği, sınıf öğretmenleri ile işbirliği ve desteği gereklidir. İlköğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin planlanması ve uygulaması aşamasında göz önünde bulundurulması gereken ilkeleri Dinkmeyer (1970) aşağıdaki biçimde ifade etmiştir (Aktaran:Erkan, 1997, s.339):

1. Rehberlik hizmetleri tüm öğrenciler içindir.
2. Rehberlik çocuğun zihinsel, sosyal ve duygusal, kısaca tüm yönleri ile gelişmesini amaçlar.
3. Rehberlik tedavi edici ve önleyici olmaktan çok gelişimseldir.
4. Gelişimsel rehberlik çocuğun kendini tanıması, anlaması ve kabul etmesini amaçlar. Çocuk bir araştırmanın nesnesi değil araştırmacıdır.
5. Rehberlik öğrenciye, kendini değerlendirme , planlama ve seçme fırsatı sağlar ve seçimin sonuçlarından sorumlu olmayı öğretir.
6. Rehberlik iyi organize edilmiş, gelişimsel ve sürekliliği olan bir programla en etkili düzeyde fonksiyonda bulunabilir.
7. Rehberlik bireysel amaçlar ve hedefler üzerinde odaklaşırken gelişimsel görevleri ve ihtiyaçlarında göz önüne alır.
8. Rehberlik programı öğretmenler tarafından gerçekleştirilir. Ancak bu süreç eğitimsel yönelimli danışmanlar tarafından kolaylaştırılır ve desteklenir.
9. Rehberlik bireyin sahip olduğu olumlu özellikler üzerinde odaklaşır.
10. Rehberlik çocuğa özgüven kazandırmayı amaçlar.

11. Rehberlik programı, tüm okul personelinin işbirliği ile en üst düzeyde etkili olacaktır.

İlköğretim düzeyinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin amaç ve ilkeleri doğrultusunda ilköğretim rehberlik programı oluşturulmalı ve uygulanmalıdır. Bu programın ayrıntıları, niteliği ve programla ilgili okul personelinin sorumlulukları ilköğretimde rehberlik programı kapsamında ele alınmıştır.

İlköğretim Okullarında Rehberlik Programı

İlköğretim psikolojik danışma ve rehberlik programının niteliği, özellikleri ve kapsamı aşağıdaki bölümlerde açıklanmıştır.

İlköğretim Okullarında Rehberlik Programının Kapsamı

İlköğretim okulları okul öncesi, ilköğretim birinci kademe ve ilköğretim ikinci kademe olmak üzere üç grup öğrenci barındırmaktadır. İlköğretim okullarındaki psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları da bu üç gruba yönelik olmalıdır. Psikolojik danışma ve rehberlik programları hazırlanırken yaş , sınıf, okulun özellikleri, okulun olanakları vb. durumlar göz önünde bulundurulmalıdır.

Bakırcıoğlu'na (2000) göre ilköğretim okullarında rehberlik programında , okul öncesi rehberlik ve psikolojik danışma programında özellikle , çocuğun toplumsal, duyuşsal, bilişsel, dilsel gelişim ve uyum sorunlarına yer verilmelidir. Birinci kademe psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında , çocuklarda gelişim isteği uyandıran bir sınıf havası oluşturulmasını sağlayacak etkinlikler, geniş bir yer almaktadır. Her öğrencinin kişisel gelişiminde özgüven kazanmasında ve başkalarıyla dengeli ilişkiler içinde birlikte yaşamayı öğrenmesinde böyle ortamın önemi büyüktür. Programda yer verilecek ikinci konu, **öğrencileri tanıma ve onları kendilerine tanıtırma** çalışmalarıdır. Tanıtma çalışmaları çerçevesinde öğrencilerin kişisel sorunlarının saptanması ve bunların çözümleriyle ilgilenme olanağı doğmaktadır. Birinci kademe derinliğine yer verilmesi gereken bir başka konuyu, **eğitsel rehberlik ve psikolojik danışma** oluşturmaktadır. Bir bakıma öğretimi bireyselleştirme demek

olan eğitsel rehberliğe önem verme, bu sınıflarda özel bir anlam taşımaktadır. Öğrenci velileriyle yakın ilişkiler kurma, birinci kademe psikolojik danışma ve rehberlik programında yer verilmesi gereken bir başka önemli konudur. Özel eğitime gereksinim duyan çocukların belirlenmesi ve bunların düzeylerine uygun öğretim programlarının uygulanması birinci kademe psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları arasındadır. İlköğretim okulları ikinci kademede ise , okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri birimlerinin vermesi gereken her türlü eğitsel, mesleki ve kişisel rehberlik hizmetleri yer almaktadır.

Kepçeoğlu'a göre (1997, s.79-82) iyi bir rehberlik programı geliştirmek için kurumu ve hizmet verilecek bireylerin gelişim ve gerçekleşim ihtiyaçlarını iyi tanımak gerekir. Psikolojik danışma ve rehberlik programı, okullarda müdürlerle uzmanlar ya da bazı kurullar arasında imzalanan dökümanlar olarak düşünülmemelidir. Program yaşantılar bütünü olarak ele alınmalıdır. Gerçek program da yaşantıya dönüşen programdır. Psikolojik danışma ve rehberlik programı gelişmeye açık olmalı ve şu unsurları kapsamalıdır:

1. Okulda psikolojik danışma ve rehberlik ile erişilmek istenen amaçlar.
2. Belirtilen amaçların gerçekleştirilmesine ve hizmetlerin verilmesinde uyulacak temel ilkeler, etik kurallar.
3. Öğrencilere sunulacak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ve hizmetlerin daha etkili olmasını sağlayacak öteki hizmetler ve projeler. Burada yapılacak işlerin içeriği belirlenmelidir.
4. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile okuldaki sınıf öğretmenliği, eğitsel kollar, özel eğitim çalışmaları vb. arasındaki ilişkiler.
5. Yönetici, danışman ve akademik personelin görev ve sorumlulukları.
6. Psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları için okulda örgütlenme.
7. Okul-içi ve okul-dışı ilişkiler ve işbirliği esasları, kurullar ve alt kurullar.
8. Belli başlı yaklaşım biçimleri ve teknikler.
9. Yerleşme, araç, gereç ve fiziksel ve parasal olanaklar, psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için yeterli zaman.

10. Programda belirtilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile projelerin ayrıntılı uygulama planı.

Resmi ilköğretim okullarında rehberlik programı, Rehberlik ve araştırma Merkezleri tarafından hazırlanıp, İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri aracılığı ile her okula gönderilen “Rehberlik Hizmetleri Çerçeve Program” dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Rehberlik hizmetleri çerçeve programı rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunan ve bulunmayan okullar için ayrı ayrı hazırlanmaktadır. Bu program göz önünde tutularak her okul “Okulun Genel Rehberlik Hizmetleri Çalışma Programı”nı hazırlamaktadır. Sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleri kendilerine verilen yıllık çerçeve çalışma planına göre “Sınıf Rehberlik Hizmetleri Çalışma Programı” hazırlamaktadırlar. Sınıf öğretmenleri rehberlik programlarını yaparken rehber öğretmen (psikolojik danışman) ile işbirliği yapmaları, programı daha uygulanabilir ve okulun genel rehberlik programı ile eş güdüm içinde sürdürülmesi için gereklidir.

İlköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Özellikleri

İlköğretim dönemi 6-14 yaş gibi geniş bir dönemi kapsamaktadır. Bu dönem genel psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden farklı olarak kendine özgü rehberlik faaliyetleri gerektirmektedir. Tan’a göre (1992) ilköğretimde danışma hizmetleri, danışmanın terapi faaliyetlerini orta öğretimdeki kadar gerekli kılmayabilir. Çocuğun problemi henüz çok başlangıçta olacağı için sınıf öğretmenin müdahalesi ve ya danışmanın desteğiyle kısa sürede çözümlenebilir. İlköğretimde , çocuğun ev çevresinden okul çevresine geçişi önemli bir basamaktır. Bu aşamada oryantasyon faaliyetleri çocuğun ileriki öğrenim hayatını etkileyebilecek değerdedir. Sonucu izlemek hizmetleri daha çok çocuğun gelişme kademelerindeki uyum durumu ile ilgilenir. Buna karşılık velilerle çalışma ilköğretim okulu rehberlik faaliyetlerinde önemli bir yer tutar. İlköğretim okulu rehberlik servislerinin daha çok üzerinde duracağı faaliyet grupları şöyle sıralanabilir (Tan.1992, s.301-302):

1. Bireyi tanıma
2. Öğrencinin kendisini objektif olarak tanınması
3. Öğrencilerin ihtiyaç ve problemlerini saptamak

4. Özürlüler ve üstün kabiliyetler gibi özel eğitime muhtaç çocukların erken teşhisi
5. Çocukların gelişmesini teşvik eden bir sınıf atmosferinin yaratılması
6. Öğrenim ve mesleklerle ilgili bilgi verme

Özgüven'e göre (1999, s.306) ilköğretimde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri; öğretmenler, çevre ve aile ile sıkı bir işbirliği ile yürütülür. Zaman zaman okul dışından rehberlik ve araştırma merkezlerinden profesyonel yardımlarda sağlanmakla birlikte, gelişimsel rehberlik yaklaşımının bir gereği olarak rehberlik çalışmalarının büyük bir kısmı sınıf öğretmenleri ile sıkı bir işbirliği içinde yürütülür.

Psikolojik danışma ve rehberliğin tarihine bakıldığında kriz, düzeltici, koruyucu ve gelişimsel olmak üzere dört temel yaklaşım göze çarpmaktadır. Yapılan araştırmalar veli, öğretmen ve yöneticilerin gelişimsel yaklaşımın ilkökul rehberlik programı için önemi konusunda hemfikir olduklarını göstermektedir (Miller, 1989. Aktaran: Engin, 1996. s.163). Bu nedenle gelişimsel rehberlik yaklaşımı daha detaylı olarak açıklanacaktır.

Gelişimsel Rehberlik Anlayışı

Rehberlik hizmetlerini kriz yada problem durumlarına çözüm bulmak olarak gören klasik yaklaşımlara bir tepki olarak ortaya çıkan gelişimsel rehberlik yaklaşımına göre, bireylerin hayatlarının her döneminde başarıları gereken bir takım gelişim görevleri vardır. Bireylere verilecek rehberlik yardımının amacı bu gelişim görevlerini tamamlamalarını kolaylaştırmak ve desteklemektir (Kuzgun,1988 Aktaran:Erkan, 2000, s.7). Doğan (1997, s.143) okulun gelişimsel (eğitsel) rehberlik için uygun bir ortam olduğunu ancak, akademik başarı, sınıflama ve yerleştirme konularına ağırlık veren okullar için uygun olmayacağı görüşünü taşımaktadır. Bununla beraber, en önemli varsayım öğrencinin kendi kendini yönlendirmeyi öğrenmesi ve bunu gelecekteki durumlara uygulayabileceğidir. Bu anlamda birey için rehberlik temelde bir öğrenme aşaması olarak düşünülmektedir.

Gelişimsel rehberlik müfredatlarında ele alınan başlıca konular şu şekilde sıralanabilir (Myrick, 1987. Aktaran: Erkan, 1997, s.346):

- Okulu ve çevresini tanıma
- Kendini ve davranışları anlama
- Karar verme ve problem çözme
- Kişiler arası ilişki ve iletişim becerileri
- Okul başarı becerileri
- Meslek farkındalığı ve eğitimsel planlama
- Toplumsal katılım.

Muro&Kottman'a göre (1995, s.5-7) rehberlik ve danışma programı hazırlamanın bir çok yolu olsa da ABD'de birçok model Norman Gysber ve Patricia Handerson'ın (1988) geliştirdiği yaklaşıma dayanmaktadır. Bu programı oluşturan dört unsur vardır.

1. rehberlik müfredatı
2. müdahale servisi
2. bireysel planlama
3. sistem desteği

Rehberlik müfredatı, gelişimsel yaklaşımın temelini oluşturur. Müfredat rehberlik eğitimi ve not düzeyine göre öğrenci yeteneklerine göre hedefleri belirlemektir. Programın bu unsuru, kendine güven, başarıya yönelik motivasyon, karar verme ve problem çözme, kişiler arası iletişim yeteneği ve sorumlu davranışa hitap eder. Danışmanın rolü, okuldaki tüm öğrencilere grup ve sınıf rehberliği uygulaması yapmak, rehberlik müfredatının uygulanmasını koordine etmek ve bu uygulamanın tüm öğrencilere ulaşmasını sağlamaktır.

Müdahale servisi, kriz yaklaşımı, çözüm bulmaya yönelik yaklaşım ve önleyici yaklaşımın unsurlarını içermektedir. Bunun amacı, kriz durumundaki öğrencilere, bilinçsiz seçim yapan, belli alanlarda yetersiz oldukları için yardıma ihtiyacı olan öğrencilere müdahale etmek ve önleyici tedbirleri almaktır. Bu unsur, akademik problemleri, derse geç kalma, dersten kaçma, davranış bozukluğu gibi okulla ilgili

problemler, ilişkiler, suistimal, aile sorunları, cinsel sorunlar ve stres yönetimi gibi konuları ele almaktadır. Bu alanda danışmanın rolü çok yönlüdür. Danışman, zorluklar yaşayan öğrencilere bireysel ve grup danışma hizmeti sağlayacak, öğrencilere hem okulda hem de evde yardımcı olabilmek için öğretmen, yönetici , okulun diğer çalışanları ve ebeveynlerle iletişim kuracak; bu tür öğrenciler için uygulanan müdahale stratejilerini koordine edecektir. Danışman okulun gerekli hizmetleri sağlayamayacağını düşünürse, öğrenci ve ailelerini yardım sağlayacak diğer kurumlara ve profesyonellere yönlendirecektir.

Kişisel planlama unsuru, tüm öğrencilerin kişisel eğitim ve kariyer planlarını yapma ve uygulamaları için destek sağlamaktadır. Rehberlik programının bu unsurunun birincil hedefi, öğrencilerin kendi büyüme ve gelişimlerini izleme ve anlamalarını ve buna yönelik eyleme geçmelerini öğrenmelerine yardımcı olmaktır. Bu unsurun eğitimsel, kariyere yönelik ve kişisel-sosyal olmak üzere üç temel ilgi alanı vardır.

Eğitim alanının önemli unsurları:

- Çalışma becerilerini öğrenmek ve kullanmak
- Eğitimle ilgili seçimlerde bilinçliliği arttırmak
- Uygun dersleri seçmek
- Yaşam boyu öğrenmenin değerini anlamak
- Test sonuçlarını etkin bir şekilde kullanmak

Kariyer alanının önemli unsurları

- Kariyer olanakları araştırmak
- Mesleki eğitim olanaklarını araştırmak
- Olumlu çalışma alışkanlıklarının gerekliliğinin anlamak

Kişisel-sosyal alanın önemli unsurları:

- Kendisi hakkında olumlu bir izlenim oluşturabilmek
- Uygun sosyal beceriler geliştirebilmek

Burada danışmanın rolü, öncelikle rehberlikle ilgilidir. Bu unsurların tamamı grup rehberliği etkinliklerine dahil edilebilir. Bir kısım öğrenciler, öğretmenler ve yöneticilerle bireysel danışmayı da gerektirebilir. Danışmanın, değerlendirme ve ölçme araçları bilgisini kullanması gerekebilir.

Sistem desteği unsuru, diğer üç unsuru uygulamak için rehberlik alanında çalışanlara ve okulda eğitim programlarını yürütmek için diğer okul çalışanlarına destek sağlamaktadır. Sistem desteği unsuru, rehberlik programı geliştirme, personel geliştirme, anne-baba eğitimi, öğretmen ve idarecilerle konsültasyon, halkla ilişkiler, danışmanların mesleki gelişimi, araştırma ve yayımlama gibi konuları içermektedir. Ayrıca okulu iyileştirme planı, rehberlikle ilgili idari etkinlikler, özel eğitim ve mesleki eğitimle ilgili işbirliği girişimlerini de kapsamaktadır. Danışmanın sistem desteğindeki rolü öncelikle program yönetimi ve konsültasyondur.

İlköğretim Rehberlik Programının Yönetimi

Kapsamlı bir gelişimsel okul rehberlik programının uygulanmasında idari destek ve anlayışın önemine değinen Wittmer (1993, s.12-32) müdürün programın derinliğini anlaması ve okul danışmanının programa başlamadan önce müdürün desteği almasının önemli olduğunu belirtmektedir. Müdürün programa desteği, programın önceliklerini bilmesi, okul çalışanları ve danışmanın yapması gerekenlerin bilinmesi, etkili bir programın maliyeti, gereken materyalleri vb. alanlarda olabilir. Yöneticiler programı iyi anlarırsa bu doğrultuda karar alacaklar ve politikalar oluşturacaklardır. Okul müdürünün programda okul danışmanının rolünü anlaması gerekmektedir. Bu anlayışı müdürde ancak danışman oluşturabilir. Danışmanın rolü ve işlevi yönetici ile paylaşılmalı ve tartışılmalıdır. Yöneticinin onay ve desteği kazanılmalıdır. Öğretmenlerin, okul çalışanlarının, yöneticilerin programa ayıracakları zaman netleştirilmelidir. Rehberlik faaliyetleri için gene çalışma ortamı ve yeterli bir bütçe idari anlayış ve destekle sağlanabilir.

Snyder (1993, s.33-44) ilköğretimde gelişimsel rehberlik rehberlik programı uygulamalarında Rehberlik Kurulu ve öğretmenlerin rollerini şöyle açıklamaktadır:

Rehberlik Kurulu, öğrencilerin ihtiyaçlarını belirler ve yıl boyunca uygulanmak üzere farklı etkinlikler önerir. Rehberlik hizmetlerinin daha etkin bir şekilde öğrencilere ulaşması için okul personelinin bir arada çalışmasının yollarını aramak üzere düzenli olarak toplanır. Kurul,

- Rehberlik meteryalleri ve etkinliklerini gözden geçirebilir.
- Strateji ve müdahaleler önerebilir
- Rehberlik ve danışma hizmetine ihtiyaç duyan hedef grupları belirlemek için öğrenci verilerini inceleyebilir .
- Rehberlik programının değerlendirilmesine yardımcı olabilir.
- Danışman için kaynak grup olarak hizmet edebilir.

Öğretmenlerin rolü, ilköğretim düzeyinde kapsamlı bir gelişimsel rehberlik programının planlanması ve uygulanmasında öğretmenler temel bir rol oynamaktadırlar. Öğrencilerle hergün en fazla ilişki içinde olan profesyoneller olarak öğretmenler, öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarını bilmek ve karşılamak için en iyi konumdadırlar. Uygun iletişim yoluyla öğretmenler, öğrenci-danışman arasındaki etkileşimi kolaylaştırırlar. Öğretmenler, öğrenci -danışman iletişimi için yeterli olanakları sağlayarak programa destek olurlar. Danışmanın öğrencinin duygusal ve sosyal gelişimini kolaylaştıran programlar sunmasına yardımcı olarak, doğrudan destek sağlarlar.

İlköğretimde Mesleğe Yönlendirme

Sürekli sekiz yıllık ilköğretim yasası ile, ilköğretimin sekizinci yılında yılında, öğrencilerin orta öğretim okullarına ve iş alanlarına yöneltileceği okul rehberlik örgütü tarafından “yöneltme” yapılacağı ve Milli Eğitim Sisteminin, bu yöneltmeyi yapacak biçimde yeniden düzenleneceğini belirtmiştir (Özgüven, 1999, s.284). Bu aşamadan sonra temel eğitim döneminde meslek rehberliğinin önemi daha çok belirginleşmiştir. Meslek rehberliği çerçevesinde ilköğretim okullarında ders programları ile bütünleştirilerek aşağıdaki etkinlikler düzenlenebilir (Kuzgun,2000, s.143-147):

- Üst öğretim kurumları ve meslekler hakkında bilgi verme
- Ünite konularının bir parçası olarak meslek inceleme
- Eğitim olanakları ve meslek inceleme grupları oluşturma
- Okula konuşmacı davet etme
- Kurumları ziyaret etme
- Öğrencinin kendini tanımasına yardım

- Karar verme becerilerinin geliştirilmesi

Yeşilyaprak (1996) temel eğitim döneminde, mesleki gelişim açısından kazandırılması gereken yeterliliklerin çocuğun diğer gelişim alanlarıyla bütünlük gösterdiğini belirtmektedir. Çocuğun büyüme ve gelişme sürecindeki öncelikli hedeflerin kişisel-sosyal, eğitimsel ve mesleki gelişim alanlarında ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Çocuğun kişisel-sosyal alandaki temel ihtiyacı Yaşamayı Öğrenmektir, eğitsel gelişim alanındaki temel ihtiyacı Öğrenmeyi Öğrenmektir, mesleki gelişim alanındaki temel ihtiyacı Çalışmayı Öğrenmektir. Görülüyor ki, mesleki gelişim için ulaşılması gereken hedefler aynı zamanda ilköğretim düzeyinde rehberlik hizmetlerinin temel hedefleri arasındadır.

İlköğretimde rehberlik ve yönlendirme hizmetleri, sınıf öğretmenleri ve okul yönetimi ile sıkı bir işbirliği gerektirir (Özgüven,1999, s.290). Biasco'ya göre rehberlik servisleri uygun sınıf atmosferinin yaratılması, öğrenci hakkında bilgi toplama, öğretim tekniklerinin biçimlendirilmesi, mesleki bilgi sağlama ve çalışma dünyasına karşı tutum geliştirme ve program düzeltmeye yardım etme konularında sınıf öğretmeninden yardım alırlar. Mesleki bilgi sağlama ve iş dünyasına karşı tutum geliştirme bir olay olmayıp bir süreçtir. Bu süreçte birey iş ve görevler hakkında bilgi toplar ve bu konulara ilişkin tutumlar geliştirerek, meslek seçimi denemesi yapar, fikrini değiştirebilir, yeni bilgi toplayarak uzun bir dönem sürecektir olan yeni deneme seçimlerini yapar. Mesleki bilgi ve tutum geliştirme konusunda öğretmen çeşitli iş tipleri hakkında kitap ve diğer okuma materyalleri temin edebilir, çeşitli meslek alanlarını tanımlayabilir, yetişkinleri sınıfa davet ederek kendi işlerini tanıtmalarına olanak sağlayabilir, çalışma alanında var olan farklı ödülleri gösterebilir, çeşitli işlerin resimlerini, posterlerini sergileyebilir, meslekleri tanıtan filmler ve "çalışma dünyasını tanıma" konulu yazılı ödevler yapmaya öğrencileri cesaretlendirebilir (Biasco,1969 Aktaran: İğdeli, 2001 s.32). Her öğretmen öğrencisinin meslek gelişimine katkıda bulunma sorumluluğunu hissetmeli ve bunu öğretim faaliyetlerinin bir parçası olarak yerine getirmeye çalışmalıdır (Kuzgun,1991 s.19).

İlköğretim okullarında 6-12 yaş grubu içinde okul öncesi, ilköğretim birinci kademe ve ilköğretim ikinci kademe olmak üzere üç farklı grup öğrenci bulunmaktadır.

Kulaksızoğlu (1998, s.152-153) okulda mesleğe yönlendirmenin amaçlarının öğrencinin yaşına, zihinsel olgunluğuna, özel yeteneklerine ve seviyesine göre değiştiğini belirtmektedir. Okul öğrenci öncesinde mesleğe yönlendirmenin amacı; 4-6 yaşlarındaki çocuğa, günlük hayatında ilişkide olduğu insanların mesleğinden başlayarak yakın çevresindeki meslekleri rol oynama ve pantomim yöntemiyle tanıtmak. Çalışma ve para kazanma ilişkisini ve çalışmaya verilen önemi kavratmak, her mesleğin insan yaşamı için önemine işaret etmek. Mesleki çalışmaların verimli olabilmesi için zamanı kullanma, verimli çalışma, başladığı işi bitirme, dürüst olma gibi iş yaşamındaki değerleri öğretmek, iş yerlerine geziler düzenleyerek iş yaşamı hakkında merak duygularını geliştirmektir.

İlköğretim birinci kademede mesleğe yönlendirmenin amacı, öğrencileri çalışma alanlarını tanıtmaları için eğitmek, mesleklerin birbiriyle etkileşimini anlatmak, bir hizmet yada ürünün iş birliği içinde nasıl ortaya konduğunu anlamak, ders konuları ile meslekler arasındaki ilişkiyi fark edebilmek, meslek edinmenin para kazanmak dışındaki amaçlarını fark edebilmek, meslek yaşamının verimli geçebilmesi için gerekli değerleri pekiştirmektir.

İlköğretim ikinci kademede okula ve mesleğe yönlendirmenin amacı ise; derslerle meslekler arasındaki ilişkileri anlayabilmeleri, fen bilimleri, sosyal bilimler, ekonomi, sanat gibi mesleki alanları tanıyabilmeleri, iş alanı ve meslekler hakkında bilgi toplamaları, ilköğretimden sonra gilebilecek okullar hakkında bilgi sahibi olmaları, sekizinci sınıftan sonra okuldan ayrılacaklar için, çıraklık yükümlülüklerini bilmeleri, çalışma yaşamını tanıyabilmeleri için çeşitli mesleklerle ilgili gözlemler yapmaları ve gözlemlerini sınıf arkadaşları ile paylaşımlarını sağlamaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliği'ne (2001) göre yönlendirmede rehberlik ve psikolojik danışma birimlerinin karar ve önerileri, öğrenci ve velisinin verdiği kararların gerçekçi olması yönünde seçenekleri gösterici ve öneri niteliğindedir. Öğrenci ve veli kararların sorunluluğunu üstlenmek durumundadır.

İlköğretimde Rehberlik Hizmetlerinde Konsültasyon

Psikolojik danışma ve rehberlikte önemli alanlardan biri de “müşavirlik” hizmetleridir. Akman (1992, s.319) konsültasyonu “ rehberlik uzmanı ile çocuğun eğitimi ve yetiştirilmesiyle ilgili bir yada daha fazla kişinin işbirliği içinde, çocuğun gelişmesine yönelik olarak kurulan bir yardım ilişkisi” olarak tanımlamaktadır.

Amerikan Okul Danışmanları Derneği konsültasyonu şöyle tanımlamaktadır “...bilgi ve görüşleri diğer bir insanla veya insanlarla paylaşma, bilgiyi düzenli bir şekilde bir araya getirme ve gerekli olan bir sonraki aşama için görüş birliğiyle kararlar alma sürecidir”. Danışmanın bu konudaki rolü, öğrenciyi anlama ve yönetmeyle ilgili konularda öğretmenler, ebeveynler, yöneticiler ve diğer eğitim uzmanlarıyla birlikte çalışmayı içerir (Snyder,1993 s.33).

Kepçeoğlu’na (1997) göre, konsültasyon hizmetleri, “doğrudan doğruya öğrencilere yönelik olmayan, ancak öğrencilere verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkililiğini artırmaya yardım eden hizmetlerdir”. Bu hizmetlerin amacı, okuldaki yönetici ve öğretmenlerin daha yeterli ve ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmaları, okulun tüm olanaklarının bu anlayışa uygun olarak kullanılmasını sağlamaktır.

Konsültasyon işbirliği olarak algılanmamalıdır. İşbirliği ile konsültasyon arasında önemli bir fark vardır. Konsültasyon yapan, planın bir parçası olmayı kabul ettiğinde işbirliği devreye girer. İşbirliğinde planlama ve uygulama ortak bir çabadır. İlköğretim okulu danışmanlarının, kendilerinden yardım istendiğinde, danışma, konsültasyon veya işbirliğine girmeye ilişkin kişisel değerlendirmeler yaparken aradaki farkı göz önünde bulundurmaları önemlidir. Her biri farklı bir bakış açısı gerektirmektedir. Orange County’de danışmanların, öğretmenlerin ve idarecilerin danışmanı işlev ve etkinliğiyle ilgili görüşleri araştırıldığında, tüm katılanların konsültasyon, danışma ve koordinasyonu rehberlik hizmetinin önemli bir parçası olarak algıladıklarını belirtmek gerekir. Ancak katılımcılar, danışmanların öğretmen, ebeveyn ve yöneticilere daha fazla konsültasyon hizmeti sunmalarını önermişlerdir (Snyder,1993 s.44).

Konsültasyon hizmetleri etkili ve yararlı olabilmesi için personelin uzmanlığı, çabası, katılımcıların istekli ve gönüllü olması, insan ilişkileri önemlidir. Konsültasyon hizmetleri çeşitli çalışmaları içerir. Bu çalışmaların programlanma, uygulama ve değerlendirme aşamalarının her biri çeşitli yetiştirme fırsatları olarak görülmelidir. Okullarda konsültasyon hizmetleri içinde sayılabilecek çalışmalardan bazıları şöyle sıralanabilir (Kepçeoğlu, 1997 s.122-125):

1. Sınıfların öğrenme ve psikolojik sağlığa daha uygun ortamlar haline getirilmesi ve öğretmenlerle yardımlaşma
2. Öğretmenlerden beklenen sınıf içi rehberlik uygulamalarında, öğrencilerini daha iyi tanımak isteyen ve bu amaçla bazı psikolojik danışma ve rehberlik araçları geliştirip uygulamak isteyen, öğrenme ve çalışma güçlükleri, problemleri olan öğrencilere yardım etmek isteyen öğretmenlerle yardımlaşma
3. Sınıf öğretmenleri ile işbirliği yapma
4. Rehberlik programının hazırlanmasında ve uygulanmasında yönetici, sınıf öğretmeni ve diğer öğretmenlerle yardımlaşma
5. Okulda düzenlenecek çeşitli toplantılarda okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri hakkında tanıtıcı bilgiler verme bu hizmetlerden yararlanma yollarını açıklama
6. Okuldaki tüm olankları psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine daha uygun kullanılması için yöneticilerle işbirliğini sağlama.
7. Okul eğitim programlarının günlük çalışma planlarının öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre belirlemek, eğitim programlarının okul ve çevreye uygun olarak geliştirilmesi için yöneticilerle yardımlaşma
8. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili genel açıklama, bülten, araştırma ve inceleme raporu, değerlendirme raporu, istatistiksel bilgi ve grafik vb. dökümanlar hazırlama ve bunları uygun yaklaşımlar içinde yönetici ve öğretmenlerle paylaşma

9. Psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili kitap, dergi ve benzeri yazılı, basılı yayınları incelemek ve okumak üzere yönetici, öğretmen ve diğer ilgili personelin yararına sunma

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımı

Okullarda bilgi çağının gereği ve verimli çalışma koşullarının sağlanması amacıyla birçok alanda teknolojik yeniliklerden yararlanılmaktadır. Bilgisayarlar, zor ve karmaşık işleri insanlardan daha hızlı ve daha doğru yapabilmektedirler. Bilgisayar kullanımı, danışmanların daha zevkli etkinliklere daha çok zaman ayırmalarına olanak sağlamaktadır. Öğrencilere ebeveynlere ve öğretmenlere daha doğrudan hizmet sunmaları için fırsat yaratmaktadır. Bilgisayar kullanımının teşvik edilmesinin diğer bir nedeni ise danışmanların birey ve gruplarla daha hızlı iletişim kurabilmeleri, bilgi toplayabilmeleri ve bilgileri multimedia formatları ile sunabilmeleridir (Sabella,1996, s.83).

Bilgisayarların eğitim uygulamalarına girmesi ile eğitim programları ve meslekler hakkında toplanan bilgileri saklamak, sınıflamak ve bireylere bilgisayarlar yolu ile iletmek mümkün olmaktadır. Hatta bilgisayarlar sadece bilgileri depolamakla kalmamakta bireylerin karar verme gücünü de geliştirmektedir (Kuzgun, 1997, s.95). Meslek rehberliğinde çok yönlü olarak kullanılabilen bilgisayarları danışmanlar farklı alanlardaki çalışmalarını için de kullanılmaktadırlar. Örneğin, danışma konularını diğer danışmanlarla tartışmak, supervizyon, danışma eğitimi, çocuklarla etkin danışma yapmak ve danışmada simülasyon amacıyla bilgisayar kullanılmaktadır. Bugüne kadar danışma alanında bilgisayar kullanımı kariyer gelişiminde yoğunlaşmakla birlikte diğer pratik kullanım alanları da bulunmaktadır. Bilgisayarın diğer kullanım alanları öğrencilerin kayıtlarının tutulması, danışma etkinliği, öğrencilerin bireysel ve grup terapilerine devam kayıtlarının tutulması, birey ve grup terapilerinin zamanlarının belirlenmesi, not kayıtları ve dökümlerinin kolayca çıkarılması, danışmanın kişisel dosyalar oluşturması ve rapor, mektup vb. yazı işleriyle ilgili kullanımı yer almaktadır (Sabella, 1996, s.85).

Orange County'deki okul yetkilileri, öğretmenin belli bir öğrenci ile başatmesinin zor olduğu durumlarda bilgisayar destekli okul konsültasyonunun etkinliğini araştırmışlardır. Öğretmenler, problemlı çocuklarla çalışmayla ilgili bilgisayar kaynaklı önerilerin doğru ve faydalı olduğunu fark etmişlerdir. Bilgisayar stratejilerini öğrendikten sonra, öğretmenlerin önerileri uygulamaya istekli oldukları görülmüştür. Bilgisayar önerileri öğrencilerle birlikte uygulamaya koyulduğunda, işin miktarı, niteliği ve öğrencilerin okul çalışanları için harcadığı çabanın miktarında önemli bir artış görülmüştür. Ancak, genel öğretmen-öğrenci ilişkilerinde kayda değer bir iyileşme olmamıştır. Bilgisayarların öğretmen-öğrenci arasındaki birebir ilişkinin yerini alamayacağı savunulmaktadır (Snyder, 1993, s.44).

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinde İşbirliği ve Katılım

Başaran (1996a, s.53) işbirliğini, aynı amaçları paylaşan insanların sorumluluk yüklenmesi olarak açıklamaktadır. Senge'e (2000) göre, işbirliğini gerçekleştiren örgütlerdeki bireyler arasında bir uyum bulunur. Bireyler sorumluluk yüklenmekten kaçınmazlar ve birbirlerine yardımcı olurlar. Aralarında etkili bir iletişim vardır. Bireyler bir takım ruhu içerisinde çalışırlar. Örgütte esnek bir yapı egemendir. Yönetici işi yaptıran kişi değil, o iş yapma isteği yaratan liderdir. Bu özelliklere bakıldığında işbirliğinin yüksek düzeyde gerçekleştiği okullarda benzer nitelikler görülmektedir. İşbirliğinin yüksek düzeyde olduğu okullarda ortak bir vizyonun olduğu gözlenmektedir. Personelce paylaşılan bir vizyonun varlığı kurumda "biz" duygusunu geliştirir, bireyleri birlikte çalışmaya yöneltir (Akbaş,2001, s.95).

Günümüzde okullar, kişisel ve toplumsal problemleri akademik başarılarını engelleyen öğrencilerin eğitimiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Yoksulluk, ailede istikrarsızlık, fiziksel ve cinsel taciz gibi durumlar ve bunların neden olduğu zihinsel sağlık sorunları okullardaki artan problemlerdir. Okul danışmanlarının bu karmaşık zihinsel sağlık sorunları ile mücadele edebilmeleri için geleneksel okul danışmanlığı rolü değişmelidir. Bunun için danışmanların okul toplumu ve aile ile iletişim içinde olmaları gerekmektedir (Kays&Bemak, 1997, s.255).

Okul ve aile arasında işbirliğini sağlamak okul danışmanının eğitim amaçlı görevleri arasındadır. Danışmanların okul personeline, ailelere ve toplum üyelerine liderlik etmesi gerekmektedir. Okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi, okul danışmanının yapmak istedikleriyle ilgilidir. Okul danışmanları farklı grupların koordinasyonunu sağlayarak, okul sisteminin personel ve aile ile iletişim yöntemini yeniden yapılandırmak için uzmanlıklarını kullanabilirler. Ayrıca, danışmanlar yönetici ve öğretmenlerin iletişimini de koordine ederek okulun psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında değişimine katkıda bulunabilirler. Danışmanlar iletişimi güçlendirerek öğrenci, öğretmen, yönetici ve ailelerin katkıda bulunduklarını hissetmelerine yardımcı olurlar (Colbert, 1996, s.100-104). İletişim ve katılım işbirliğinin iki önemli boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır. Okul danışmanları, rehberlik programının yürütülmesi ve rehberlik çalışmalarında işbirliğinin sağlanmasının koşullarından biri olan “katılım”ı sağlamak için çaba sarfetmelidir. Yönetici , öğretmen , öğrenci ve veli katılımını sağlamalıdır Wittmer (1993, s.240-245).

Akbaş (2001, s.88) okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde yüksek düzeyde işbirliğini sağlayan faktörler; yüksek idare desteği, geliştirici iletişim, psikolojik danışmanın çaba motivasyonu, olumlu psikolojik danışma ve rehberlik anlayışı, danışman rolünün kabulü, eğitim ve gelişime önem verme, koruyucu ve önleyici rehberlik , isteklilik, personelin sorumluluklarını yerine getirmesi, öğrenci ihtiyaçlarına duyarlılık, velilerin katılımı, var olan yönetmelikler çerçevesinde en iyisini yapma, öğrenci sayısının azlığıdır.

Okullarda rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde düşük düzeyde işbirliğine neden olan faktörler; düşük idare desteği, engelleyici iletişim, psikolojik danışmanın düşük motivasyonu, olumsuz psikolojik danışma ve rehberlik anlayışı, danışman rolünün benimsenmemesi, sorun çözmeye yönelik rehberlik anlayışı, isteksizlik, personelin sorumluluklarını yerine getirmemesi, öğrenci ihtiyaçlarına duyarsızlık, veli katılımının yetersizliği, var olan yönetmelikleri yetersiz bulma, ders programının yoğunluğundan rehberlik etkinliklerine zaman ayıramama, öğrenci sayısının fazlalığıdır.

Danışmanın Eğitimi ve Yetiştirilmesi

Rehberlik ve psikolojik danışma alanında temel bilgi ve beceriler yoğun bir psikoloji temeline dayalı olarak uygulanan bir programla kazanılabilir. Bu alanın kendi içinde alt uzmanlık dalları gelişmektedir. Bu dalların eğitimi ancak lisans üstü düzeyde kazanılabilir (Kuzgun, 1997, s.177). Ülkemizde psikolojik danışma ve rehberlik lisans programlarının daha çok okul psikolojik danışmanını; yüksek lisans ve doktora programlarının ise yüksek öğretimin akademik personel açısından dolayı son yıllarda daha çok akademik personel yetiştirmeye yöneldiği söylenebilir (Doğan, 2000, s.31).

Bakırcıoğlu (2000, s.271) yeterli sayıda ve nitelikte uzman yetiştirilmemiş olmasını bu alanın önde gelen sorunlarından görmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik tekniklerini uygulamanın bir uzmanlık işi olduğundan hareketle, uzman olmayan okul danışmanlarından uzmanlık işi beklendiğini belirtmektedir. Doğan (2000, s.32) rehber öğretmen (psikolojik danışman) yetiştirmeyi hedefleyen mevcut lisans programları arasında bile ders çeşitleri ve sayıları, öğretim üyelerinin sayısı ve niteliği açısından farklar bulunduğunu belirtmektedir. Aynı durumun lisans üstü programlar içinde geçerli olduğu söylenebilir. Bunun nedeni olarak lisans ve yüksek lisans programlarının akredite edilmemiş olmasını göstermektedir. Psikolojik danışman eğitimi programları akredite edilerek , programların standartlarının ve psikolojik danışmanların sahip olması gereken yeterliliklerin belirlenmesi bu alandaki belirsizliklerin giderilmesini sağlayacaktır.

Özoğlu (1997, s.117) eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma etkinliklerinin, psikolojik danışma alanında yetişmiş Rehberlik uzmanı tarafından yürütülmesini gerekli görmektedir. Rehberlik uzmanlığı, kendine özgü bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesi gerektiğinden, yetiştirme ve hazırlanma sağlanmadan okullarda göreve başlatmayı uygun bulmamaktadır. Eleman yetiştirme, hizmet öncesi olabileceği gibi hizmet içi yetiştirme de yapılabilir.

Okullara psikoloji, psikolojik danışma ve rehberlik , eğitimde psikolojik hizmetler bölümlerinden mezun olanlar rehber öğretmen (psikolojik danışman) olarak

atanmaktadır. Kuzgun (1997, s.178) rehber öğretmen (psikolojik danışman) ünvanında “öğretmen” sözcüğünün bulunması, bu elemanların okulda yöneticiler ve öğretmenler tarafından kabulünü kolaylaştırıcı bir faktör olduğunu fakat öğretmen ünvanının yapılan işin “psikolojik” niteliğini göz ardı ettiğini savunmakta en uygun ünvanın “psikolojik danışman” olduğunu belirtmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Hizmetler Yönetmeliğinde (2001) “psikolojik danışman” ünvanı kullanılmakta ve rehberlik servisleri “rehberlik ve psikolojik danışma” servisleri olarak değiştirilmiştir. Kalın’ın (1999) yaptığı araştırmada öğretmenlerin %75’i “rehber öğretmen” ünvanını, %76’sı da “öğretmen” statüsünü benimsemektedir. Danışmanların meslek unvanları ve statüleri, psikolojik danışma ve rehberlik olanının standartları, danışmanların yeterlilikleri, yetiştirilmeleri çözüm bekleyen konular arasında bulunmaktadır.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bonebrake ve Borges (1984), tarafından yapılan “Müdür Ve Rehber Öğretmenlerin, Rehber Öğretmenlerin Roller Üzerine Algıları” konulu araştırmada ; müdür ve rehber öğretmenlere göre, okullardaki rehber öğretmenlerin ideal rollerine ilişkin algılarının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 172 rehber öğretmen ve 169 müdürden oluşan örneklem gruba, rehber öğretmenlerin 15 görevi hakkında bir anket uygulanmıştır. Uygulanan anket sonucunda okul müdürleri ile ilkökul rehberlerinin, ilkökul rehber öğretmenlerinin görevlerinden; Bireysel rehberlik , küçük grup rehberliği, sınıf rehberliği, öğretmenlere bilgi verme ve ailelere danışmanlık konularında fikir birliğinde oldukları belirtilmiştir. Bunun yanı sıra; ilkökul rehberlerinin öğle yemeği sırasında gözcülük, araştırma yapma, ders programlarını düzenleme ve disiplin işleri ile uğraşma konularında, her iki grup da ilkökul rehber öğretmenin en az önemli gördükleri görevler olduğunu düşünmeleriyle beraber, müdürler bu görevlerde rehberlerin aktif rol oynamasını istemektedirler sonuçlarına varılmıştır (Aktaran: Bozkurt, 1998, s.34).

Caroll (1993), tarafından yapılan “ilkokul rehber öğretmenlerinin algılanan rolleri ve eğitimi konulu araştırmada ilkökul rehber öğretmenlerinin okul ortamında üzerlerine aldıkları roller ile ideal rollerini nasıl gördüklerini tarif etmekte ,

kendilerinden beklenen rolleri başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için gereken eğitimi tanımlamayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda 95 rehber öğretmenden oluşan örneklem gruba anket uygulanmıştır. Uygulanan anket sonucunda ilkokul rehberleri, ideal rolünün “ bilgi vermek “ olduğunu vurgulamakla birlikte “ailelere bilgi verme” ve “okul personeli ile hizmet içi eğitim çalışmaları yapma”da yeterli zamanın ve aldıkları eğitimin yeterli olmadığını belirtmişlerdir (Aktaran: Bozkut, 1998, s. 29).

Hughey ve arkadaşları (1993), tarafından yapılan araştırmada öğrenci, öğretmen ve velilerin rehberlik programını değerlendirmeleri istenmiştir. Missouri Kapsamlı Rehberlik Programının uygulandığı okullarda yapılmıştır. Araştırma verileri 14 liseden alınmıştır. Araştırmaya 280 öğrenci, 125 anne-baba, 150 öğretmen katılmıştır.

Missouri Kapsamlı Rehberlik Programı, Missouri İlk ve Orta öğretim Departmanının Rehberlik Birimi Tarafından geliştirilmiştir ve eğitim şu unsurlara dayanmaktadır:

- Program tüm öğrencilere ulaşmaktadır.
- Rehberliğe programlı bir yaklaşım getirmektedir.
- Güvenilirliği sağlamaktadır.
- Rehberlik dışı etkinlikleri yok ederek danışmanların tüm zamanlarını, rehberlik programına ayırmalarını sağlamak için çalışmaktadır.
- Rehberlik programı yoluyla sağlanması planlanan öğrenci yeteneklerini tanımlamaktadır.

Öğrenciler farklı şekillerde rehberlik programına katılmışlardır. Öğrencilerin danışmanla katıldıkları en sık etkinlik bireysel oturumlardır (%72.9). Ayrıca öğrenciler sınıf içi sunumlara (%65) ve küçük gruplara (%49.6) katıldıklarını belirtmişlerdir. Çalışma toplantıları, seminerler ve büyük gruplar aracılığıyla (%30) programa katılmışlardır.

Ebeveynlerden danışmanla görüşme nedenlerini ifade etmeleri istenmiştir. Ebeveynlerin %80'i danışmanla görüştüklerini belirtmiştir. Görüşme konuları ise %54.4 kolej ve lise sonrası eğitim, %54.4 okul başarısı, %53.4 lise derslerinin planlanması, %36.9 mali yardım ve giriş koşulları, %36.9 kişisel, sosyal ve duygusal sorunlar, %32

kariyer araştırması ve planlaması, %28.2 test sonuçlarının yorumu, %25.2 öğretmenlerle ilişkilerden oluşmaktadır.

Öğretmenlerin değerlendirmelerine göre okul danışmanları, öğrencilerin kişisel, eğitimsel ve kariyer hedefleriyle ilgili bireysel veya küçük grup planlamaları yapmak için büyük çabalar harcamaktadır. Ayrıca öğrencilerin en az %80'i danışmanların aşağıdaki etkinlikler konusunda önemli çabalar sarfettiklerini belirtmişlerdir: Okul çalışanları ve ebeveynlerle konsültasyon, test sonuçları ve diğer verilerin yorumu, rehberlik programının amaçları ile ilgili okul çalışanları ve toplumla halkla ilişkiler etkinlikleri.

Morse ve Russel (1989), yapmış oldukları çalışmada rehberlik uzmanlarının ilköğretim düzeyinde hangi çalışmaları yaptıklarını tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda ilköğretim düzeyinde rehberlik uzmanlarının öğretmenlerle beraber yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin tutum, davranış ve gelişmelerine yönelik olarak öğretmenlerin öğrencilerini tanımalarına yardımcı olduklarını, sosyal becerilerin kazanılması amacıyla yönelik olarak grup rehberliğinden yararlandıkları, grup çalışmaları ile öğrencilerin benlik algılarını geliştirmeye çalıştıkları, grup çalışmaları yoluyla öğrencilerin problemlerini anlamalarına ve en uygun çözümü bulmalarına yardımcı olduklarını, başkalarının ve kendi duygularını daha iyi tanıma ve anlama yoluna gittikleri yönünde veriler elde etmişlerdir (Aydın'dan aktaran : Tuzcuoğlu, 1995, s. 90-91).

Murawka (1987) , ilkokul rehberlik servisinin daha işlevsel hale gelebilmesi için bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda rehberlik servisinin amacına uygun olarak hizmet verememesinin nedenini öğrenci ile rehber öğretmenin iletişim içinde olamamasından kaynaklandığını tespit etmiştir.

Araştırmayı yaptığı ilkokulda öğrenci-rehber öğretmen iletişimini daha işlevsel seviyeye getirmek ve rehberlik servisinin çalışmalarını düzenlemek amacıyla bir program hazırlamıştır. Programın amacı ;

- 1- Rehber öğretmenle görüşme açısından öğrencileri aydınlatmak.
- 2- Öğretmenlerin rehber öğretmene öğrenci yollamalarını sağlamak.

- 3- Öğrencilerin asgari %30'unun rehber öğretmenle yalnız olarak görüşmelerini sağlamak.
- 4- Öğrencilerin asgari %30'unun grup toplantıları yoluyla rehber öğretmenle görüşmelerini sağlamak.
- 5- Rehber öğretmen ana-baba ile görüştüğünde bu durum hakkında öğrenciyi bilgilendirmek.
- 6- Meslek seçimleri konusunda öğrencilerle konuşma yapmak.
- 7- Öğrenci hakkındaki bilgilerin gizli kalması ilkesine saygı göstermek ve bu konuya özen göstermek.
- 8- Öğrencilerin rehberlik programını olumlu olarak değerlendirmelerini sağlamak.
- 9- Programda geliştirici danışmanlık teknikleri- etkili olan becerilerin öğrenilmesi, bireysel ve grup danışmanlık görüşmeleri, özel gereksinimleri olan öğrencileri ilgili yerlere havale etmek.

Öğretmenlere, rehberlik programının okulun içinde tam etkililik kazanması için bültenler gönderilmiştir. Program öğrenci ve öğretmenlerle rehber öğretmen arasındaki iletişimin artması ve rehber öğretmenin öğrencilerin gereksinimlerini etkili şekilde cevaplayabilmesi ile başarıya ulaşmıştır (Aktaran; Tuzcuoğlu, 1995, s. 91-92).

Lee ve Warkman (1992), okul danışmanlarının araştırma tutumlarını incelemiştir. Bunun için 100 okulda görevli 204 danışmanla yapılan araştırmada, danışmanlara kişisel bilgiler ve araştırma ile ilgili tutumlarını ölçen anket uygulanmıştır. Ankete katılan deneklerin demografik karakteristikleri şöyledir: %25 erkek, %75 kadın, yaş ortalaması 44, eğitim düzeyi; %95 master, %1 doktora, özel alan%2 dir. Çalıştıkları okullara göre; %19 ilköğretim okulu , %33 ortaokul, %34 lise okul danışmanlarıdır. Danışmanlar araştırma yeteneklerini %5 kötü, %27 orta, 42 iyi, %4 çok iyi olarak değerlendirmişlerdir. Deneklerin %82'si araştırma eğitimi almış, % 17'si araştırma eğitimi almamıştır. Denekler araştırma etkinliklerine %89'u 0-5 saat, %7'si 6-10 saat, % 1'i 11-20 saat zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir.

Matthes (1992), okul danışmanlarının mesleğe başlama ve görevleri sırasında ne tür destek ve eğitim aldıklarını araştırmıştır. Iowa'da yapılan araştırmaya katılan

yeni göreve başlayan 51 okul danışmanı katılmıştır. Bunlardan 41 tanesi ilk kez göreve başlamakta diğer 10 tanesi başka okullardan gelerek göreve başlayan danışmanlardan oluşmaktadır. Araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Yeni okul danışmanları için hangi başlangıç süreçleri uygulanmıştır?
- Yeni okul danışmanları ne tür sorunlarla karşılaşmışlardır?
- Bu sorunları çözmek için ne tür destek sağlanmıştır?

Araştırma bulguları şöyledir: Danışmanların %70'i hizmet içi eğitime katılmış, ilköğretim okulunda çalışanların çoğunluğu birden fazla eğitime katılmış. Danışmanların %87'sini okul müdürü süpervize etmiştir, %77'sinin bir danışmanı olmamıştır. Banliyölerde görev yapan danışmanlardan %65'i, kırsal alanda %5'i, şehirlerde %27'si sekreterlik hizmeti almıştır.

Danışmaya gelenlerden %55 öğretmen, %45 anne babaların sorunlarını çözümlemeye yardımcı olmuşlardır. Danışmanlar en çok kişisel sorunlar yaşamışlar, öğrenme, sunum ve test uygulama konularında daha az sorun yaşamışlardır.

Şehir okullarında çalışan danışmanlar en büyük desteği okul müdürlerinden almışlar, kırsal kesimde çalışan danışmanlar hemen hemen hiç destek almadıklarını ifade etmişlerdir. Danışmanların %25'i master derecesi almış, %60'ı Iowa'da bulunan bir kurum tarafından mesleğe hazırlanmıştır.

Stickel, Satchwell, Meyer (1991), tarafından Montana, Nebraska ve Wyoming'de okul danışmanlarının okul disiplinine etkisi belirlenmek amacıyla 160 okul danışmanın görüşleri alınmıştır. Danışmanlardan %41'i ilköğretim okulu, %46'sı lise, %8'i K-12 %5'ide diğer okul danışmanlarından oluşmaktadır. Bu araştırma sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Danışmanlar zamanlarının %73'ünü danışmaya, %17'sini idari işlere, %10'nu da öğretmenliğe ayırdıklarını belirtmişlerdir. %41'i "çoğunlukla" disiplin problemleri nedeniyle öğrencilerle bireysel danışma yapmalarının talep edildiğini ifade etmişlerdir. Bu taleplerin %54 yöneticilerden, %62 öğretmenlerden, %29 da öğrencilerin kendilerinden gelmekte olduğu saptanmıştır.

Okuldaki çalışmalarda bireysel vakalar için yöneticiyle konsültasyon yapabilmeye danışmanların %38'i çoğunlukla yanıtı vermiştir. Buna rağmen okulun genel disiplin politikaları için müdürle işbirliği yapabilen danışmanların oranı %28'dir.

Öğretmenlerle bireysel vakalar için konsültasyon yapabilen %57, ama genel sınıf disiplini konusunda işbirliği yapabilenler %18'dir.

Ebeveynlerle evdeki disiplin konusunda işbirliği yapabilme %51, okuldaki disiplin için %35'tir.

Danışmanların %68'i okuldaki disiplin problemlerinin olumlu bir yaklaşımla çözümlendiğini, %82'si öğrencilerin adil muamele gördüğüne inanmaktadır.

Danışmanların %19'u danışmanlık rolleri ile disiplin konusunda kendilerinden beklenen roller arasında çatışma yaşadıklarını, %48'i okullarındaki öğretmenlerin bireysel olarak sınıftaki disiplini sağlamada ciddi zorluklar yaşadıklarını ifade etmişler ve %38'i okul politikalarının geliştirilmesinde daha büyük bir rol talep etmektedirler.

Danışmanlar okullardaki ciddi disiplin problemlerini en düşükten en yükseğe doğru şöyle sıralamaktadırlar:

1. Saygısızlık
2. Okuldan kaçma/devamsızlık
3. Sınıf içi disiplinsizlik
4. Alkol kullanımı
5. Kavga ve şiddet
6. Uyuşturucu kullanımı
7. Eşyalara zarar verme
8. Saldırganlık

Paskal (2001), "İstanbul'da İlköğretim Okulu Müdürlerinin , İlköğretim Okullarında Görev Yapan Rehber Öğretmenlerin Görevleri Ve Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Bilinçlilik Düzeyleri" konulu araştırmasında şu sonuçlara varmıştır: Okul müdürleri; Disiplin sorunu olan öğrencilerle ilgili olarak, sosyal psikolojik araştırmalar yapma, öğrencileri gidebilecekleri üst okullar konusunda bilgilendirme, öğrencilere verimli ders çalışma alışkanlıkları hakkında bilgi verme, öğrencilere meslekleri ve meslek çeşitlerini tanıtıcı bilgiler verme, öğrencileri tanıma teknikleri ile ilgili gerekli form ve testleri kullanmaya hazır bulundurma gibi rehber öğretmen (psikolojik

danışman) görevi olduğu açıkça görülen konularda %11 ile %57 arasında görevi olmadığı yönünde cevaplar vermişlerdir.

Boş geçen derslere girme, sınavlarda gözcülük yapma, okula gelmeyen öğrencileri ailesine bildirme, nöbet tutma gibi rehber öğretmenin kesinlikle yapmaması gereken işleri büyük bir oranla rehber öğretmenin görevi olarak görmekte olduğu ve eğitime katkı payı, satın alma gibi komisyonlarda görev alma, yazışma ve dosyalama işlerinde kendilerine yardımcı olma gibi rehberlikle ilgisi olmayan rutin görevler beklemektedirler.

Engin (1996), veli ve öğretmen algılarına göre “ilkokul psikolojik danışmanın rol ve işlevleri”ni belirlemek üzere yaptığı çalışmasında 146 veli, 17 öğretmenin görüşlerini almıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen 8 alt ölçekten oluşan 62 maddelik “İlkokul Rehberlik Hizmetleri Envanteri” kullanılmıştır. Bulgular velilerin ve öğretmenlerin ilkökul danışmanlarından beklentilerinin farklı olduğunu göstermiştir.

Erkan (1997), ilköğretim öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarını belirlemek üzere öğrenciler, öğretmenler ve velilerin görüşlerine başvurmuştur. Örneklem grubu 560 öğrenci, 488 veli ve 112 öğretmenden oluşmuştur. Veri toplama aracı olarak “Rehberlik İhtiyaçlarını Belirleme Formu “ kullanılmıştır. Rehberlik ihtiyaçlarına ilişkin puanların ortalamalarına bakıldığında, ilköğretim düzeyinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine olan ihtiyacın büyük olduğu, bütün grupların görüşlerine göre ilk sırada eğitsel ve mesleki rehberlik ihtiyaçlarının yer aldığı, öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının öncelikleri konusunda öğrenci-veli-öğretmen görüşlerinin paralellik gösterdiği görülmüştür.

Verilere göre, ilkökul öğretmenlerinin öğrencilerini ortaokul öğretmenlerinden daha iyi tanıdığı; ilk ve orta okul öğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarının karşılaştırılması sonucunda elde edilen bulgular, ilkökul öğrencilerinin daha fazla rehberlik hizmetine ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

Çetiner (1992), rehberlik hizmetlerinin, eğitim yöneticileri, öğretmenler, eğitim planlamacıları, denetmenler, öğrenciler ve veliler tarafından öğrenci başarısı ve gelişimi

üzerindeki etkilerinin tam olarak bilinmediğini, onun içinde gerekli desteğin sağlanmadığı görüşünden yola çıkarak deneysel bir çalışma yapmıştır. Kontrol gruplu Ön-test, Son-Test deneysel araştırma modelini uyguladığı çalışmasında, Ön-Test ve Son-Test ölçme araçları olarak, 1- Çalışma Alışkanlıkları Ve Tutumları Ölçeği, 2- Karne Notları Ortalamaları Çizelgesi, 3- Disiplin Suçları Ve Başarı Ödülleri Gözlem Formu, 4- Problem Tarama Listesi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları şöyledir:

- 1- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sunulan deney grubunun karne notlarında ve sınıf geçme oranlarında bu hizmetlerden yararlandırılmayan kontrol grubuna kıyasla istatistiksel olarak anlamlı bir yükselme görülmüştür.
- 2- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri gören deney grubunda, kontrol grubuna kıyasla öğrencilerin kendi problemlerini çözme başarılarında belirli bir artış olmuştur.
- 3- Rehberlik programı kapsamındaki rehberlik faaliyetlerinin yürütüldüğü deney grubunda, bu faaliyetlerin yürütülmediği kontrol grubuna kıyasla öğrencilerin çalışma alışkanlıklarında ve tavırlarında bir iyileşme görülmüştür.
- 4- Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sunulduğu deney grubunda, kontrol grubuna kıyasla öğrencilerin daha az disiplin suçu teşkil eden davranışlar gösterebilir ve daha çok başarı ödülü alabilir duruma geldikleri belirlenmiştir.

Bozkurt (1998), “ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İlkokul Öğretmenlerinin Rehberlik Uzmanının Görevli Konusundaki Bilinçlilik Düzeyleri “ ile ilgili çalışmasında, sınıf öğretmenlerine anket uygulamıştır. Ankette yer alan maddelerin bir bölümü rehber öğretmenin görevlerinden, geriye kalanlar ise rehber öğretmenin görevi olmayan maddelerden oluşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenlerinin, rehber öğretmenlerin görevi olan maddelere büyük bir çoğunlukla görevi olduğuna katıldıklarını belirtmelerinden dolayı rehber öğretmenlerin görevlerinden haberdar oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Kaya (1994), Milli Eğitim Bakanlığı üst düzey yöneticilerini “karar vericiler” ve “uygulamadan sorumlu üst düzey yöneticiler” olarak ayırarak bazı değişkenlere göre

psikolojik danışma ve rehberlik anlayışını araştırmıştır. İki grup görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca her grup kendi içinde cinsiyet, branş, eğitim düzeyi , görev süreleri ve hizmet öncesinde veya hizmet içinde rehberlik dersi alıp almamalarına göre test edilmiştir. Cinsiyet, branş, eğitim düzeyi , görev süreleri değişkenleri ile anlamlı bir fark bulunmamıştır. Rehberlik dersi alanlarla almayanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Demircan (2001), İstanbul ili, Eyüp ilçesi , 13 ilköğretim okulunda görev yapan 344 öğretmenin görüşlerine göre ilköğretim okulu müdürlerinin yöneticilik yeterliliklerine ne derecede sahip olduklarını araştırmıştır. Elde edilen bulgulara göre, “ öğrenci rehberliği ve danışma hizmetleri “ yeterlilik alanı, diğer on sekiz yeterlilik alanına göre okul müdürlerinin göstermekte oldukları en düşük yeterlilik alanı olarak bulunmuştur. Bursahoğlu (1981) ve Aksüt’ün (1996) araştırmalarında da bu yeterlilik en düşük olarak bulunmuş ve bu araştırma ile benzerlik göstermektedir (Demircan,2001, s.48-49).

Köseoğlu (1994), İstanbul ilinde, okul ve hastanelerde çalışan 103 psikolog ve psikolojik danışmanın “empatik beceri düzeyleri” ile “kişilik özelliklerini “ saptamış ve empatik beceri düzeyinin hangi kişilik özellikleri ile ilgili olduğunu araştırmıştır. Bulgulara göre;

Cinsiyete göre, empatik beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yaşa göre; 30 yaş ve altı, 31 yaş ve üstü gruba göre empatik beceri düzeyi daha yüksek bulunmuş fakat aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Lisans üstü eğitim yapanların empatik beceri düzeyleri, lisans eğitimi alanlara oranla daha yüksek bulunmuş fakat istatistiksel açıdan farkın anlamlı olmadığı görülmüştür.

Çalışma alanlarına göre okulda çalışanlar, klinikte çalışanlara oranla yüksek puan elde etmişlerdir. Ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Tuzcuoğlu (1995), “ ilkokullarda rehberlik hizmetlerinden beklentiler ve rehberlik servisinin öğrenciler üzerindeki etkisi”ni araştırmıştır. Araştırma iki aşamada

yapılmıştır. Birinci aşamada yöneticiler, öğretmenler ve velilerin ilkokullarda beklediği öncelikli rehberlik hizmetleri tespit edilmiştir. Elde edilen veriler ilkokullarda rehberlik servislerine ihtiyaç bulunduğu ve öncelikle yapılması gereken hizmetlerin bulunduğunu göstermektedir.

İkinci aşama bir okulda rehberlik servisi kurulmuş ve öğrencilerin problemlerinin çözümlenmesine yönelik, öğrencilerin sağlıklı insan ilişkileri kurmasına yönelik, velilerin sağlıklı çocuk yetiştirme tutumlarına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Yapılan ön-test ve son-test uygulamaları sonucunda, sunulan rehberlik hizmetlerinin öğrenciler ve veliler üzerinde olumlu değişiklikler meydana getirdiğini ortaya koymaktadır.

Saylan ve Gürkan (2002), “Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğine Göre Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”ne yönelik araştırma yapmış , aynı zamanda rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunan ve bulunmayan okullarda rehberlik hizmetleri alanındaki farklılıklar da araştırılmıştır. Araştırma örneklemini Balıkesir ili merkez ilçede bulunan 24 rehber öğretmen (psikolojik danışman) , resmi ilköğretim okulu ikinci kademe ve orta öğretim okullarında tesadüfi örneklem yolu ile seçilen 38 yönetici, 177 öğretmen ve 423 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri, Rehberlik Hizmetleri Okul Yürütme Kurulu ve Rehber öğretmenin (psikolojik danışman) yapması gereken görevlerle ilgili 32 soruluk , dördü skala ile cevap verilecek anket ve görüşme yöntemiyle alınmıştır. Araştırma bulguları şöyledir.

Rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunan ve bulunmayan okullardaki rehberlik hizmetlerinin, Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğine göre tam olarak yerine getirilmediği, ancak rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunan okullardaki rehberlik hizmetlerinin, rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunmayan okullardaki rehberlik hizmetlerinden daha nitelikli ve yönetmeliğe daha uygun olarak işlediği sonucuna varılmıştır.

Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) en fazla yaptıkları görevler %79.17 ile “rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili gerekli kayıtları tutma, ilgili yazılara cevap hazırlama ve istenen raporları düzenleme”dir. En az yaptıkları görev ise %8.33 ile “okulda iş ve meslekleri tanıtıcı programlar hazırlama, ilgili okullara ve işyerlerine öğrencilerle birlikte geziler düzenleme”dir.

Rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunan okullarda görüşme yöntemi ile yönetici , öğretmen ve öğrencilerden elde edilen bilgiler şöyledir.

Yöneticilerin %90'ı Rehberlik Araştırma Merkezi ile ilişkilerin okul rehber öğretmeni (psikolojik danışman) aracılığı ile daha iyileştiğini belirtmişlerdir. Yöneticilere göre, rehberlik hizmetlerinin alanında yetişmiş bir rehber öğretmen (psikolojik danışman) tarafından sunulması, öğrencilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin tutumlarını büyük oranda olumlu etkilemektedir(%82).

Öğretmenlerin tamamına yakını rehberlik hizmetlerinin gerekliliğine ve rehberlik ile ilgili işlerin bu konuda uzman olan rehber öğretmen (psikolojik danışman) tarafından yapılmasının daha yararlı olacağına inandıklarını ifade etmişlerdir (%98).

Öğrencilere göre sınıf rehber öğretmeni tarafından uygulanan rehberlik tekniklerinin sonuçlarına göre bazı öğrencilere rehberlik hizmetleri sunulmuştur (%48). Öğrenciler kendileri için önem taşıyan kişilik problemleri, meslek seçimi, sınav kaygısı, karşı cinsle arkadaşlık, ailevi sorunlar, vb. konularda yardım almak istediklerini ifade etmiştir. Ancak farklı üniversitelerde yetişmiş rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) psikolojik danışma ve rehberlik yeterliliklerinin de farklı düzeyde olması rehberlik hizmetlerinin boyutlarını da etkilemektedir.

Suna (1998), "İlköğretim I. Kademe I. Devrede Öğrenci Tanıma Tekniklerinin Değerlendirilmesi" konulu çalışmasında 132 sınıf öğretmenin "öğrenci tanıma teknikleri" ile ilgili uygulamalar hakkındaki görüşlerini almıştır. Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin çoğunluğu ilköğretim okullarında verilen rehberlik hizmetlerini yeterli bulmamakta, okullarında rehberlik hizmetleri için gerekli test, anket envanter vb. araç gerecin hiç bulunmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin, öğrenci tanıma teknikleri ve uygulaması hakkında orta derecede bilgiye sahip oldukları, öğrencilerin özel ilgi ve yeteneklerini belirleyen testleri çoğunluğun az uyguladığı, özel eğitime gereksinim duyulan çocuklara eğitim öğretim açısından gerekli yardımı orta derecede yapabildikleri ; bunların yanı sıra öğretmenlerin çoğunluğunun, öğrencilerin genel sağlık durumlarını düzenli olarak takip edebildikleri ve öğrencilerin bedensel, psikolojik ve cinsel gelişimleri hakkında çok bilgiye sahip oldukları görülmüştür.

Erözkan (1997), tarafından Malatya ilindeki ilköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenlerin P.D.R. hizmetlerine ilişkin değerlendirmeleri belirlenmiş ve bu değerlendirmeler bazı değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre:

Araştırmanın yapıldığı ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik değerlendirmeleri yüksek düzeyde bulunmuştur. Yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ilişkin değerlendirme bulgularında; cinsiyet, öğretmenlik branşları ve meslekteki hizmet yıllarına göre fark bulunamamıştır.

Öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ilişkin değerlendirme bulgularında; meslekteki hizmet yıllarına göre fark bulunamamışken, bayan öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini değerlendirme düzeyi erkek öğretmenlerden daha yüksek, branşlarına göre; fen bilimleri branş öğretmenlerinin değerlendirme düzeyi sosyal bilimler branş öğretmenlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kalın (1999), Ankara ilinde görevli rehber öğretmenlerin "ilköğretimde rehberlik"le konusundaki görüşlerini saptadığı çalışmasında bulgular şöyledir. Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin %75'i "rehber öğretmen" ünvanını, %76'ı da "öğretmen" statüsü benimsemektedir. Bu bulgu cinsiyet, kıdem ve görev yaptığı ilçeye göre değişmemektedir. Hizmet süresi arttıkça "öğretmen" statüsünü benimseme daha fazla görülmektedir.

İlköğretim okullarında haftalık ders programında rehberlik uygulamaları için belirlenmiş bir ders saatinin ayrılması ile ilgili olarak; Yenimahalle ilçesindeki rehber öğretmenler 1 saatin yeterli olacağını belirtirken, Çankaya ve Mamak ilçelerinde 2 ders saati ayrılması gerektiğini belirtenler çoğunluktadır.

Rehber öğretmenlerin, bireyi tanıma tekniklerine ilişkin görüşlerinde birbirine yakın yüzdelik değerlerle ilk dört sırada yer alan bireysel danışma, gözlem, sınıf öğretmeninin görüşleri ve otobiyografi teknikleri test ve envanterlere göre ilköğretim okullarında , öğrenci hakkında bilgi toplamada daha elverişli teknikler olarak görülmektedir.

Bilgi toplama ve yayma hizmetlerinde, ergenlik dönemi özelliklerinin 6. sınıftan, sigara ve zararlı alışkanlıklar konusunun 5. sınıftan, verimli ders çalışma, rehberliğin işlevleri ve tanıtımı, zamanı ekonomik kullanma ve kendi ile barışık olma konularının 4.

sınıftan itibaren ele alınması gerektiği %50 ve üzerinde bir yüzde ile önerilmektedir. Son iki yılda ise mesleki rehberliğe önem verildiği görülmektedir.

Rehber öğretmenlerin veli işbirliğine çok önem verdiği, velilerin bilgilendirilmesi gereken konuların başında (%98'lik bir değerle) özellikle ilköğretim I. kademe çocuklarının ana-babalarıyla iletişimlerinin onların psiko-sosyal gelişimleri üzerindeki etkileri gelmektedir. Velilere anlatılması gereken konular sıralamasında da %98'lik tercihle “ çocuk-ebeven ilişkisi “ birinci sırada bulunmaktadır.

Yerleştirme ve izleme hizmetlerinde toplu dosyaların oluşturulması, muhafaza edilmesi ve üst öğrenim kurumuna gönderilmesi ilk önemli seçenek olarak bulunmaktadır. Bilgi akışını sağlama ve ilköğretim döneminde toplanan bilgilerin önemsenmesi rehber öğretmenler tarafından önemsenmektedir.

Alıştırma ve oryantasyon hizmetlerinde en etken sınıf olarak görülmektedir. İlköğretimin ilk yıllarında yapılabilecek oryantasyon etkinliği olarak sadece 1. sınıfta okulu ve çevreyi tanıma etkinliği önerilmektedir.

Akbaş (2001), ilköğretim ve ortaöğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde oluşturulan işbirliğini incelemek amacıyla, Adana ili Seyhan ve Yüreğir merkez ilçelerinde rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 26 ortaöğretim ve 39 ilköğretim okulunda görevli 71 rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve 263 yönetici ile görüşülmüştür. Araştırmanın ikinci aşamasında 8 müdür yardımcısı, 8 rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve 16 sınıf rehber öğretmeni olmak üzere 32 kişi ile görüşme yapılmıştır. Araştırma verileri “Rehberlik Hizmetleri Değerlendirme Formu” ve işbirliğini etkileyen faktörlerin neler olduğunu belirlemek amacıyla da “Görüşme Formu” ile toplanmıştır.

Araştırma sonucunda, on farklı rehberlik hizmetleri etkinliğinin altısında yönetici algıları ile rehber öğretmen (psikolojik danışman) algıları arasında düşük düzeyde tutarlılığın olduğu belirlenmiştir. Okul düzeyi ve idareci-rehber öğretmen (psikolojik danışman) puanlarına bakıldığında, yıllık plan ve programların hazırlanması ve öğrencilerin kendilerine uygun eğitsel kolların seçimindeki rehberlik etkinliklerinde yapılan işbirliğini değerlendirmede danışman ve yöneticiler arasında yöneticiler lehine anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür.

Nitel çalışmanın sonucunda, yüksek idare desteği, geliştirici iletişim, olumlu psikolojik danışma ve rehberlik anlayışı, psikolojik danışmanın çaba ve motivasyonu, isteklilik, eğitim ve gelişime önem verme, koruyucu ve önleyici rehberlik anlayışı, öğrenci ihtiyaçlarına duyarlılık, sorumlulukların yerine getirilmesi, danışman rolünün benimsenmesi, öğrenci sayısının azlığı ve yüksek düzeyde veli katılımı işbirliğinin yüksek düzeyde olmasını sağlayan faktörler olduğu belirlenmiştir.

İşbirliğinin düşük düzeyde gerçekleşmesine yol açan faktörler ise, düşük idare desteği, engelleyici iletişim, olumsuz psikolojik danışma ve rehberlik anlayışı, danışmanın düşük motivasyonu, danışman rolünün benimsenmemesi, isteksizlik, sorun çözmeye yönelik rehberlik anlayışı, sorumlulukların yerine getirilmemesi, ders programlarının yoğunluğu, yönetmeliklerin yetersizliği, veli katılımının azlığı, öğrenci ihtiyaçlarına duyarsızlık ve öğrenci sayısının fazlalığı olarak tespit edilmiştir.

Gülen (1996), ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin bir üst öğretime ve mesleğe yönlendirilmesiyle ilgili olarak sınıf öğretmenlerinin ve öğrencilerin görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada; 10 okuldan 48 sınıf öğretmeni ve 379 öğrenci örneklem grubunu oluşturmuştur. Öğretmenlere ve öğrencilere uygulanan anketlerde yönelme ve yönlendirmeye hazırlık etkinliklerine ilişkin görüş ve düşünceleri saptamaya yönelik maddelerde, likert tipi beşli dereceleme ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda; sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu rehberlikle ilgili hizmet içi eğitim kurslarının verilmediğini ve öğrencileri mesleğe yönlendirmede ailelerden aldıkları yardımların yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, meslekler hakkında bilgi edinmek için iş yerlerine geziler düzenlenmediğini ve sınıf öğretmenlerinin üst öğretim kurumları ve mesleğe yönlendirmede aileleriyle işbirliği yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Gögen (1997), okul rehberlik bürolarının rolü ve rehberlik programı amaçlarının lise birinci sınıflarında gerçekleşme düzeyini araştırmıştır. Araştırma sonuçları bulgulara göre şöyledir:

Öğrenciler, okullarındaki rehberlik bürolarının ve rehber öğretmenlerin varlığından bilgi sahibidirler. Rehber öğretmen tarafından dersler, not sistemi, boş

zamanların değerlendirilmesi, arkadaşlık ilişkileri, sınava hazırlanma, sınav yönetmeliği vb. konularda okul içinde bilgiler verilmektedir. Öğrenci Tanıma Formu doldurmuşlardır. Bu form haricindeki öğrenciyi tanıma teknikleri sınıf öğretmenleri ve rehber öğretmenler tarafından uygulanmamıştır. Öğrenciyi tanımaya bilgi toplama kaynakları sınırlı kalmıştır. Rehberliğin en önemli işlevlerinden biri olan eğitimsel ve mesleki yönlendirmenin yerine getirilmediği, bunun yapılabilmesi için gerekli ilgi, yetenek envanterlerinin uygulama ve değerlendirme çalışmaları yapılmamıştır.

Okul yöneticisi-rehber öğretmen (psikolojik danışman)-ders öğretmenleri arasındaki ilişkilerin rehberlik hizmetlerinin gerektirdiği işbirliği ve ortak çabayı yansıtacak düzeyde olmadığı, rehber öğretmen (psikolojik danışman-veli ilişkisinin yeterince geliştirilemediği, rehber öğretmen (psikolojik danışman)-öğrenci ilişkilerinin bireysel boyutlarda (öğrenci problemlerinin görüşülmesi, öğrencinin psikolojik, sosyal ve kültürel problemlerine yönelik çözümler üretilmesi) yeterince sağlanmadığı araştırmanın sonuçları arasında yer almaktadır.

Onur (1997), Giresun ili merkezindeki liselerde görevli yönetici, öğretmen ve bu liselerde okuyan öğrencilerin rehberlik anlayışlarını incelemiştir. Veri toplama aracı olarak "Rehberlik Hizmetleri Envanteri " kullanılmıştır. Araştırma sonucunda yönetici, öğretmen ve öğrencilerin hem genel olarak, hem de her bir hizmet alanına yönelik rehberlik anlayışları iyi düzeyde çıkmıştır. Yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşlerinde; hizmet sürelerine, mezun oldukları okula, cinsiyetlerine göre rehberlik anlayışlarında fark bulunamamışken, öğretmenlik branşlarına ve mezun oldukları okulda rehberlik dersi okuyup okumadıklarına göre farklılık bulunmuş ve bu fark rehberlik dersi okumuş yöneticiler lehine çıkmıştır. Öğrencilerin rehberlik anlayışlarında ise; cinsiyetlerine, okudukları sınıflara göre farklılık bulunmuştur. Yönetici, öğretmen ve öğrenciler arasında rehberlik hizmet alanları önem sıralamasında farklılıklar görülmüştür.

Tatlıhoğlu (1999), Konya il merkezindeki orta öğretim kurumlarında görevli yönetici ,öğretmen ve bu kurumlara devam eden lise iki ve lise üç öğrencilerinin rehberlik servisinden beklentilerini araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini 8 ortaöğretim okulundan 129 öğrenci, 27 idareci ve 102 öğretmen oluşturmuştur. Öğrencilerin, devam ettikleri lise türüne göre, öğrenim gördükleri alana göre, okulda

rehberlik servisi olup olmamasına göre, yaşadıkları yerleşim birimine göre, yaş gruplarına ve anne-baba mesleklerine göre farklı beklentilere sahip oldukları görülmüştür. Bunun yanı sıra, cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri sınıflara (lise 2.sınıf ve lise 3.sınıf) göre okul rehberlik servisinden beklentilerinin farklı olmadığı görülmüştür. Yönetici ve öğretmenlerin okuldaki görevleri ve mezun oldukları kurumlara göre rehberlik hizmetlerinden beklentileri arasında anlamlı bir farklılık bulunurken, branşlarına ve kıdemlerine göre rehberlik hizmetlerinden beklentileri puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracının hazırlanması, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumu ile ilgili kullanılan yöntem ve teknikler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelindedir. İstanbul ili, Kadıköy ilçesinde bulunan ilköğretim okullarındaki rehberlik ve psikolojik danışma uygulamalarını yönetici , rehber öğretmen (psikolojik danışman) , sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre var olan durumu belirlemektedir.

Araştırmanın Evreni

İstanbul ili Kadıköy ilçesinde 2001-2002 eğitim - öğretim yılında 71 resmi ilköğretim okulu bulunmaktadır (Okullar Rehberi, 2000, s. 193-201). Araştırmanın çalışma evrenini ilköğretim okullarından rehberlik ve psikolojik danışma servisi bulunan ve kadrolu rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görev yaptığı 43 ilköğretim okulu oluşturmaktadır.

Örneklem

Rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunan 43 ilköğretim okulunun tamamına ulaşılmış ancak, okulların yıl sonu etkinlikleri, geziler, rehber öğretmenin (psikolojik danışman) izinli olması, anketlerin geri dönmemesi vb. nedenlerle 12 okuldan veri toplanamamıştır. Araştırmanın örneklemini 31 ilköğretim okulu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; anketi dolduran yönetici , rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, mesleki kıdem, konum ve rehberlikle ilgili hizmet içi eğitim alıp almamalarına ilişkin meddeler yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde, ilköğretim okullarında rehberlik hizmetleri ile ilgili uygulamaları kapsayan maddeler bulunmaktadır. Anketin bu bölümü beşli Likert tipinde hazırlanmıştır. Soruların karşısında rehberlik hizmetlerinin ne derecede yapıldığını belirtmek üzere “hiç”, “az”, “kısmen”, “çok”, “tam” seçenekleri bulunmaktadır. Değerlendirme bu beş derece üzerinden yapılmıştır. Veri toplama aracı Ek-2’de yer almaktadır.

Araştırmada kullanılan “ilköğretim okullarında rehberlik uygulamaları anketi” araştırmacı tarafından ilgili literatür taranarak ve uzman görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Anket maddeleri oluşturma aşamasında Bakırcıoğlu (2000), Kepçeoğlu (1997), Kuzgun (1997), Tan (1992), Özgüven (1999), Özoğlu (1997) , Yeşilyaprak (2001) ve “Milli Eğitim Bakanlığı rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliği” maddeleri temel alınmıştır. Bu maddelerden ve ilgili kaynaklardan; yönetici , rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenin görev ve sorumluluklarından 37 maddelik anket soruları oluşturulmuştur. Bu sorular hakkında uzmanların görüşleri ve uygulamanın içinde bulunan rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) görüşleri alınarak pilot çalışma için kullanılan ölçek hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçek 90 kişilik yönetici , rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmeni grubuna uygulanmıştır. Bu gruptan elde edilen verilerle geçerlilik ve güvenilirlik katsayıları elde edilmiştir. Anket maddelerinin analizi sonucunda iki soru anketten çıkarılmış ve anket 35 soruluk şekli ile araştırma ölçeği olarak kullanılmıştır.

Veri Toplama Aracının Güvenilirlik ve Geçerliliği

Araştırmada kullanılan “ilköğretim okullarında rehberlik uygulamaları anketi”nin güvenilirliği için yapılan istatistiksel incelemeler SPSS 10.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Güvenirlik ve, iç tutarlılık katsayısını saptamak için ise Cronbach Alfa katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen değerler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1
Anket maddelerinin Cronbach Alpha Değerleri

Sorular	Cronbach Alpha
s1	0,9629
s2	0,9630
s3	0,9631
s4	0,9630
s5	0,9627
s6	0,9629
s7	0,9629
s8	0,9630
s9	0,9637
s10	0,9627
s11	0,9631
s12	0,9635
s13	0,9624
s14	0,9630
s15	0,9627
s16	0,9623
s17	0,9632
s18	0,9633
s19	0,9630
s20	0,9633
s21	0,9630
s22	0,9627
s23	0,9621
s24	0,9624
s25	0,9619
s26	0,9630
s27	0,9630
s28	0,9627
s29	0,9640
s30	0,9627
s31	0,9632
s32	0,9622
s33	0,9625
s34	0,9633
s35	0,9638

Genel
Alpha
Değeri :

0,9639

Tablo 1’de görüldüğü gibi, elde edilen veriler için güvenilirlik katsayısı alpha 0,9639 olarak bulunmuştur. Güvenilirlik sınırı 0.70 ve üzeri olarak belirtilmektedir. Bu değerlere göre araştırmada kullanılan ölçek güvenilir olarak kabul edilebilir.

Anketin geçerliliğini ölçmek için test yarıya bölme tekniği (Guttman Split- half) kullanılmıştır. Alpha 1= 0,9319 ; Alpha 2= 0,9337 olarak bulunmuştur. İki alpha değerinin birbirine çok yakın olması anketin geçerliliğinin kabul edilebilir sınırlarda olduğunu göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Anketler araştırmacı tarafından okullar ziyaret edilerek, her okuldan yönetici , rehber öğretmen ve üç I.kademe sınıf öğretmenin görüşleri alınarak toplanmıştır. İki rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunan okullarda, her iki rehber öğretmende (psikolojik danışman) değerlendirmeye alınmıştır.

Örneklemi oluşturan 31 resmi ilköğretim okulunda, 31 yönetici, 34 rehber öğretmen, 90 sınıf öğretmeni anket sorularını yanıtlamıştır. Toplam 155 anketten, bazı sorular yanıtlanmadığı için geçersiz kabul edilen 7 adet anket iptal edilmiştir. Araştırmaya toplam olarak geçerli kabul edilen 148 anket alınmıştır, istatistiksel işlemler 148 anket üzerinden yapılmıştır. Örneklemi oluşturan ilköğretim okulları ve okullardan yönetici , rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerine göre anket sayıları tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2

Araştırmanın Örneklemini Oluşturan Okullar ve Anket Sayıları

	OKUL ADI	YÖNETİCİ	REHBER ÖĞR.	SINIF ÖĞR.
1.	23 Nisan Zehra Hanım İÖO	1	1	3
2.	29 Ekim İÖO	1	1	3
3.	50. Yıl Cumhuriyet Feridun Tümer İÖO	1	1	3
4.	Bahariye İÖO	1	1	3
5.	Bostancı Atatürk İÖO	1	1	2
6.	Bostancı İÖO	1	1	3

7.	Cenap Şahabettin İÖO	1	1	3
8.	Dr. Sait Darga İÖO	1	1	3
9.	Faik Reşit Unat İÖO	1	1	3
10.	Gazi Mustafa Kemal Paşa İÖO	1	1	3
11.	Göztepe Etüt ve Beslenme İÖO	1	1	3
12.	İbrahim Öktem İÖO	1	1	3
13.	İhsan Sıngu İÖO	1	1	3
14.	İlhami Ahmet Örnekal İÖO	1	2	3
15.	İkbaliye İÖO	1	2	3
16.	Kalamış İÖO	1	1	2
17.	Kazım Karabekir İÖO	1	1	3
18.	Mehmet Karamancı İÖO	1	1	3
19.	Moda İÖO	1	1	3
20.	Muhsin Adil Binal İÖO	1	1	3
21.	Mustafa Aykın İÖO	1	1	3
22.	Mustafa Mihriban Boysan İÖO	1	1	2
23.	Münevver Şefik Fergan İÖO	1	1	3
24.	Nihat Işık İÖO	1	1	3
25.	Nurettin Teksan İÖO	1	1	3
26.	Öğretmen Harun Reşit İÖO	1	1	3
27.	Özdemiroğlu İÖO	1	1	3
28.	Reşat Nuri Güntekin İÖO	1	2	3
29.	Turhan Mediha Tansel İÖO	1	1	3
30.	Yeşilbahar İÖO	1	1	3
31.	Zühtü Paşa Etüd ve Beslenme İÖO	1	1	3
Toplam anket sayısı		31	34	90
İptal edilen		0	1	6
Geçerli anket sayısı		31	33	84
İstatistik işlem yapılan				148

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumu

Anketten elde edilen veriler “kişisel bilgiler” ve “ilköğretim okullarında rehberlik uygulamaları” anket sorularına verilen cevaplar olarak iki kategoride değerlendirilmiştir. Anket sorularına verilen cevaplar için (hiç):1, (az):2, (kısmen):3, (çok):4, (tam):5 şeklinde puanlanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 10.0 programından yararlanılarak, ortalama, t puanlarının hesaplanması ve varyans analizi işlemleri yapılmıştır.

Genel olarak ilköğretim okullarında rehberlik uygulamalarını değerlendirmek için bütün deneklerin cevap ortalamaları alınmıştır. Yönetici , rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerinin ayrı ayrı görüşlerine göre ilköğretim okullarında hangi uygulamaların daha az, hangilerinin daha çok yapıldığını saptamak için ortalama değerleri bulunmuştur. Bu ortalama değerler üzerinden yorum yapılmıştır. Ortalamalara göre yorum yapılabilmesi için ortalama aralığı hesaplanmıştır. Ortalama aralığı hesaplamada ; $5-1: 5 = 0,80$ aralık değeri olarak alınmıştır. Aralık değeri, dereceleme ölçeğindeki her bir derece ile eşlenerek, sayısal ortalamaların sözel dereceleri temsil etmesi sağlanmıştır. Buna göre ortalama 1,00-1,79 “hiç” ; 1,80-2,59 “az”; 2,60-3,39 “kısmen”; 3,40-4,19 “çok”; 4,20-5,00 “tam” olarak uygulanan rehberlik etkinlikleri olarak değerlendirilmiştir.

Deneklerin ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını sınamak için cinsiyet ve hizmet içi değişkenine göre t-testi yapılmıştır.

Deneklerin ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik görüşleri arasında kıdem ve konuma göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve farklılığın kaynağını belirlemek için Tukey LSD testi uygulanmıştır.

İstatistiksel farkların anlamlı olup olmadığı test edilirken, sosyal bilimlerde en çok tercih edilen 0.05 önem derecesi temel alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, toplanan verilerin araştırmanın amaç ve alt amaçlarına uygun olarak çözümlenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Genel Olarak İlköğretim Okullarında PDR Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Uygulandığına İlişkin Bulgular ve Yorum

Genel olarak ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinlikler ne derecede yerine getirilmektedir? sorusuna cevap aramak için, deneklerin tamamının anket sorularına verdiği cevapların ortalamaları alınmıştır. Anket maddelerinin ortalamaları, en büyük değerden en küçük değere doğru sıralanarak tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3

Genel Olarak İlköğretim Okullarında Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Etkinlikler Ne Derecede Gerçekleştirildiğine İlişkin Görüşlerin (Yönetici, Rehber Öğretmen, Sınıf Öğretmeni) Ortalama ve Standart Sapması

Maddeler	N	X	SS
17. Sınıf öğretmenleri öğrenci sorunlarını, psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı ile ne derecede rahat konuşabilmektedirler?	148	4,10	0,94
8. Sınıf öğretmenlerinin, rehberlik servisine sevk ettiği öğrencilerle yeterince ilgileniliyor mu?	148	3,86	1,00
22. Okulunuzda rehberlik uzmanının öğrencilerle ilişkileri ne derecede yeterlidir?	148	3,83	1,03
11. Öğrencilere uygulanan testlerin sonuçları (üzerinde gizlilik kaydı yoksa), ilgili sınıf öğretmenine iletiliyor mu?	148	3,81	1,15

Tablo 3 Devamı

24. Yönetici, psikolojik danışma ve rehberlik programının zamanında yapılması ve tam olarak uygulanması için ne derecede destek sağlar?	148	3,77	1,09
16. Okulunuzdaki rehberlik çalışmalarında sınıf öğretmeni ile rehberlik uzmanı ne derecede işbirliği yapmaktadırlar ?	148	3,70	1,12
34. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için(kırtasiye, araç-gereç vs.) gerekli kaynak ne derecede ayrılır?	148	3,67	1,15
25. Okulunuzda rehberlik uzmanı ile veli ilişkileri ne derecede yeterlidir?	148	3,66	1,12
13. Okulunuzda yönetici ile rehberlik uzmanı ne derecede işbirliği yapabilmektedir?	148	3,66	1,09
4. Okulunuz psikolojik danışma ve rehberlik uzmanının, üniversitede aldığı eğitim psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için ne derecede yeterlidir?	148	3,64	1,09
30. Yönetici, okulda psikolojik danışma ve rehberlik anlayışının yerleşmesi için ne derecede destek sağlar?	148	3,60	1,07
23. Okulunuz rehberlik servisinin çalışmalarını ne derecede yeterli buluyorsunuz?	148	3,55	1,12
27. Öğrenci dosyaları , psikolojik danışma ve rehberlik kayıtları ne derecede tam ve doğru olarak düzenlenmektedir?	148	3,54	1,03
10. Okulunuzda, öğrencilere yönelik psikolojik danışma ne derecede yapılmaktadır?	148	3,43	1,03
15. Okul yöneticisi, okul rehberlik servsinden Rehberlik ve Araştırma Merkezine gönderilen öğrencilerle ne derecede ilgilenir ve takip eder?	148	3,36	1,27
1. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberliği, tanıtma ve yayma çalışmaları ne derecede yeterlidir?	148	3,35	0,99
35. Okulunuzda grup rehberliği yapabilmek için yer ve zaman ne derecede sağlanmaktadır?	148	3,35	1,07
18. Öğretim yılı içinde yararlanılacak olan “rehberlik çerçeve programı” ne derecede yeterlidir?	148	3,33	1,00
21. Yönetici, öğretmenleri psikolojik danışma ve rehberlik konusundaki hizmet içi eğitimlere katılmaları için ne derecede teşvik eder?	148	3,33	1,12
33. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında kullanılmak üzere test, envanter vb. araçların geliştirilmesine yönelik çalışmalar ne derecede yapılmaktadır?	148	3,31	1,14
2. Okulunuzda karşılaşılan problemlere yaklaşım ve üretilen çözüm yolları ne derecede yeterlidir?	148	3,26	0,95

Tablo 3 Devamı

26. Sınıf öğretmenleri eğitsel ve mesleki rehberlik etkinliklerini ne derecede uygulamaktadırlar?	148	3,24	1,04
14. Sınıf öğretmenleri, rehberlik programındaki sınıf içi grup faaliyetlerini ne derecede uygulamaktadır?	148	3,18	1,10
3. Yönetici, psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için çevredeki mevcut kaynakları ne derecede araştırır ve olanaklardan yararlanır ?	148	3,16	1,01
28. Sınıf öğretmenleri, öğrencileri ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda yönlendirilmeleri için danışmanla ne derecede işbirliği yapmaktadırlar?	148	3,16	1,07
6. Yönetici, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile işbirliği yaparak, okul rehberlik servisinde kullanılacak olan araç, gereç ve testleri ne derecede sağlamaktadır?	148	3,13	1,09
20. Okul danışmanı, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile işbirliği yaparak, öğrencileri bilgilendiren kitapçık ve broşürler (meslekler, boş zaman etkinlikleri, ders çalışma yöntemleri vs.) ne derecede sağlar?	148	3,13	1,09
32. Okulunuzda rehberlik programı hazırlanırken sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerileri ne derecede alınır?	148	3,13	1,24
31. Okulunuzda öğrenci –danışman oranı ne derecede yeterlidir?	148	3,03	1,14
5. Sınıf öğretmenlerine, ders konularıyla ilgili program ve meslekler hakkında ne derecede bilgi sağlanmaktadır?	148	3,02	1,13
7. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında teknolojik olanaklardan ne derecede yararlanılmaktadır?	148	2,93	1,09
19. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında üst yönetimden (İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden) ne derecede destek alınmaktadır?	148	2,70	1,14
29. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik alanında yazılan, basılan, internet bilgi kaynaklarına ne derecede ulaşılır?	148	2,70	1,19
9. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar ne derecede yeterlidir?	148	2,59	1,01
12. Okulunuzda üniversitelerle işbirliği yapılarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma ne derecede sağlanmaktadır?	148	2,50	1,12

Tablo 3 incelendiğinde genel olarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerin ne derecede gerçekleştirildiğine ilişkin, yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri şöyle açıklanabilir:

İlköğretim okullarında “tam” olarak gerçekleşen psikolojik danışma ve rehberlik etkinliği bulunmamaktadır.

İlköğretim okullarında, sınıf öğretmenlerinin öğrenci sorunlarını, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ile rahatça konuşabilmeleri ($\bar{X}=4,10$); sınıf öğretmenlerinin rehberlik servisine sevk ettiği öğrencilerle yeterince ilgilenilmesi ($\bar{X}=3,86$); rehber öğretmenin öğrencilerle ilişkileri ($\bar{X}=3,83$); öğrencilere uygulanan test sonuçlarının ilgili sınıf öğretmenine iletilmesi ($\bar{X}=3,81$); yöneticinin psikolojik danışma ve rehberlik programının zamanında yapılması ve uygulanması için desteği ($\bar{X}=3,77$); sınıf öğretmeni ile rehber öğretmen (psikolojik danışman) işbirliği ($\bar{X}=3,70$); rehberlik çalışmaları için (kırtasiye, araç-gereç vs.) gerekli kaynağın ayrılması ($\bar{X}=3,67$); rehber öğretmen (psikolojik danışman) –veli ilişkileri ($\bar{X}=3,66$); yönetici rehber öğretmen (psikolojik danışman) işbirliği ($\bar{X}=3,66$); rehber öğretmenin (psikolojik danışman) üniversitede aldığı eğitimin yeterliliği ($\bar{X}=3,64$), yöneticinin okulda psikolojik danışma ve rehberlik anlayışının yerleşmesi için desteği ($\bar{X}=3,60$); rehberlik servisinin çalışmalarının yeterliliği ($\bar{X}=3,55$); öğrenci dosyaları ile psikolojik danışma ve rehberlik kayıtlarının tam ve doğru olarak düzenlenmesi ($\bar{X}=3,54$); öğrencilere yönelik psikolojik danışmanın yapılması ($\bar{X}=3,43$), “çok” düzeyde gerçekleşen uygulamalardır. Anket maddelerinde belirtilen etkinliklerin 14 tanesinin “çok” düzeyde uygulandığı görülmektedir.

Okul yöneticisinin RAM'lara gönderilen öğrencilerle ilgilenmesi ve takip etmesi ($\bar{X}=3,35$); psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarını tanıtmaya ve yayma çalışmaları ($\bar{X}=3,35$); grup rehberliği için yer ve zamanın sağlanması ($\bar{X}=3,35$); rehberlik çerçeve programının yeterliliği ($\bar{X}=3,33$); yöneticinin öğretmenleri hizmet içi eğitimlere katılmaları için teşvik etmesi ($\bar{X}=3,33$); psikolojik danışma ve rehberlik

çalışmalarında kullanılmak üzere test ve envanterlerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar ($\bar{X}=3,31$); okulda problemlere yaklaşım ve üretilen çözüm yolları ($\bar{X}=3,26$) ; sınıf öğretmenlerinin eğitsel ve mesleki rehberlik etkinliklerini uygulamaları ($\bar{X}=3,24$); sınıf öğretmenlerinin rehberlik programındaki sınıf içi grup faaliyetlerini uygulamaları ($\bar{X}=3,18$); yöneticinin psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için çevredeki mevcut kaynakları araştırması ve olanaklardan yararlanması ($\bar{X}=3,16$); sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarı doğrultusunda yönlendirilmeleri için danışmanla işbirliği ($\bar{X}=3,16$); yöneticinin RAM ile işbirliği yaparak rehberlik servisinde kullanılacak materyalleri sağlaması ($\bar{X}=3,13$); danışmanın öğrencileri bilgilendirecek kitap ve broşürleri sağlaması ($\bar{X}=3,13$); rehberlik programı hazırlanırken sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerilerinin alınması ($\bar{X}=3,13$); öğrenci- danışman oranı ($\bar{X}=3,03$); sınıf öğretmenlerine ders konularıyla ilgili program ve meslekler hakkında bilgi sağlanması ($\bar{X}=3,02$), psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında teknolojik olanaklardan yararlanma ($\bar{X}=2,93$); psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarından üst yönetimden destek alma ($\bar{X}=2,70$); psikolojik danışma ve rehberlik alanında yazılan, basılan, internet bilgi kaynaklarına ulaşma ($\bar{X}=2,70$) “kısmen” gerçekleşmektedir. Anket maddelerinde belirtilen etkinliklerden 19 tanesinin kısmen uygulandığı görülmektedir.

İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar ($\bar{X}=2,59$); üniversitelerle işbirliği yapılarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma ($\bar{X}=2,50$) “az” bulunmuştur. Anket maddelerinde belirtilen etkinliklerden 2 tanesi az uygulanmaktadır.

Denekler anket maddelerinde belirtilen uygulamaların “hiç” gerçekleşmediği şeklinde görüş belirtmemişlerdir.

Yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmeni görüşlerine göre, genel olarak ilköğretim okullarındaki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları “çok” ve “kısmen” düzeyde gerçekleşmektedir.

Yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmeni görüşlerine göre, genel olarak ilköğretim okullarındaki psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları “çok” düzeyde gerçekleşen anket maddelerinin içeriği incelendiğinde; ilköğretim okullarında rehberlik anlayışının yerleştiğini, programlı bir rehberlik faaliyetinin bulunduğunu ve gerekli dosya ve kayıtların tutulduğunu, rehberlik çalışmalarında yöneticinin gerekli destek ve kaynağı sağladığını, sınıf öğretmenlerinin öğrenci sorunlarını rehber öğretmen (psikolojik danışman) ile rahatça konuşabildiği, rehberlik servisine sevk edilen öğrencilerle yeterince ilgilenildiği, danışmanın yönetici, sınıf öğretmeni, öğrenci ve velilerle iletişiminin iyi olduğu, psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında gerekli işbirliğinin sağlandığı söylenebilir. Bunun nedeni anketlerin rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunan okullarda yapılması dolayısıyla mutlaka programlı bir rehberlik çalışmasının bulunması olabilir. Bir başka nedeni de Kadıköy ilçesinin sosyo-ekonomik-kültürel yapısından kaynaklanan daha etkili bir eğitim-öğretim anlayışının ve diğer il ve ilçelere göre daha yüksek eğitim standardının sonucu olarak değerlendirilebilir.

Yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmeni görüşlerine göre, genel olarak ilköğretim okullarındaki “az” düzeyde gerçekleşen rehberlik uygulamalarının içeriği incelendiğinde; psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında hizmetleri içi eğitim etkinliklerinin az düzenlendiği, psikolojik danışma ve rehberlik alanında üniversitelerle işbirliği yapılamadığı ve yeniliklerin takip edilemediği dolayısıyla uygulama fırsatının bulunmadığı gözlenmektedir. Hizmet içi eğitim etkinliklerini az bulmalarının nedeni, ilköğretim düzeyinde rehberlik çalışmalarıyla ilgili hizmet içi eğitim ihtiyacından kaynaklanabilir. Üniversitelerle işbirliği yapılamamasının (Marmara Üniversitesi kampüsünün Kadıköy ilçesinde bulunmasına, ayrıca PDR bölümünün bulunmasına rağmen) yönetici ve rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) bu konuda yeterince ilgilenmemeleri olabilir. Akademik çalışmalarla uygulama arasında teori-pratik dengesinin sağlanamaması, üniversitelerle gereken işbirliğinin kurulamamasının başka bir nedeni olabilir.

İlköğretim Okullarında Çalışan Yöneticilere Göre PDR Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Uygulandığına İlişkin Bulgular Ve Yorum

İlköğretim okullarında çalışan yöneticilere göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinlikler ne derecede yerine getirilmektedir? sorusuna cevap aramak için, yöneticilerin anket sorularına verdiği cevapların ortalamaları alınmıştır. Anket maddelerinin ortalamaları, en büyük değerden en küçük değere doğru sıralanarak tablo 4’de gösterilmektedir.

Tablo 4

İlköğretim Okullarında Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Etkinlikler Ne Derecede Gerçekleştirildiğine İlişkin Yöneticilerin Görüşlerinin Ortalaması ve Standart Sapması

Maddeler	N	X	SS
24. Yönetici, psikolojik danışma ve rehberlik programının zamanında yapılması ve tam olarak uygulanması için ne derecede destek sağlar?	31	4,19	0,74
8. Sınıf öğretmenlerinin, rehberlik servisine sevk ettiği öğrencilerle yeterince ilgileniliyor mu?	31	4,12	0,67
34. Okulumuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için (kırtasiye, araç-gereç vs.) gerekli kaynak ne derecede ayrılır?	31	4,06	0,72
17. Sınıf öğretmenleri öğrenci sorunlarını, psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı ile ne derecede rahat konuşabilmektedirler?	31	4,03	0,79
11. Öğrencilere uygulanan testlerin sonuçları (üzerinde gizlilik kaydı yoksa), ilgili sınıf öğretmenine iletiliyor mu?	31	4,03	1,04
30. Yönetici, okulda psikolojik danışma ve rehberlik anlayışının yerleşmesi için ne derecede destek sağlar?	31	3,96	0,87
25. Okulumuzda rehberlik uzmanı ile veli ilişkileri ne derecede yeterlidir?	31	3,96	1,11
15. Okul yöneticisi, okul rehberlik servisinde Rehberlik ve Araştırma Merkezine gönderilen öğrencilerle ne derecede ilgilenir ve takip eder?	31	3,93	0,85
13. Okulumuzda yönetici ile rehberlik uzmanı ne derecede işbirliği yapabilmektedir?	31	3,90	1,04
4. Okulumuz psikolojik danışma ve rehberlik uzmanının, üniversitede aldığı eğitim psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için ne derecede yeterlidir?	31	3,80	1,10

Tablo 4 Devamı

22. Okulunuzda rehberlik uzmanının öğrencilerle ilişkileri ne derecede yeterlidir?	31	3,80	1,07
35. Okulunuzda grup rehberliği yapabilmek için yer ve zaman ne derecede sağlanmaktadır?	31	3,67	0,74
16. Okulunuzdaki rehberlik çalışmalarında sınıf öğretmeni ile rehberlik uzmanı ne derecede işbirliği yapmaktadırlar?	31	3,64	0,95
23. Okulunuz rehberlik servisinin çalışmalarını ne derecede yeterli buluyorsunuz?	31	3,64	1,08
21. Yönetici, öğretmenleri psikolojik danışma ve rehberlik konusundaki hizmet içi eğitimlere katılmaları için ne derecede teşvik eder?	31	3,51	0,81
3. Yönetici, psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarını için çevredeki mevcut kaynakları ne derecede araştırır ve olanaklardan yararlanır ?	31	3,48	0,76
2. Okulunuzda karşılaşılan problemlere yaklaşım ve üretilen çözüm yolları ne derecede yeterlidir?	31	3,48	1,12
33. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında kullanılmak üzere test, envanter vb. araçların geliştirilmesine yönelik çalışmalar ne derecede yapılmaktadır?	31	3,45	0,92
14. Sınıf öğretmenleri, rehberlik programındaki sınıf içi grup faaliyetlerini ne derecede uygulamaktadır?	31	3,38	0,80
27. Öğrenci dosyaları , psikolojik danışma ve rehberlik kayıtları ne derecede tam ve doğru olarak düzenlenmektedir?	31	3,35	1,05
32. Okulunuzda rehberlik programı hazırlanırken sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerileri ne derecede alınır?	31	3,32	1,24
5. Sınıf öğretmenlerine, ders konularıyla ilgili program ve meslekler hakkında ne derecede bilgi sağlanmaktadır?	31	3,32	1,01
1. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberliği, tanıtma ve yayma çalışmaları ne derecede yeterlidir?	31	3,29	0,90
18. Öğretim yılı içinde yararlanılacak olan “rehberlik çerçeve programı” ne derecede yeterlidir?	31	3,29	1,10
26. Sınıf öğretmenleri eğitsel ve mesleki rehberlik etkinliklerini ne derecede uygulamaktadırlar?	31	3,25	0,92
10. Okulunuzda, öğrencilere yönelik psikolojik danışma ne derecede yapılmaktadır?	31	3,25	0,89
31. Okulunuzda öğrenci –danışman oranı ne derecede yeterlidir?	31	3,22	0,99
6. Yönetici, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile işbirliği yaparak, okul rehberlik servisinde kullanılacak olan araç, gereç ve testleri ne derecede sağlamaktadır?	31	3,19	0,94

Tablo 4 Devamı

20. Okul danışmanı, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile işbirliği yaparak, öğrencileri bilgilendiren kitapçık ve burosürleri (meslekler, boş zaman etkinlikleri, ders çalışma yöntemleri vs.) ne derecede sağlar?	31	3,12	0,95
28. Sınıf öğretmenleri, öğrencileri ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda yönlendirilmeleri için danışmanla ne derecede işbirliği yapmaktadırlar?	31	3,06	0,99
7. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında teknolojik olanaklardan ne derecede yararlanılmaktadır?	31	3,03	0,91
19. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında üst yönetimden (İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden) ne derecede destek alınmaktadır?	31	2,96	1,19
9. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar ne derecede yeterlidir?	31	2,67	0,79
29. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik alanında yazılan, basılan, internet bilgi kaynaklarına ne derecede ulaşılır?	31	2,51	1,15
12. Okulunuzda üniversitelerle işbirliği yapılarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma ne derecede sağlanmaktadır?	31	2,48	0,99

Tablo 4 incelendiğinde ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerin ne derecede gerçekleştirildiğine ilişkin, yönetici görüşleri şöyle açıklanabilir:

İlköğretim okullarında yöneticilerin görüşlerine göre; “tam” olarak gerçekleşen psikolojik danışma ve rehberlik etkinliği bulunmamaktadır.

İlköğretim okullarında yöneticilerin görüşlerine, yöneticinin psikolojik danışma ve rehberlik programının zamanında yapılması ve tam olarak uygulanması için destek ($\bar{X}=4,19$); rehberlik servisine sevk edilen öğrencilerle yeterince ilgilenilmesi ($\bar{X}=4,12$); rehberlik çalışmalarında kırtasiye araç, gereç için kaynak ayrılması ($\bar{X}=4,06$); sınıf öğretmenlerinin öğrenci sorunlarını rehberlik uzmanı ile rahatça görüşebilmeleri

($\bar{X} = 4,02$); öğrencilere uygulanan test sonuçlarının ilgili sınıf öğretmenine iletilmesi ($\bar{X} = 4,03$); yöneticinin psikolojik danışma ve rehberlik anlayışının yerleşmesi için desteği ($\bar{X} = 3,96$); okulda rehberlik uzmanı veli ilişkilerinin yeterliliği ($\bar{X} = 3,96$); yöneticinin RAM'lara gönderilen öğrencileri takibi ($\bar{X} = 3,93$); yönetici ile rehberlik uzmanı işbirliği ($\bar{X} = 3,90$); psikolojik danışma ve rehberlik uzmanının üniversitede aldığı eğitimin yeterliliği ($\bar{X} = 3,80$); rehberlik uzmanının öğrencilerle ilişkisi ($\bar{X} = 3,80$); okulda grup rehberlik yapabilmek için yer ve zamanın sağlanması ($\bar{X} = 3,67$); sınıf öğretmeni ile rehberlik uzmanının işbirliği ($\bar{X} = 3,64$); rehberlik servisinin çalışmalarının yeterliliği ($\bar{X} = 3,64$); yöneticinin öğretmenleri psikolojik danışma ve rehberlik konusunda hizmet içi eğitimlere katılmaları için teşvik etmesi ($\bar{X} = 3,51$); yöneticinin psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için çevredeki mevcut kaynakları araştırma ve yararlanması ($\bar{X} = 3,48$); okulda karşılaşılan problemlere yaklaşım ve üretilen çözüm yollarının yeterliliği ($\bar{X} = 3,48$); okulda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında kullanılmak üzere test envanter vb. araçların geliştirilmesine yönelik çalışmalar ($\bar{X} = 3,45$) "çok" uygulanan etkinlikler olarak bulunmuştur.

Anket maddelerinde belirtilen rehberlik etkinliklerden 18 tanesi "çok" düzeyde uygulanmaktadır.

İlköğretim okullarında yönetici görüşlerine göre; sınıf öğretmenlerinin rehberlik programındaki sınıf içi grup faaliyetlerini uygulamaları ($\bar{X} = 3,38$); öğrenci dosyaları, psikolojik danışma ve rehberlik kayıtlarının tam ve doğru olarak düzenlenmesi ($\bar{X} = 3,35$); rehberlik programının hazırlanırken sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerilerinin alınması ($\bar{X} = 3,32$); sınıf öğretmenlerine ders konularıyla ilgili program ve meslekler hakkında bilgi sağlanması ($\bar{X} = 3,32$); psikolojik danışma ve rehberliği tanıtmaya ve yayma çalışmalarının yeterliliği ($\bar{X} = 3,29$); rehberlik çerçeve programının yeterliliği ($\bar{X} = 3,29$); sınıf öğretmenlerinin eğitsel ve mesleki rehberlik etkinliklerini uygulaması ($\bar{X} = 3,25$); öğrencilere yönelik psikolojik danışma yapılması ($\bar{X} = 3,25$); okulda öğrenci- danışman oranı ($\bar{X} = 3,22$); yöneticinin RAM'larla işbirliği yaparak okul rehberlik servisinde kullanılacak araç, gereç, testleri sağlaması ($\bar{X} = 3,19$);

danışmanın RAM ile işbirliği yaparak öğrencileri bilgilendiren kitapçık ve broşürleri sağlaması ($\bar{X} = 3,12$); sınıf öğretmenlerinin öğrencileri ilgi, yetenek ve akademik başarı doğrultusunda yönlendirilmeleri için danışmanla işbirliği ($\bar{X} = 3,06$); psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında teknolojik olanaklardan yararlanma ($\bar{X} = 3,03$); psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında üst yönetimden destek alma ($\bar{X} = 2,96$); okulda psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferansların yeterliliği ($\bar{X} = 2,67$) “kısmen” uygulanan rehberlik etkinlikleridir.

Psikolojik danışma ve rehberlik etkinliklerinden 15 tanesi “kısmen” uygulanmaktadır.

İlköğretim okullarında yöneticilerin görüşlerine göre; okullarda psikolojik danışma ve rehberlik alanında yazılan basılan, internet bilgi kaynaklarına ulaşma ($\bar{X} = 2,51$); üniversitelerle işbirliği yapılarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma ($\bar{X} = 2,48$) “az” uygulanan etkinlikler olarak bulunmuştur.

Anket maddelerinde belirtilen rehberlik etkinliklerinden 2 tanesi “az” olarak uygulanmaktadır.

Yönetici görüşlerine göre; “hiç” uygulanmayan psikolojik danışma ve rehberlik etkinliği bulunmamaktadır.

İlköğretim okullarında çalışan yöneticilerin görüşlerine göre psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları “çok” ve “kısmen” düzeyde gerçekleşmektedir.

Yöneticilerin görüşlerine göre, “çok” düzeyde uygulanan etkinlikleri incelediğimizde okullarda yöneticilerin görev ve sorumluluk alanına giren etkinliklerin fazlalığı göze çarpmaktadır. Bu konuda yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında kendi görev ve sorumluluklarını yerine getirdikleri görüşünde oldukları söylenebilir.

Ayrıca, psikolojik danışma ve rehberlik etkinliklerinden 18 tanesinin “çok” düzeyde algılanmasının nedeni okul yöneticilerinin rehberlik etkinliklerini daha olumlu değerlendirdikleri gözlenmektedir. İl Milli Eğitim Müdürlüğünce, 2001-2002 eğitim-öğretim yılında okul yöneticilerine yönelik “Rehberlik Hizmetlerinde Okul Yöneticisinin Önemi” konulu hizmet içi eğitim çalışması yapıldığı bilinmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine karşı olumlu görüş belirtmelerinde bu eğitimin etkileri olabilir.

Rehberlik servisinin çalışmaları, öğrencilerle yeterince ilgilenilmesi ve rehber öğretmen (psikolojik danışman) ile yönetici, sınıf öğretmeni, öğrenci ve veli ilişkilerine dayanarak rehberlik çalışmalarında işbirliğinin sağlandığı gözlenmektedir. İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ile ilgili yönetici görüşlerine göre elde edilen bulgular, genel olarak ilköğretim okullarındaki rehberlik etkinliklerindeki bulgularla benzerlik göstermektedir.

Az düzeyde uygulanan etkinliklerin içeriği, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki yazılan, basılan, internet bilgi kaynaklarına ulaşamama ve üniversitelerle işbirliği yapılarak psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki yenilikleri izleme ve yararlanmadır. Bu uygulamaların “az” gerçekleşmesinin nedeni, okullarda rehberlik çalışmalarında teknolojik desteğin henüz yeterince sağlanamaması, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki üniversitelerde yürütülen akademik çalışmalarla uygulama olanı olan okulların yerince işbirliği yapamaması olabilir.

İlköğretim Okullarında Çalışan Rehber Öğretmenlerin Görüşüne Göre PDR

Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Uygulandığına İlişkin

Bulgular Ve Yorum

İlköğretim okullarında çalışan rehber öğretmenlerine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinlikler ne derecede yerine getirilmektedir? sorusuna cevap aramak için, rehber öğretmenlerin anket sorularına verdiği cevapların ortalamaları alınmıştır. Anket maddelerinin ortalamaları, en büyük değerden en küçük değere doğru sıralanarak tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5

İlköğretim Okullarında Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Gerçekleştirildiğine İlişkin Rehber Öğretmen (Psikolojik Danışman) Görüşlerinin Ortalaması ve Standart Sapması

Maddeler	N	X	SS
17. Sınıf öğretmenleri öğrenci sorunlarını, psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı ile ne derecede rahat konuşabilmektedirler?	33	4,33	0,77
8. Sınıf öğretmenlerinin, rehberlik servisine sevk ettiği öğrencilerle yeterince ilgileniliyor mu?	33	4,21	0,69
22. Okulunuzda rehberlik uzmanının öğrencilerle ilişkileri ne derecede yeterlidir?	33	4,12	0,69
11. Öğrencilere uygulanan testlerin sonuçları (üzerinde gizlilik kaydı yoksa), ilgili sınıf öğretmenine iletiliyor mu?	33	3,93	1,02
24. Yönetici, psikolojik danışma ve rehberlik programının zamanında yapılması ve tam olarak uygulanması için ne derecede destek sağlar?	33	3,90	1,07
10. Okulunuzda, öğrencilere yönelik psikolojik danışma ne derecede yapılmaktadır?	33	3,87	0,82
13. Okulunuzda yönetici ile rehberlik uzmanı ne derecede işbirliği yapabilmektedir?	33	3,75	1,14
25. Okulunuzda rehberlik uzmanı ile veli ilişkileri ne derecede yeterlidir?	33	3,75	0,93
34. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için(kırtasiye, araç-gereç vs.) gerekli kaynak ne derecede ayrılır?	33	3,72	1,09
30. Yönetici, okulda psikolojik danışma ve rehberlik anlayışının yerleşmesi için ne derecede destek sağlar?	33	3,72	1,23
16. Okulunuzdaki rehberlik çalışmalarında sınıf öğretmeni ile rehberlik uzmanı ne derecede işbirliği yapmaktadırlar?	33	3,69	1,07
27. Öğrenci dosyaları , psikolojik danışma ve rehberlik kayıtları ne derecede tam ve doğru olarak düzenlenmektedir?	33	3,66	1,05
1. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberliği, tanıtma ve yayma çalışmaları ne derecede yeterlidir?	33	3,60	0,78
4. Okulunuz psikolojik danışma ve rehberlik uzmanının, üniversitede aldığı eğitim psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için ne derecede yeterlidir?	33	3,60	1,08
18. Öğretim yılı içinde yararlanılacak olan “rehberlik çerçeve programı” ne derecede yeterlidir?	33	3,54	0,97
21. Yönetici, öğretmenleri psikolojik danışma ve rehberlik konusundaki hizmet içi eğitimlere katılmaları için ne derecede teşvik eder?	33	3,54	1,17

Tablo 5 Devamı

23. Okulunuz rehberlik servisinin çalışmalarını ne derecede yeterli buluyorsunuz?	33	3,51	0,90
20. Okul danışmanı, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile işbirliği yaparak, öğrencileri bilgilendiren kitapçık ve burosürleri (meslekler, boş zaman etkinlikleri, ders çalışma yöntemleri vs.) ne derecede sağlar?	33	3,45	1,17
35. Okulunuzda grup rehberliği yapabilmek için yer ve zaman ne derecede sağlanmaktadır?	33	3,39	0,99
6. Yönetici, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile işbirliği yaparak, okul rehberlik servisinde kullanılacak olan araç, gereç ve testleri ne derecede sağlamaktadır?	33	3,30	1,21
32. Okulunuzda rehberlik programı hazırlanırken sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerileri ne derecede alınır?	33	3,30	1018
33. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında kullanılmak üzere test, envanter vb. araçların geliştirilmesine yönelik çalışmalar ne derecede yapılmaktadır?	33	3,21	1,26
2. Okulunuzda karşılaşılan problemlere yaklaşım ve üretilen çözüm yolları ne derecede yeterlidir?	33	3,18	0,76
15. Okul yöneticisi, okul rehberlik servisinde Rehberlik ve Araştırma Merkezine gönderilen öğrencilerle ne derecede ilgilenir ve takip eder?	33	3,15	1,43
5. Sınıf öğretmenlerine, ders konularıyla ilgili program ve meslekler hakkında ne derecede bilgi sağlanmaktadır?	33	3,09	1,07
7. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında teknolojik olanaklardan ne derecede yararlanılmaktadır?	33	3,06	0,99
3. Yönetici, psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarını için çevredeki mevcut kaynakları ne derecede araştırır ve olanaklardan yararlanır ?	33	3,03	1,01
29. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik alanında yazılan, basılan, internet bilgi kaynaklarına ne derecede ulaşılır?	33	3	1,22
26. Sınıf öğretmenleri eğitsel ve mesleki rehberlik etkinliklerini ne derecede uygulamaktadırlar?	33	2,96	1,04
28. Sınıf öğretmenleri, öğrencileri ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda yönlendirilmeleri için danışmanla ne derecede işbirliği yapmaktadırlar?	33	2,90	0,94
31. Okulunuzda öğrenci -danışman oranı ne derecede yeterlidir?	33	2,69	1,18
14. Sınıf öğretmenleri, rehberlik programındaki sınıf içi grup faaliyetlerini ne derecede uygulamaktadır?	33	2,66	1,05
19. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında üst yönetimden (İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden) ne derecede destek alınmaktadır?	33	2,57	1,14

Tablo 5 Devamı

12. Okulunuzda üniversitelerle işbirliği yapılarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma ne derecede sağlanmaktadır?	33	2,54	1,17
9. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar ne derecede yeterlidir?	33	2,45	0,93

Tablo 5 incelendiğinde ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerin ne derecede gerçekleştirildiğine ilişkin, rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) görüşleri şöyle açıklanabilir:

İlköğretim okullarında; sınıf öğretmenlerinin öğrenci sorunlarını psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı ile rahatça konuşabilmeleri ($\bar{X} = 4,33$); sınıf öğretmenlerinin rehberlik servisine sevk ettiği öğrencilerle yeterince ilgilenilmesi ($\bar{X} = 4,21$) “tam” olarak gerçekleşen psikolojik danışma ve rehberlik etkinlikleridir.

Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) görüşlerine göre, anket maddelerinde belirtilen rehberlik etkinliklerinden 2 tanesi “tam” olarak uygulanmaktadır.

İlköğretim okullarında; rehber öğretmen (psikolojik danışman) öğrenci ilişkilerinin yeterliliği ($\bar{X} = 4,12$); öğrencilere uygulanan testlerin sonuçlarının sınıf öğretmenine iletilmesi ($\bar{X} = 3,93$); yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik programının yapılması ve tam olarak uygulanması için desteği ($\bar{X} = 3,90$); öğrencilere yönelik psikolojik danışma yapılması ($\bar{X} = 3,97$); yönetici- rehber öğretmen (psikolojik danışman) işbirliği ($\bar{X} = 3,75$); rehber öğretmen (psikolojik danışman) – veli ilişkileri ($\bar{X} = 3,75$); Psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için yeterli kaynağın ayrılması ($\bar{X} = 3,72$); yöneticinin okulda psikolojik danışma ve rehberlik anlayışının yerleşmesi için desteği ($\bar{X} = 3,72$); rehber öğretmen (psikolojik danışman) –sınıf öğretmeni işbirliği ($\bar{X} = 3,69$); öğrenci dosyaları, psikolojik danışma ve rehberlik kayıtlarının tam

doğru olarak düzenlenmesi ($\bar{X} = 3,66$); okulda psikolojik danışma ve rehberliği tanıtma ve yayma çalışmaları ($\bar{X} = 3,60$); rehber öğretmenin üniversitede aldığı eğitimin yeterliliği ($\bar{X} = 3,60$); öğretim yılı içinde yararlanılacak olan “rehberlik çerçeve programı”nın yeterliliği ($\bar{X} = 3,54$); yöneticinin, öğretmenleri hizmet içi eğitime katılmaları için teşvik etmesi ($\bar{X} = 3,54$); okuldaki rehberlik çalışmalarının yeterliliği ($\bar{X} = 3,51$); okul danışmanının RAM’larla işbirliği yaparak öğrencileri bilgilendiren kitapçık ve broşürleri sağlaması ($\bar{X} = 3,45$), “çok” uygulanan rehberlik etkinlikleri olarak bulunmuştur.

Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) görüşlerine göre anket maddelerinde belirtilen rehberlik etkinliklerinden 16 tanesi “çok” düzeyde uygulanmaktadır.

İlköğretim okullarında; grup rehberliği yapabilmek için yer ve zaman ayrılması ($\bar{X} = 3,39$); yöneticinin RAM’larla işbirliği yaparak gerekli araç, gereç ve testleri sağlaması ($\bar{X} = 3,30$); rehberlik programı hazırlanırken sınıf öğretmenin görüş ve önerilerinin alınması ($\bar{X} = 3,30$); okulda rehberlik çalışmalarında kullanılmak üzere test, envanter vb. araçları geliştirme çalışmaları ($\bar{X} = 3,21$); okulda karşılaşılan problemlere yaklaşım ve üretilen çözümlerin yeterliliği ($\bar{X} = 3,18$); yöneticinin RAM’lara gönderilen öğrencilerle ilgilenmesi ve takip etmesi ($\bar{X} = 3,15$); sınıf öğretmenlerine ders konularıyla ilgili program ve meslekler hakkında bilgi sağlanması ($\bar{X} = 3,09$); psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında teknolojik olgulardan yararlanma ($\bar{X} = 3,06$); yöneticinin rehberlik çalışmaları için çevredeki mevcut kaynakları araştırıp yararlanması ($\bar{X} = 3,03$); psikolojik danışma ve rehberlik alanında basılan, yazılan ve internet bilgi kaynaklarından yararlanma ($\bar{X} = 3$); sınıf öğretmenlerinin eğitsel ve mesleki rehberlik etkinliklerini uygulaması ($\bar{X} = 2,96$); sınıf öğretmenlerinin , öğrencileri ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda yönlendirmeleri için danışmanla işbirliği ($\bar{X} = 2,90$); danışman –öğrenci oranının yeterliliği ($\bar{X} = 2,69$); sınıf öğretmenlerinin, rehberlik programındaki sınıf içi grup faaliyetlerini uygulaması ($\bar{X} = 2,66$) “kısmen” uygulanan rehberlik etkinlikleridir.

Rehber öğretmenlere (psikolojik danışman) göre. Anket maddelerinde belirtilen rehberlik etkinliklerinde 14 tanesi “kısmen” uygulanmaktadır.

Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında üst yönetimden (İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden) alınan destek ($\bar{X} = 2,57$); üniversitelerle işbirliği yapılarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma ($\bar{X} = 2,54$); okullarda psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar ($\bar{X} = 2,45$) “az” olarak uygulanan rehberlik etkinlikleri olarak bulunmaktadır.

Anket maddelerinde belirtilen rehberlik etkinliklerinden 3 tanesi “az” uygulanmaktadır.

Rehber öğretmenler, genel görüşler, yönetici ve sınıf öğretmeni görüşlerinden farklı olarak iki uygulama alanının “tam” yapıldığı görüşündedirler. Bu alanlar incelendiğinde (sınıf öğretmenlerinin öğrenci sorunlarını rahatça konuşabilmeleri ve rehberlik servisine gönderilen öğrencilerle yeterince ilgilenilmesi) rehber öğretmenin temel sorumluluklarından olduğu görülmektedir. İlköğretim düzeyinde rehberlik, öğretmen-danışman kademelerine dayanmaktadır (Ültanır, 1998, s.255). Danışman-sınıf öğretmeni işbirliğinin sağlanması, rehberlik servisinin etkili çalışması, rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) rol ve işlevlerini anladıkları ve yerine getirdikleri şeklinde değerlendirilebilir.

Rehberlik çalışmalarında “çok” uygulanan etkinliklerin içeriği incelendiğinde, rehber öğretmenin (psikolojik danışman) öğrenci, veliler, yönetici ve sınıf öğretmeni ile ilişkilerinin iyi olduğu, rehberlik uygulamalarında gerekli işbirliğinin sağlandığı görülmektedir. Yöneticilerin rehberlik çalışmaları için anlayış ve desteği sağladığı, rehberliği tanıtmaya ve yayma çalışmalarının yapıldığı, grup çalışmaları için yer ve zaman ayrıldığı, araç, gereç, kırtasiye için gerekli kaynağın ayrıldığı, öğretmenlerin rehberlikle ilgili hizmet içi eğitime katılmaları için teşvik ettiği, rehber öğretmenin üniversitede aldığı eğitimin çalışmalar için yeterli olduğu, çerçeve programın yeterli olduğu gözlenmektedir. Bu etkinliklerin rehber öğretmen (psikolojik danışman) tarafından “çok” düzeyde uygulanıyor olarak algılanması, daha önceki yıllarda

yapılmış olan araştırmaların sonuçlarına göre belirlenen psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının temel sorunlarının (Çetiner, 1992, ss.1-2 ve Kepçeoğlu, 1997, ss. 266-275) bazılarının Kadıköy ilçesi için kısmen çözümlenmiş olduğu söylenebilir. Bunlar; okulda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için uygun yer ve oda; test, envanter vb. ölçme araçları sağlanması; okul bütçesinden psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için kaynak ayrılması; yöneticilerin anlayış ve desteği; yönetici, danışman, sınıf öğretmeni, veli işbirliği vb. olarak belirtilebilir. Aynı zamanda halen devam eden sorunlarda bulunmaktadır. okul personelinin psikolojik danışma ve rehberlik konusunda hizmet içinde eğitilmemesi, üst yönetimler ile okul rehberlik servisleri arasında bağlantının yetersizliği, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik bölümleri ile okul rehberlik servislerinin yeteri kadar işbirliği yapmaması olarak belirtilebilir.

Rehberlik çalışmalarında “az” yapılan uygulamalar incelendiğinde; rehber öğretmenler, rehberlik çalışmalarında üst yönetimden az destek aldıklarını belirtmişlerdir. Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) çalışma alanında uygulamaya ilişkin tecrübe edinmemiş veya yeni mezun olmaları, ilköğretim okullarındaki psikolojik danışma ve rehberlik etkinliklerine yönelik olarak yetiştirilmemiş olmaları vb. nedenlerle destek ve yardım alma ihtiyacı hissedebilirler. Bu konuda resmi olarak ilk başvuracakları makam üst yönetimde ilgili birimler ve RAM’lardır. İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden gerekli destek ve yardımın yeteri kadar sağlanmasının nedeni, üst yönetimde rehberlik birimlerindeki görevlilerin genellikle alan dışından atanmaları ve alan bilgisine yeterince sahip olmamalarından kaynaklanıyor olabilir. Uygulama içindeki rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) sıkıntı ve problemlerine karşı yeteri kadar ilgi ve desteğin azlığının başka bir nedeni de, psikolojik danışma ve rehberlik konusunda Milli Eğitim Bakanlığı politikaları ve sistemdeki genel sorunların uygulama alanına bu şekilde yansımaları olabilir.

Rehberlik çalışmalarında “az” yapılan diğer iki uygulamalardan biri, üniversitelerle işbirliği yapılarak rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanmadır. Bu uygulama alanı tüm deneklerin görüşünü yansıtan genel bulgular, yönetici görüşleri ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri ile paralellik göstermektedir. Diğer uygulama alanı; “psikolojik danışma ve rehberlik alanında

öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar"dır. Bu bulgulara, tüm deneklerin görüşünü yansıtan genel bulgularla paralellik göstermektedir.

**İlköğretim Okullarında Çalışan Sınıf Öğretmenlerinin Görüşüne Göre PDR
Hizmetlerine Yönelik Etkinliklerin Ne Derecede Uygulandığına İlişkin
Bulgular Ve Yorum**

İlköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmenlerine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinlikler ne derecede yerine getirilmektedir? sorusuna cevap aramak için, sınıf öğretmenlerinin anket sorularına verdiği cevapların ortalamaları alınmıştır. Anket maddelerinin ortalamaları, en büyük değerden en küçük değere doğru sıralanarak tablo 4'de gösterilmektedir.

Tablo 4

**İlköğretim Okullarında Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik
Etkinlikler Ne Derecede Gerçekleştirildiğine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin
Görüşlerinin Ortalaması ve Standart Sapması**

Maddeler	N	X	SS
17. Sınıf öğretmenleri öğrenci sorunlarını, psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı ile ne derecede rahat konuşabilmektedirler?	84	4,04	1,04
22. Okulunuzda rehberlik uzmanının öğrencilerle ilişkileri ne derecede yeterlidir?	84	3,72	1,11
16. Okulunuzdaki rehberlik çalışmalarında sınıf öğretmeni ile rehberlik uzmanı ne derecede işbirliği yapmaktadırlar?	84	3,72	1,21
11. Öğrencilere uygulanan testlerin sonuçları (üzerinde gizlilik kaydı yoksa), ilgili sınıf öğretmenine iletiliyor mu?	84	3,67	1,23
8. Sınıf öğretmenlerinin, rehberlik servisine sevk ettiği öğrencilerle yeterince ilgileniliyor mu?	84	3,63	1,13
4. Okulunuz psikolojik danışma ve rehberlik uzmanının, üniversitede aldığı eğitim psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için ne derecede yeterlidir?	84	3,60	0,12

Tablo 6 Devamı

24. Yönetici, psikolojik danışma ve rehberlik programının zamanında yapılması ve tam olarak uygulanması için ne derecede destek sağlar?	84	3,57	1,16
27. Öğrenci dosyaları , psikolojik danışma ve rehberlik kayıtları ne derecede tam ve doğru olarak düzenlenmektedir?	84	3,55	1,02
23. Okulunuz rehberlik servisinin çalışmalarını ne derecede yeterli buluyorsunuz?	84	3,53	1,21
13. Okulunuzda yönetici ile rehberlik uzmanı ne derecede işbirliği yapabilmektedir?	84	3,53	1,08
25. Okulunuzda rehberlik uzmanı ile veli ilişkileri ne derecede yeterlidir?	84	3,52	1,17
34. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için (kırtasiye, araç-gereç vs.) gerekli kaynak ne derecede ayrılır?	84	3,51	1,28
30. Yönetici, okulda psikolojik danışma ve rehberlik anlayışının yerleşmesi için ne derecede destek sağlar?	84	3,42	1,05
26. Sınıf öğretmenleri eğitsel ve mesleki rehberlik etkinliklerini ne derecede uygulamaktadırlar?	84	3,34	1,06
10. Okulunuzda, öğrencilere yönelik psikolojik danışma ne derecede yapılmaktadır?	84	3,32	1,11
33. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında kullanılmak üzere test, envanter vb. araçların geliştirilmesine yönelik çalışmalar ne derecede yapılmaktadır?	84	3,30	1,17
14. Sınıf öğretmenleri, rehberlik programındaki sınıf içi grup faaliyetlerini ne derecede uygulamaktadır?	84	3,30	1,16
28. Sınıf öğretmenleri, öğrencileri ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda yönlendirilmeleri için danışmanla ne derecede işbirliği yapmaktadırlar?	84	3,29	1,13
1. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberliği, tanıtma ve yayma çalışmaları ne derecede yeterlidir?	84	3,28	1,09
18. Öğretim yılı içinde yararlanılacak olan “rehberlik çerçeve programı” ne derecede yeterlidir?	84	3,27	0,97
15. Okul yöneticisi, okul rehberlik servisinde Rehberlik ve Araştırma Merkezine gönderilen öğrencilerle ne derecede ilgilenir ve takip eder?	84	3,23	1,28
35. Okulunuzda grup rehberliği yapabilmek için yer ve zaman ne derecede sağlanmaktadır?	84	3,21	1,18
2. Okulunuzda karşılaşılan problemlere yaklaşım ve üretilen çözüm yolları ne derecede yeterlidir?	84	3,21	0,95
21. Yönetici, öğretmenleri psikolojik danışma ve rehberlik konusundaki hizmet içi eğitimlere katılmaları için ne derecede teşvik eder?	84	3,17	1,19

Tablo 6 Devamı

3. Yönetici, psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için çevredeki mevcut kaynakları ne derecede araştırır ve olanaklardan yararlanır ?	84	3,09	1,07
31. Okulunuzda öğrenci –danışman oranı ne derecede yeterlidir?	84	3,09	1,16
6. Yönetici, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile işbirliği yaparak, okul rehberlik servisinde kullanılacak olan araç, gereç ve testleri ne derecede sağlamaktadır?	84	3,04	1,10
20. Okul danışmanı, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile işbirliği yaparak, öğrencileri bilgilendiren kitapçık ve broşürleri (meslekler, boş zaman etkinlikleri, ders çalışma yöntemleri vs.) ne derecede sağlar?	84	3,01	1,09
32. Okulunuzda rehberlik programı hazırlanırken sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerileri ne derecede alınır?	84	3	1,26
5. Sınıf öğretmenlerine, ders konularıyla ilgili program ve meslekler hakkında ne derecede bilgi sağlanmaktadır?	84	2,8929	1,1925
7. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında teknolojik olanaklardan ne derecede yararlanılmaktadır?	84	2,84	1,19
19. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında üst yönetimden (İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden) ne derecede destek alınmaktadır?	84	2,66	1,12
29. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik alanında yazılan, basılan, internet bilgi kaynaklarına ne derecede ulaşılır?	84	2,65	1,18
9. Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar ne derecede yeterlidir?	84	2,61	1,11
12. Okulunuzda üniversitelerle işbirliği yapılarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma ne derecede sağlanmaktadır?	84	2,50	1,15

Tablo 6 incelendiğinde ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerin ne derecede gerçekleştirildiğine ilişkin, sınıf öğretmenlerinin görüşleri şöyle açıklanabilir:

Rehberlik çalışmalarında “tam” uygulanan etkinlik bulunmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin öğrenci sorunlarını danışmanla rahatça konuşabilmesi ($\bar{X} = 4,04$); okulda öğrenci – rehberlik uzmanı ilişkilerinin yeterliliği ($\bar{X} = 3,72$); sınıf öğretmeni ile rehberlik uzmanının işbirliği ($\bar{X} = 3,72$); öğrencilere uygulanan testlerin sınıf öğretmenine iletilmesi ($\bar{X} = 3,67$); sınıf öğretmenlerinin rehberlik servisine sevk ettiği öğrencilerle yeterince ilgilenilmesi ($\bar{X} = 3,63$); psikolojik danışma ve rehberlik uzmanının üniversitede aldığı eğitimin yeterli olması ($\bar{X} = 3,60$); yöneticinin psikolojik danışma ve rehberlik programının zamanında yapılması ve tam olarak uygulanması için desteği ($\bar{X} = 3,57$); öğrenci dosyaları ve rehberlik kayıtlarının tam ve doğru olarak tutulması ($\bar{X} = 3,55$); okul rehberlik servisi çalışmalarının yeterliliği ($\bar{X} = 53$); yönetici – rehberlik uzmanı işbirliği ($\bar{X} = 3,53$); rehberlik uzmanı veli ilişkileri ($\bar{X} = 3,52$); okul psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için gerekli kaynağın ayrılması ($\bar{X} = 3,51$); yöneticinin psikolojik danışma ve rehberlik anlayışının yerleşmesi için desteği ($\bar{X} = 3,42$) “çok” uygulanan rehberlik etkinlikleridir. Anket maddelerinde belirtilen rehberlik etkinliklerinden 13 tanesi “çok” uygulanmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin eğitsel ve mesleki rehberlik etkinliklerini uygulamaları ($\bar{X} = 3,32$); okulda öğrencilere yönelik psikolojik danışma yapılması ($\bar{X} = 3,32$); okulda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında kullanılmak üzere test, envanter vb araçların geliştirilmesine yönelik çalışmalar ($\bar{X} = 3,30$); sınıf öğretmenlerinin, rehberlik programındaki sınıf içi grup faaliyetlerini uygulamaları ($\bar{X} = 3,30$); sınıf öğretmenlerinin öğrencileri ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda yönlendirmeleri için danışmanla işbirliği yapmaları ($\bar{X} = 3,29$); okulda psikolojik danışma ve rehberliği, tanıtma ve yayma çalışmaları ($\bar{X} = 3,28$); öğretim yılı içinde yararlanılacak olan “rehberlik çerçeve programı”nın yeterliliği ($\bar{X} = 3,27$); okul yöneticisinin, RAM'lara gönderilen öğrencilerle ilgilenmesi ve takip etmesi ($\bar{X} = 3,23$); okulda grup rehberliği yapabilmek için yer ve zaman ayrılması ($\bar{X} = 3,21$); okulda karşılaşılan problemlere yaklaşım ve üretilen çözüm yolları ($\bar{X} = 3,21$); yöneticinin, öğretmenleri psikolojik danışma ve rehberlik konusundaki hizmet içi eğitimlere katılmaları için teşvik etmesi ($\bar{X} = 3,17$); yöneticinin, psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için çevredeki mevcut kaynakları araştırması ve olanaklardan yararlanması

($\bar{X}= 3,09$); okulda öğrenci- danışman oranının yeterliliği ($\bar{X}= 3,09$); yöneticilerin RAM'larla işbirliği yaparak, okul rehberlik servisinde kullanılacak araç, gereç ve testleri sağlaması ($\bar{X}= 3,04$); okul danışmanının RAM'larla işbirliği yaparak, öğrencileri bilgilendiren kitapçık ve buroşürleri sağlaması ($\bar{X}=3,01$); rehberlik programı hazırlanırken sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerilerinin alınması ($\bar{X}= 3$); sınıf öğretmenlerine, ders konularıyla ilgili program ve meslekler hakkında bilgi sağlanması ($\bar{X}= 2,89$); psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında teknolojik olanaklardan yararlanma ($\bar{X}= 2,84$); psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında üst yönetimden (İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri) destek alma ($\bar{X}= 2,66$); okulda psikolojik danışma ve rehberlik alanında yazılan, basılan , internet bilgi kaynaklarına ulaşma ($\bar{X}= 2,65$); okulde psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar ($\bar{X}= 2,61$) “kısmen” uygulanan rehberlik etkinlikleridir. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, anket maddelerinde belirtilen etkinliklerden 21 tanesi “kısmen” uygulanmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre “az” uygulanan etkinlik “üniversitelerle işbirliği yapılarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma”dır. Anket maddelerinde belirtilen rehberlik etkinliklerinden bir tanesi “az” uygulanmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre “hiç” uygulanmayan rehberlik etkinliği bulunmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin rehberlik uygulamalarında “tam “olarak değerlendirdikleri etkinlik bulunmamakla beraber, “çok” uygulanan 13 etkinlik, “kısmen” uygulanan 21 etkinlik bulunmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, ilköğretim okullarındaki rehberlik hizmetlerinin “kısmen” yerine getirildiği söylenebilir. Bunun nedeni, ilköğretim okullarında görevli rehber öğretmen (psikolojik danışman), yönetici ve sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili görevlerini kısmen yerine getirmesi olabilir. Bu konuda Erözkan (1997) farklı bulgulara rastlanmıştır. Malatya il merkezinde yaptığı araştırmada sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin değerlendirme düzeyi oldukça yüksek çıkmıştır. Sınıf

öğretmenlerinin bu konuda farklı görüşlere sahip olmasının nedeni, Kadıköy’de ilköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmenlerinin rehberlik beklentilerinin daha yüksek olması olabilir.

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, üniversitelerle işbirliği yaparak, rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma “az” düzeyde gerçekleşmektedir. Aynı bulgu; genel olarak ilköğretim okullarındaki rehberlikle ilgili görüşlerde, yönetici ve rehber öğretmen görüşlerinde de “az” uygulanan etkinlikler içinde yer almaktadır. Bu uygulama alanıyla ilgili bulgular paralellik göstermektedir.

İlköğretim okullarında uygulanan rehberlik etkinliklerine ilişkin, çalışmalarında “az”, “kısmen” ve “çok” uygulanan etkinliklerde yönetici , rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin paralel olduğu gözlenmektedir. Erözkan’da (1997) çalışmasında yönetici ve sınıf öğretmeni görüşlerinde paralel bulgulara rastlanmıştır. Yönetici ve sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin değerlendirme düzeyi oldukça yüksek çıkmıştır.

Suna’nın (1998) çalışmasında “sınıf öğretmenlerinin rehberlik alanında hizmet içi eğitim ihtiyacı” ile bu çalışmada elde edilen bulgulara benzer bulgular bulunmaktadır. Bu çalışmada, “psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen konferans ve seminerlerin” tüm deneklerin genel görüşlerinde ve rehber öğretmen (psikolojik danışman) görüşlerinde “az” uygulanan etkinlikler içinde yer almaktadır.

Gülen’in (1996) çalışmasında sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (%89.5), rehberlikle ilgili hizmet içi eğitim kurslarının yeterince verilmediği görüşündedirler.

Suna’nın (1998) İlköğretim okullarındaki “rehberlik hizmetlerinin yeterliliği” ve “okullardaki rehberlik hizmetleri için gerekli araç,gereç vb.bulunması” ile farklı bulgular görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin %73’ü rehberlik hizmetlerini “hiç” yeterli bulmamakta, %67’sine göre de, rehberlik hizmetleri için gerekli test, anket, envanter vb. araç gerecin “hiç” bulunmadığı belirtilmektedir.

Bu araştırma bulgularında genel olarak, yönetici ve rehber öğretmen (psikolojik danışman) görüşlerine göre rehberlik etkinlikleri “çok” ve “kısmen” uygulanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre “kısmen” uygulanmaktadır. Rehberlik hizmetleri için gerekli olan test, envante vb. araçların sağlanması “kısmen” gerçekleşen uygulamalardandır. Kadıköy İlçesinde, yönetici ve rehber öğretmenin (psikolojik danışman) rehberlikle ilgili görev algılarının gelişmesi sonucunda gerekli araç ve gereci sağlamaya çalışması, farklı bulguların nedeni olabilir. Ayrıca araştırmaların yapıldığı yıllar dikkate alındığında aradan geçen dört yıl, rehberlik hizmetleri için gerekli araç, gerecin temin edilmesine yönelik daha etkili çalışmalar yapıldığı, rehberlikle ilgili anlayış ve çabaların arttığına göstergesi olarak yorumlanabilir.

Cinsiyet, Hizmet İçi Eğitim, Kıdem, Konum Değişkenlerine Göre Bulgular ve Yorum

İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerle ilgili görüşler cinsiyet, rehberlikle ilgili hizmet içi eğitime katılıp katılmama, kıdem ve konum değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? sorusuna cevap aramak için deneklerin anket sorularına verdiği cevapların ortalamaları alınmıştır.

Cinsiyet Değişkenine Göre Bulgular ve Yorum

İlköğretim okullarında çalışan yönetici, rehber öğretmen ve sınıf öğretmenlerinin, ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerle ilgili görüşlerin cinsiyet değişkenine göre farklılığı için t-testi sonuçları tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7
Cinsiyete Göre Deneklerin İlköğretim Okullarında Rehberlik
Uygulamalarına İlişkin Görüşlerin t Testi Sonucu

Cinsiyet	N	X	s	t	p
Kadın	102	3,33	,74	-,178	,859
Erkek	46	3,35	,70		

P<0,05

Tablo 7’de görüldüğü gibi, kadın deneklerin ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarına ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 3.33$), erkek deneklerin ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarına ilişkin görüşlerinin ortalaması ($X = 3.3553$) tür. Yapılan t testi sonucunda 0,05 düzeyinde ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. İlköğretim okullarında çalışan yönetici, rehber öğretmen ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Kaya (1994) MEB üst düzey yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik anlayışlarında, Onur (1997) okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin rehberlik anlayışında cinsiyete göre farklılık bulamamıştır. Erözkan (1997) yöneticilerin PDR hizmetlerini değerlendirme puanlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulamamış fakat öğretmenlerin PDR hizmetlerini değerlendirme puanları arasında cinsiyete göre bir fark bulunmuştur. Bu farklılığın nedeni, araştırmanın yapıldığı örneklem grubundan kaynaklanabilir.

Hizmet İçi Eğitim Değişkenine Göre Bulgular ve Yorum

İlköğretim okullarında çalışan yönetici, rehber öğretmen ve sınıf öğretmenlerinin, ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerle ilgili görüşlerin rehberlikle ilgili hizmet içi eğitim alıp almamalarına göre farklılığı için t-testi sonuçları tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

**Rehberlikte İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılıp Katılmadıklarına Göre Deneklerin
Deneklerin İlköğretim Okullarında Rehberlik Uygulamalarına
İlişkin Görüşlerin t Testi Sonucu**

Hizmet İçi Eğitime	N	X	s	t	p
Katıldı	89	3,43	,73	1,985	0,049
Katılmadı	58	3,19	,70		

P<0,05

Tablo 8’de görüldüğü gibi, rehberlikle ilgili hizmet içi eğitime katılan deneklerin ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarına ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 3.43$), rehberlikle ilgili hizmet içi eğitime katılmayan deneklerin ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarına ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 3.19$)’dır. 0,05 düzeyinde ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuçlara göre rehberlikle ilgili hizmet içi eğitime katılan deneklerin ilköğretim okullarında, rehberlik uygulamaları hakkındaki görüşlerinin daha olumlu olduğu söylenebilir. Rehberlikle ilgili hizmet içi eğitime katılan deneklerin, rehberlik etkinlikleri hakkında daha detaylı bilgi sahibi oldukları, rehberlik uygulamalarına ilişkin görev algılarının artması ile rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin daha objektif olması, görüşlerindeki farklılığın nedeni olabilir.

Kaya (1994), Talim ve Terbiye Kurulu Üyelerinin psikolojik danışma ve rehberlik anlayışında, rehberlik dersi alanlarla almayanlar arasında anlamlı düzeyde fark bulmamıştır. Bu durum talim ve terbiye Kurulu üyelerinin eğitim kökenlerinin çok farklı olması, rehberlikle direkt kendilerini bağlantılı görmemelerinden kaynaklanabilir. Aynı araştırmada, Talim ve Terbiye Kurulu Eğitim Uzmanları’nın psikolojik danışma ve rehberlik anlayışları, rehberlik dersi alanlarla almayanlar arasında önemli farklılık göstermektedir. Onur (1997) araştırmasında, yöneticilerin ve öğretmenlerin rehberlik

kursu görüp görmemelerine göre önemli fark bulmuştur. Farklılık rehberlik kursuna katılanlar lehine çıkmıştır.

Kıdem Değişkenine Göre Bulgular ve Yorum

İlköğretim okullarında çalışan yönetici, rehber öğretmen ve sınıf öğretmenlerinin, ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerle ilgili görüşlerin kıdemlerine göre ortalamaları tablo 9, deneklerin görüşlerinin kıdemlerine göre farklılığı için tek yönlü varyans analizi sonuçları tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 9

Kıdeme Göre Deneklerin İlköğretim Okullarında Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Görüşlerin Ortalaması

Kıdem	N	X	ss
0-5 yıl	21	3,25	,58
6-10 yıl	18	3,30	,71
11-15 yıl	15	3,14	,58
16-20 yıl	21	3,28	,97
21-25 yıl	39	3,51	,77
26 ve üstü yıl	34	3,32	,66
Toplam	148	3,33	,73

Tablo 9 incelendiğinde; kıdemi 0-5 yıl arasında olan deneklerin ortalaması ($\bar{X}=3,25$) “kısmen”; kıdemi 6-10 yıl arasında olan deneklerin ortalaması ($\bar{X}=3,30$) “kısmen”; kıdemi 11-15 yıl arasında olan deneklerin ortalaması ($\bar{X}=3,14$) “kısmen” ; kıdemi 16-20 yıl olan deneklerin ortalaması ($\bar{X}=3,28$) “kısmen”; kıdemi 21-25 yıl arasında olan deneklerin ortalaması ($\bar{X}=3,51$) “çok”; kıdemi 26 yıl ve üstü olan deneklerin ortalaması ($\bar{X}=3,33$) “kısmen” olduğu görülmektedir. Görev süresi 21-25 yıl olan deneklere göre, ilköğretim okullarında rehberlik hizmetlerine ilişkin etkinlikler

“çok” düzeyde uygulanmaktadır. Bu farkın nedeni, tecrübeli eğitimcilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerin çağdaş eğitim anlayışının vazgeçilmez bir ögesi olarak, eğitiminin tamamlayıcı yönünü oluşturmaları bakımından getirdiği kolaylıkları görmeleri olabilir. Ortalamalardaki farklılığın anlamlılığını test etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 10

Kıdeme Göre Deneklerin İlköğretim Okullarında Rehberlik Uygulamalarına İlişkin Görüşler Ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P
Grup İçi	2,084	5	,417	,770	,573
Gruplar Arası	76,834	142	,541		
Toplam	78,918	147			

P<0.05

Deneklerin kıdemlerine göre ortalamalardaki farklılığın anlamlılığını test etmek için tek yönlü varyans analizi sonucunda, deneklerin kıdemlerine göre ilköğretim okullarında rehberlik uygulamalarına ilişkin görüşleri arasında, 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. İlköğretim okullarında görev yapan yönetici, rehber öğretmen ve sınıf öğretmenlerinin rehberlik etkinliklerine ilişkin görüşlerinde hizmet sürelerine göre farklılık gözlemlenmemiştir.

Onur (1997) yönetici ve öğretmenlerin meslekte hizmet sürelerine göre rehberlik anlayışlarında, Erözkan (1997) yönetici ve öğretmenlerin rehberlik hizmetlerini değerlendirme puanlarında anlamlı bir farklılık bulmamıştır. Tatlılıoğlu (1999) araştırmasında, kıdem değişkenine göre , rehberlik servisinden beklenti puanları arasında istatistiksel olarak önemli bir fark bulmuştur. Öğretmen ve yöneticilerin hizmet süreleri arttıkça öğrencilere yönelik rehberlik beklentilerinin artmasının nedeni, tecrübeli eğitimcilerin rehberlik çalışmalarının eğitime olumlu katkılarını daha fazla görmeleri olabilir.

Konum Değişkenine Göre Bulgular ve Yorum

İlköğretim okullarında çalışan yönetici, rehber öğretmen ve sınıf öğretmenlerinin, ilköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerle ilgili görüşlerin konumlarına göre ortalamaları tablo 11, deneklerin görüşlerinin kıdemlerine göre farklılığı için tek yönlü varyans analizi sonuçları tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 11
Konum Göre Deneklerin İlköğretim Okullarında Rehberlik
Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Ortalaması

Konum	N	X	ss
Yönetici	31	3,47	,59
Rehber Öğretmen	33	3,38	,60
Sınıf Öğretmeni	84	3,27	,81
Toplam	148	3,33	,73

Tablo 11 incelendiğinde ; deneklerin konumlarına göre, ilköğretim okullarında rehberlik uygulamalarına ilişkin yönetici ortalamalarının ($\bar{X} = 3,47$) “çok”; rehber öğretmen (psikolojik danışman) ortalamalarının ($\bar{X} = 3,38$) “kısmen”; sınıf öğretmenlerinin ortalamalarının ($\bar{X} = 3,27$) “kısmen” olduğu görülmektedir. Buna göre ilköğretim okullarında rehberlik uygulamalarını yöneticilerin daha olumlu değerlendirdiği, sınıf öğretmenlerinin ise daha olumsuz değerlendirdiği söylenebilir. Gruplar arasındaki bu farklılığın anlamlılığını test etmek üzere tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 12

**Deneklerin İlköğretim Okullarında Rehberlik Uygulamalarına İlişkin
Görüşlerinin Konuma Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları**

Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	P
Grup İçi	1,006	2	,503	,936	,395
Gruplar Arası	77,913	145	,537		
Toplam	78,918	147			

P< 0.05

Yönetici , rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasındaki farklılığın anlamlılığını test etmek üzere tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tablo 4.8b incelendiğinde deneklerin ilköğretim okullarındaki rehberlik etkinliklerine ilişkin görüşleri arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri görüşleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Tatlıhoğlu (1999) araştırmasında, eğitimcilerin okuldaki görevlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Rehberlik hizmetlerine ilişkin değerlendirmelerde, okuldaki görevin rehberlikle ilgili görüşler üzerinde etkili olmadığı söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde bulgular doğrultusunda varılan sonuçlar, sonuçlara göre uygulama alanına yönelik ve araştırmacılara yönelik öneriler yer almaktadır.

Sonuç

Bu araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlar belirtilebilir.

1. İlköğretim okullarında, genel olarak rehberlik uygulamaları “çok” ve “kısmen” düzeyinde gerçekleşmektedir. Tam ve hiç uygulanan etkinlik bulunmamaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar ile üniversitelerle işbirliği yapılarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma “az” düzeyde gerçekleşen etkinliklerdir. Anket maddelerinde belirtilen rehberlik etkinliklerinden 14 ü “çok”, 19 u “kısmen”, 2 si “az” olarak uygulanmaktadır.

2. İlköğretim okullarında, yöneticilerin görüşlerine göre rehberlik etkinlikleri “çok” ve “kısmen” düzeyinde gerçekleşmektedir. Çok gerçekleşen maddelerin içeriği incelendiğinde yöneticilerin görev alanlarına giren etkinliklerin fazla olduğu görülmektedir. Buradan yöneticilerin psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarına ilişkin sorumluluklarını yerine getirdiklerini algılamaktadırlar. Yönetici görüşlerine göre; anket maddelerinde belirtilen rehberlik etkinliklerinden 18 i “çok”, 15 i “kısmen”, 2 si “az” olarak uygulanmaktadır.

3. İlköğretim okullarında, rehber öğretmen (psikolojik danışman) görüşlerine göre rehberlik uygulamalarının gerçekleşme düzeyi, “tam”, “çok”, “kısmen”, ve “az” düzeyde dağılım göstermekle birlikte, çok ve kısmen düzeylerinde gerçekleşen etkinlikler fazladır. Tam gerçekleşen etkinlikler rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) temel görevleri içinde bulunan sınıf öğretmenlerinin rehberlik uzmanı ile rahatça konuşabilmeleri ve rehberlik servisine gönderilen öğrencilerle yeterince ilgilenilmesidir. Bu alanlarda rehber öğretmenlerin (psikolojik danışman) görevlerini tam olarak yaptıklarını düşündükleri söylenebilir. Rehber öğretmenlere (psikolojik danışman) göre; . Anket maddelerinde belirtilen rehberlik etkinliklerinden 2si “tam”, 18 i “çok”, 15 i “kısmen”, 3 ü “az” olarak uygulanmaktadır.

Rehber öğretmenler , rehberlik çalışmalarında üst yönetimden “az” destek aldıklarını belirtmişlerdir. Rehber öğretmenlerin göre; “az” yapılan diğer iki uygulamadan biri; üniversitelerle işbirliği yapılarak rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanmadır. Bu uygulama alanı tüm deneklerin görüşünü yansıtan genel bulgular, yönetici görüşleri ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri ile paralellik göstermektedir. Diğer uygulama alanı; “psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar”dır. Bu bulgularda, tüm deneklerin görüşünü yansıtan genel bulgularla paralellik göstermektedir.

4. İlköğretim okullarında, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre rehberlik hizmetleri “kısmen“ düzeyde gerçekleşmektedir. Anket maddelerinde belirtilen rehberlik etkinliklerinden 13 ü “çok”, 21 i “kısmen”, 1 i “az” olarak uygulanmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, üniversitelerle işbirliği yaparak, rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma “az” düzeyde gerçekleşmektedir. Aynı bulgu; genel olarak ilköğretim okullarındaki rehberlikle ilgili görüşlerde, yönetici ve rehber öğretmen görüşlerinde de “az” uygulanan etkinlikler içinde yer almaktadır.

İlköğretim okullarında uygulanan rehberlik etkinliklerine ilişkin, çalışmalarda “az”, “kısmen” ve “çok” uygulanan etkinliklerde yönetici , rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin paralel olduğu gözlenmektedir.

5. İlköğretim okullarında rehberlik hizmetlerine yönelik etkinliklerin ne derecede gerçekleştiğine ilişkin yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmeni görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Rehberlikle ilgili hizmet içi eğitime katılıp katılmama durumuna göre, katılanlar lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Deneklerin kıdem ve konumlarına göre fark anlamlı bulunmamıştır

Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayanılarak, uygulayıcılar ve gelecekte yapılacak araştırmalar için öneriler verilmiştir.

Uygulayıcılar İçin Öneriler:

1. İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik konusunda düzenlenen seminer ve konferansların az yapılması tüm deneklerin ortak görüşüdür. Okul personelin işbirliğinin geliştirilmesi, psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının okul toplumunda yayılması ve gelişmesi için yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmenleri için Milli Eğitim Müdürlükleri düzeyinde, veliler ve öğrenciler için okul düzeyinde seminer, konferans ve toplantılar yapılmalıdır.
2. İlköğretim okulu yöneticileri, okullarda psikolojik danışma ve rehberlik alanında basılan, yayınlanan, internet bilgi kaynaklarına ulaşmayı az bulmaktadırlar. Buna yönelik olarak, okullarda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında teknolojik olanaklardan, bilgisayardan yararlanmak için çalışmalar yapılmalı, alanla ilgili yazılan, basılan ve internet bilgi

kaynaklarından yararlanabilmek için okullarla bakanlığın ilgili birimleri, il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile işbirliği yapmalıdır.

3. Rehber öğretmenler üst yönetimden az destek aldıklarını belirtmişlerdir. Genellikle “ ilköğretimde rehberlik “ alanında hizmet öncesi özel bir yetiştirme programı olamaması nedeniyle, ilk yıllarda mesleki sıkıntılar daha fazla yaşanmaktadır. Okul rehberlik servisleri ile İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri arasındaki iletişim geliştirilmeli, rehber öğretmenlerin ilk göreve başladıkları yıllarda ve uygulamalarında ihtiyaç hissettikleri alanlarda gerekli destek sağlanmalıdır.
4. Sınıf öğretmenleri ilköğretim okullarında rehberlik etkinliklerinin “kısmen” gerçekleştiğini belirtmektedirler. İlköğretim okullarının birinci kademe rehberlik çalışmalarının merkezinde sınıf öğretmeni bulunmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin uygulama düzeyinde de yeterlilik kazanması ve görev algısı oluşturabilmesi için sınıf öğretmeni yetiştiren kurumların ders programlarında rehberlik derslerine yer vermelidir. Göreve başladıktan sonra da hizmet içi yetiştirme programları ile desteklenmeleri ilköğretim düzeyinde etkili rehberlik çalışmalarına katkı sağlayacaktır.
5. Rehberlikle ilgili hizmet içi eğitim alan deneklerin, rehberliği daha olumlu algıladıkları gözlenmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarında tüm personelin desteğini sağlamak için , tüm personel küçük gruplar halinde hizmet içi eğitime alınmalıdır. Eğitimler ihtiyaç duyulan alanlarda ve sık sık yapılmalı, gerekli konularda uygulamalara yer verilmelidir.
6. İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik alanında üniversitelerle işbirliğinin yetersiz olduğu görülmektedir. Üniversitelerle gerekli işbirliği sağlanarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeler ve yenilikler izlenmeli ve uygulanmalıdır. Bu alanda yöneticiler, danışmanlar ve sınıf öğretmenleri sorumluluk taşımaktadır. Ayrıca akademisyenlerin, uygulama ile

teori arasındaki bağlantının kurulabilmesi için okullarla işbirliği yapmaları gerekmektedir.

Araştırmacılar İçin Öneriler:

1. Sadece Kadıköy ilçesinde yürütülen bu çalışma genişletilerek İstanbul il sınırlarında yapılabilir. İl genelinde uygulamalara ilişkin bulgular sağlanabilir. Aynı çalışma taşra ilköğretim okullarında yapılarak karşılaştırma olanağı elde edilebilir.
2. İlköğretimde rehberlikle ilgili olarak işlevsel, geçerli ve güvenilir ölçek ve envanter geliştirme çalışmaları yapılabilir.
3. İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları bu araştırmada sadece yönetici, rehber öğretmen (psikolojik danışman) ve sınıf öğretmeni görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Öğrenci ve veli grupları araştırma sınırlılığı içinde yer almamıştır. İlköğretim okullarında rehberlik hizmetleri öğrenci ve veli görüşlerine göre değerlendirilebilir.
4. İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının niteliği okul personelinin katılımı, işbirliği, okul iklimi vb. özellikler açısından ele alınabilir.
5. İlköğretim rehberliği, bu araştırmada değişken olarak ele alınmayan, okul düzeyi, danışmanların eğitim düzeyi, okuldaki öğrenci sayısı, öğrenci-danışman oranı, rehberlik servislerinin fiziki koşulları vb. değişkenler doğrultusunda incelenebilir.
6. İlköğretim rehberliği, sekiz yıllık eğitimle birlikte karşılaşılan çok yeni bir alan. Bu alanla ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin ilgili birimlerinin görüşlerine yönelik araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Akbaş, Sabit. "İlköğretim Ve Ortaöğretim Okullarındaki Rehberlik Hizmetlerinin Yürütülmesinde Oluşturulan İşbirliğinin İncelenmesi". Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Adana:2001

Akman, Yasemin. "Türkiye'de İlköğretim Sempozyumu" Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı:8 Ankara:1992.

Başaran, İ. Ethem. Eğitim Yönetimi. Ankara:1996a.

_____. Türkiye Eğitim Sistemi. Ankara: 1996

Bakırcıoğlu, Rasim. İlköğretim, Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anı Yayıncılık. Ankara:2000.

Bozkurt, Yöner. " Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Rehberlik Uzmanının Görevleri Konusunda Bilinçlilik Düzeyleri" Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul:1998.

Colbert, Robert D. "The Counselor's Role in Advancing School and Family Partnership" The School Counselor. Vol:44 , November 1996.

Çam, Sabahattin. "Öğretmen Adaylarının Psikolojik Yardım Hizmetleri İle İlgili Görüşleri" Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:2. Sayı 19. Adana:2000.

Çetiner, M. Ali. "Bir Lisede uygulanan Rehberlik Programının Öğrenci Başarısına Etkisi" Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul:1992.

Demircan, Ali. "İlköğretim okulları Müdürleri Yöneticilik Yeterliliklerine Ne Derece Sahiptirler" Yüksek Lisans tezi. Yıldız teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul: 2001.

Doğan, Süleyman ve arkadaşları . "Eğitimde Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik" **Eğitim Bilimine Giriş**.Ankara: 1997

_____. "Öğretmenlerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerine İlişkin Rol ve İşlevleri". S.D.Ü. Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 1. Burdur:1999

_____. " Milli Eğitim Bakanlığı'nın Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Temel Politikaları ve Yaklaşımları: Son 25 Yıla İlişkin Bir Değerlendirme" **III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi: Çukurova Üniversitesi**. Adana:1996.

_____. "Psikolojik Danışman Eğitiminde Akreditasyonun Gereği ve Bir Model Önerisi". **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**. Cilt:II Sayı: 14 Eylül:2000.

Eminönü Rehberlik ve Araştırma Merkezi. **2001-2002 Eğitim Öğretim Yılı Rehberlik Hizmetleri İlköğretim Okulları Yıllık Çerçeve Programı**.

Engin, Cennet. " Veli ve Öğretmen Algılarına Göre İlkokul Psikolojik Danışmanının Rol ve İşlevleri" **III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi**. Çukurova Üniversitesi. Adana:1996.

Erden, Münire. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Alkım yayınları. İstanbul:1998.

Erkan, Serdar. "Rehberlik Nedir?" **İlköğretimde Rehberlik** . Ed. Yıldız Kuzgun. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları. Ankara:2000.

_____. "İlköğretim Öğrencilerinin Rehberlik İhtiyaçlarının Belirlenmesi" **Eğitim Yönetimi Dergisi**. Yıl:3 Sayı:3. Yaz 1997.

Erözkan, Atılgan. “İlköğretim Okullarında Görevli Yöneticiler ile Öğretmenlerin P.D.R. Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmelerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi. Malatya:1997.

Gögen, Hakkı. “Okul Rehberlik Bürolarının Rolü (Eğitim Programları İçinde Yer Alan Rehberlik Programı Amaçlarının Lise I. Sınıflarda Gerçekleşme Düzeyi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli:1997.

Gülen, Ayşen. “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Üst Öğretim ve Mesleğe Yönlendirilmelerine İlişkin Sınıf Öğretmenleri ve Öğrencilerin Görüşlerinin Belirlenmesi” Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Ankara:1996.

Gürsel, Musa. **Okul Yönetimi**. Mikro Yayınları. Konya:1997.

Hughey Kenneth F.; Gybers Norman G.; Starr Marrian. “Evaluating Comprehensive School Guidance Program: Assessing the Perception of Students, Parents and Teachers” *The School Counselor*. Volume 41, September 1993.

İğdeli, İsmail. “Türkiye ve Diğer Bazı Ülkelerde İlk ve Orta Dereceli Okullarda Yapılan Yöneltilme Tekniklerine Ait Görüş ve Uygulamaların Belirlenmesi” . Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul:2001.

Kalın, Şenay. “Ankara ili İlköğretim okullarında Görevli Rehber Öğretmenlerin – İlköğretimde Rehberlik- Konusundaki Görüşleri” Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Trabzon:1999.

Kantarçioğlu, Selçuk. **Rehberlik**. MEB yayınları. Ankara: 1987.

Karasar, Niyazi. **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**. Dokuzuncu basım, Ankara:1998.

_____. **Bilimsel Araştırma Yöntemi. İkinci baskı. Ankara: 1984**

Kaya. Alim. "Milli Eğitim Bakanlığı Üst Düzey Yöneticilerinin Bazı Değişkenlere Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anlayışı " Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi. Malatya:1994

Kays, Susan G & Bemak Fred: " School-Family_Community Linked Services: A School Counseling Role for Changing Times". **The School Counselor . Vol:44 March 1997,**

Kepçeoğlu, Muharrem. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik . Onbirinci Baskı, İstanbul: 1997.**

_____. "Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunları" **Eğitim Bilimleri Sempozyumu. Malatya :1989.**

Köseoğlu, Sema Muslu. " Psikolojik Danışmanların Empatik Becerilerinin Ve Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi ".Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul:1994,

Kulaksızoğlu, Adnan. **Ergenlik Psikolojisi. Remzi Kitapevi. İstanbul:1998**

Kuzgun,Yıldız. "İlköğretimde Meslek Gelişimi". **İlköğretimde Rehberlik . Ed. Yıldız Kuzgun. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları. Ankara:2000.**

_____. **Rehberlik ve Psikolojik Danışma. ÖSYM Yayınları. Ankara: 1997**

_____. "İlköğretimde Rehberlik " **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı:8 Ankara. 1992.**

_____. **Grup Rehberliği El Kitabı. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. 1997a**

- _____. "Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma . Sorunlar ve Çözüm Önerileri"
Milli Eğitim Politikaları. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Vakfı (TUSES).
(Yayınlanmamış Rapor). Ocak 1991
- Lee, Courtland C & Warkman, Darly Jo. "The Counselors And Research Current Status
and Current Direction". **The School Counselor**. Vol:40 Number.1
September.1992.
- Matthes, William A. "Induction of Counselors Into the Profesions" **The School
Counselor**. Vol:39 Number:4 March.1992.
- Muro, James J.& Kottman, Terry. **Guidance and Counseling in the Elemantary and
Middle School**. Brown & Benchmark. Iowa, USA.:1995.
- Oktay, Ayla. **Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem**. Epsilon Yayıncılık.
İstanbul:1999.
- Onur, Mustafa. "Gresun İli Merkez Liselerindeki Yönetici, Öğretmen ve Öğrencilerin
Rehberlik Anlayışlarının İncelenmesi". Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Trabzon:1997.
- Özgüven, İbrahim Ethem. **Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik .**
PDREM yayınları. Ankara: 1999.
- Özdemir, İbrahim Etem. "Eğitimde Psikolojik Hizmetler" **G.Ü. Eğitim Fakültesi
Dergisi**. Cilt19. Sayı :3 Ankara:1999
- Özoğlu, Süleyman Çetin. **Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara
Üniversitesi Yayın No:181 Ankara:1997

Paskal, Kadir. "Okul Yöneticilerinin (ilköğretim okulu müdürlerinin) Bu Okullarda Görev Yapan Rehber Öğretmenlerin Görevleri ve Rehberlik Hizmetleri İle İlgili Bilinçlilik Düzeyleri" Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul:2001.

Sabella Russel A. "School Counselors and Computers:specific time-saving tips" **Elementary School Guidance&Counseling**. Vol:31, No:2 December 1996

Saylan, Nevin ve Gürkan, Uğur. "Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğine Göre Rehberlik Hizmetlerinin Değerlendirilmesi" S.Ü. VII. Eğitim Bilimleri Kongresi. www.eğitim-bilim.com. 2002

Snyder, Beverly A. "Managing an Elementary School Guidance Program: The Role of the Counselor". **Managing Your School Counseling Program: K-12 Developmental Strategies**. Ed: Joe Wittmer. Educational Media Coporation:1993

Stickel, SueA; Satchweel, Karla M; Meyer Eric C. "The School Counselor and Discipline: A three State Survey" **The School Counselor**. Vol: 39, Number:2 November 1991.

Suna, Özlem. "İlköğretim I. Kademe I. Devrede Öğrenci Tanıma Tekniklerinin Değerlendirilmesi" Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Denizli: 1998.

Tan, Hasan. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. MEB Yayınları. İstanbul.1992.

Tatlıhoğlu, Kasım. "Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden Beklentiler Üzerine Bir Araştırma" Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Konya:1999.

Taymaz, Haydar. **Okul Yönetimi**. Ankara: 1997.

Tuzcuoğlu, Necla. “ İlkokullarda Rehberlik Hizmetlerinden Beklentiler ve Rehberlik Servisinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi” Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi. İstanbul: 1995.

T. C. İstanbul Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü **Okullar Rehberi**. İstanbul:2000.

_____. “ Rehberlik Hizmetlerinde Okul Yöneticisinin Önemi” Proje Çalışması. İstanbul:2001

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Web Sitesi.

_____. ” Rehberlik ve Psikolojik Hizmetler Yönetmeliği” **Resmî Gazete**. 17/04/2001-24376.

_____. **Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü Broşürü**. Ankara:1995

_____. **On Beşinci Milli Eğitim Şurası. 2000’li Yıllarda Türk Milli Eğitim Sistemi. Raporlar, Görüşler, Kararlar**. Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi. Ankara: 1996.

Ültanır, Emel. **İlköğretim Birinci Kademesinde Rehberliğin Gereği, Danışman ve Öğretmenlerin Rollerini**. Ankara. 1998.

Wittmer, Joe. **Managing Your School Counseling Program: K-12 Developmental Strategies**. Ed: Joe Wittmer. Educational Media Coporation:1993

Yiyit, Filiz. “Okul Psikolojik Danışmanlarının Yetkinlik Beklentilerini Ölçmeye Yönelik Bir Ölçek geliştirme Çalışması” Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Adana:2001

Yeşilyaprak, Binnur. **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri** . Nobel Yayınları. Ankara:2001.

_____. "Mesleki gelişim Süreci Açısından Temel Eğitim Dönemi" III: Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. Çukurova Üniversitesi. Adana:1996.

_____. "Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Açısından Rol ve İşlevleri" Milli Eğitim Dergisi. Sayı: 144. www.meb.gov.tr.2002

Yıldırım. Kazım. "İlköğretimde Rehberlik Çalışmalarının Önemi" VI. Ulusal Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Kongresi. Ankara:2001.

EKLER

EK 1: Anket Uygulama İzin ve Onay Belgeleri

EK 2: Anket Formu

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 677
KONU: Anket (Asuman ÖZAYDIN)

15... Nisan 02

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

İLGİ : Valilik Makamının 12.04.2002 ve B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/672 sayılı Oluru.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Denetimi ve Yönetimi Yüksek lisans programı öğrencisi Asuman AYDIN'ın resmi ilköğretim okullarında "Resmi İlköğretim Okullarında Yönetici, Rehber Öğretmen ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Rehberlik Uygulamaları" konulu araştırmasına veri toplamak amacıyla anket uygulaması yapmak isteği İLGİ Valilik oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi , gereğinin 2001-2002 öğretim yılında İLGİ Valilik Oluru doğrultusunda İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinin bilgisinden sonra Okul Müdürlüklerine gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını , işlem bittikten sonra 2(iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Nursel ALDABAK
Müdür a.
Müdür Yardımcısı V.

EKLER

Ek-1. İLGİ Olur

Ek-2. 3 sayfa anket

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.

Adres : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu

Tel. ve Fax : 212 526 13 82 İnternet : www.istanbul-meb.gov.tr E-mail : apk@istanbul-meb.gov.tr

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ **672**
KONU: Anket (Asuman ÖZAYDIN)

12 Nisan 02

VALİLİK MAKAMINA

İLGİ : a) Millî Eğitim Bakanlığının 20.01.1988 ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinin 610.BHİŞ.123 sayılı emri.
b) İlköğretim Müfettişleri Başkanlığının 10.04.2002 tarih ve B.08.4.MEM.4.34.00.13.410/1370 sayılı yazısı.
c) Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 22.03.2002 tarih ve B.30.2.YIL.0.EI.00.00/219 sayılı yazısı.

Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Denetimi ve Yönetimi Yüksek lisans programı öğrencisi Asuman AYDIN'ın resmi ilköğretim okullarında "Resmî İlköğretim Okullarında Yönetici, Rehber Öğretmen ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Rehberlik Uygulamaları" konulu araştırmasına veri toplamak amacıyla anket uygulaması yapmak isteği ile ilgili İLGİ(c) yazı ve ekleri Müfettişlerce incelenerek 2001-2002 öğretim yılında uygulanması şartıyla sakınca olmadığı İLGİ(b) yazıları ile bildirilmektedir.

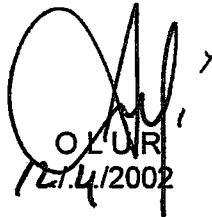
Adı geçenin yukarıda belirtilen konuda, 2001-2002 öğretim yılında, eğitim-öğretimi aksatmamak koşulu ile ve okul müdürlerinin gözetim ve sorumluluğunda, anket yapılan kişilere ait kimlik bilgilerinin yazılmaması kaydıyla İLGİ(a) Bakanlık Emri Esasları dahilinde anket yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ömer BALİBEY
Millî Eğitim Müdürü

EKLER :

- Ek-1. İLGİ(c) yazı ve ekleri
Ek-2. İLGİ(b) Müfettiş raporu

O.L.U.R.
12.4/2002

Ali SÖZEN
Vali a.
Vali Yardımcısı

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.

Adres : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu

Tel. ve Fax : 212 526 13 82 İnternet : www.istanbul-meb.gov.tr E-mail : apk@istanbul-meb.gov.tr

EK 2
ANKET FORMU

AÇIKLAMA

Bu anket resmi İlköğretim okullarında çalışan yönetici , rehber öğretmen ve sınıf öğretmenlerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ankete katılanlara ait kişisel bilgiler; ikinci bölümde ise İlköğretim okullarında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinizi belirleyecek sorular bulunmaktadır.

Aşağıdaki sorularla ilgili seçeneklerden durumunuza uygun olanı (X) işareti ile belirtiniz.

Lütfen soruların tümünü yanıtlayınız. Boş soru bırakmayınız. Cevaplarınızı var olan durumu göz önüne getirerek veriniz. Anketten elde edilecek bilgiler araştırma dışında kullanılamaz. Anketin hiçbir bölümüne adınızı yazmanız gerekmemektedir.

Uygulama içinde bulunan sizlerin görüşleri bu araştırmanın sonuçları bakımından büyük değer taşımaktadır. Bu ankete vereceğiniz cevaplar araştırma bulgularının gerçeğe uygunluk derecesini yükseltecektir.

İlginiz ve yardımlarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Asuman ÖZAYDIN
Y.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi

BÖLÜM I**1. Cinsiyetiniz**

1.() Kadın

2.() Erkek

2. Meslekteki toplam hizmet süreniz

1. () 0-5 yıl

2. () 6-10 yıl

3. () 11-15 yıl

4. () 16-20 yıl

5. () 21-25 yıl

6. () 26 ve üstü yıl

3. Okuldaki konumunuz

1. () Yönetici (Müdür, Müdür Yardımcısı)

2. () Rehber Öğretmen

3. () Sınıf Öğretmeni

4. Rehberlikle ilgili hizmet içi eğitim programına katılıp katılmadığınız.

1.() Katıldım

2.() Katılmadım

BÖLÜM II

Soru No	Sorular	Hiç	Az	Kısmen	Çok	Tam
1.	Okulumuzda psikolojik danışma ve rehberliği, tanıtma ve yayma çalışmaları ne derecede yeterlidir?	()	()	()	()	()
2.	Okulumuzda karşılaşılan problemlere yaklaşım ve üretilen çözüm yolları ne derecede yeterlidir?	()	()	()	()	()
3.	Yönetici, psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için çevredeki mevcut kaynakları ne derecede araştırır ve olanaklardan yararlanır ?	()	()	()	()	()
4.	Okulumuzda psikolojik danışma ve rehberlik uzmanının, üniversitede aldığı eğitim psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için ne derecede yeterlidir?	()	()	()	()	()
5.	Sınıf öğretmenlerine, ders konularıyla ilgili program ve meslekler hakkında ne derecede bilgi sağlanmaktadır?	()	()	()	()	()
6.	Yönetici, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile işbirliği yaparak, okul rehberlik servisinde kullanılacak olan araç, gereç ve testleri ne derecede sağlamaktadır?	()	()	()	()	()
7.	Okulumuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında teknolojik olanaklardan ne derecede yararlanılmaktadır?	()	()	()	()	()
8.	Sınıf öğretmenlerinin, rehberlik servisine sevk ettiği öğrencilerle yeterince ilgileniliyor mu?	()	()	()	()	()
9.	Okulumuzda psikolojik danışma ve rehberlik alanında öğretmenler için düzenlenen seminer ve konferanslar ne derecede yeterlidir?	()	()	()	()	()
10.	Okulumuzda, öğrencilere yönelik psikolojik danışma ne derecede yapılmaktadır?	()	()	()	()	()
11.	Öğrencilere uygulanan testlerin sonuçları (üzerinde gizlilik kaydı yoksa), ilgili sınıf öğretmenine iletiliyor mu?	()	()	()	()	()
12.	Okulumuzda üniversitelerle işbirliği yapılarak, psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmeleri izleme ve yeniliklerden yararlanma ne derecede sağlanmaktadır?	()	()	()	()	()
13.	Okulumuzda yönetici ile rehberlik uzmanı ne derecede işbirliği yapabilmektedir?	()	()	()	()	()
14.	Sınıf öğretmenleri, rehberlik programındaki sınıf içi grup faaliyetlerini ne derecede uygulamaktadır?	()	()	()	()	()
15.	Okul yöneticisi, okul rehberlik servisinde Rehberlik ve Araştırma Merkezine gönderilen öğrencilerle ne derecede ilgilenir ve takip eder?	()	()	()	()	()
16.	Okulumuzdaki rehberlik çalışmalarında sınıf öğretmeni ile rehberlik uzmanı ne derecede işbirliği yapmaktadırlar ?	()	()	()	()	()
17.	Sınıf öğretmenleri öğrenci sorunlarını, psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı ile ne derecede rahat konuşabilmektedirler?	()	()	()	()	()
18.	Öğretim yılı içinde yararlanılacak olan "rehberlik çerçeve programı" ne derecede yeterlidir?	()	()	()	()	()
19.	Okulumuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında üst yönetimden (İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden) ne derecede destek alınmaktadır?	()	()	()	()	()

Soru No	Sorular	Hiç	Az	Kısmen	Çok	Tam
20.	Okul danışmanı, Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile işbirliği yaparak, öğrencileri bilgilendiren kitapçık ve broşürleri (meslekler, boş zaman etkinlikleri, ders çalışma yöntemleri vs.) ne derecede sağlar?	()	()	()	()	()
21	Yönetici, öğretmenleri psikolojik danışma ve rehberlik konusundaki hizmet içi eğitimlere katılmaları için ne derecede teşvik eder?	()	()	()	()	()
22	Okulunuzda rehberlik uzmanının öğrencilerle ilişkileri ne derecede yeterlidir?	()	()	()	()	()
23	Okulumuz rehberlik servisinin çalışmalarını ne derecede yeterli buluyorsunuz?	()	()	()	()	()
24 .	Yönetici, psikolojik danışma ve rehberlik programının zamanında yapılması ve tam olarak uygulanması için ne derecede destek sağlar?	()	()	()	()	()
25	Okulunuzda rehberlik uzmanı ile veli ilişkileri ne derecede yeterlidir?	()	()	()	()	()
26.	Sınıf öğretmenleri eğitsel ve mesleki rehberlik etkinliklerini ne derecede uygulamaktadırlar?	()	()	()	()	()
27.	Öğrenci dosyaları , psikolojik danışma ve rehberlik kayıtları ne derecede tam ve doğru olarak düzenlenmektedir?	()	()	()	()	()
28.	Sınıf öğretmenleri, öğrencileri ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda yönlendirilmeleri için danışmanla ne derecede işbirliği yapmaktadırlar?	()	()	()	()	()
29.	Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik alanında yazılan, basılan, internet bilgi kaynaklarına ne derecede ulaşılır?	()	()	()	()	()
30.	Yönetici, okulda psikolojik danışma ve rehberlik anlayışının yerleşmesi için ne derecede destek sağlar?	()	()	()	()	()
31.	Okulunuzda öğrenci –danışman oranı ne derecede yeterlidir?	()	()	()	()	()
32.	Okulunuzda rehberlik programı hazırlanırken sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerileri ne derecede alınır?	()	()	()	()	()
33.	Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında kullanılmak üzere test, envanter vb. araçların geliştirilmesine yönelik çalışmalar ne derecede yapılmaktadır?	()	()	()	()	()
34.	Okulunuzda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları için(kütasiye, araç-gereç vs.) gerekli kaynak ne derecede ayrılır?	()	()	()	()	()
35.	Okulunuzda grup rehberliği yapabilmek için yer ve zaman ne derecede sağlanmaktadır?	()	()	()	()	()